

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

**Proiectul CRED – Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți, cod SMIS 118327
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman
2014-2020**

**A.1.2. Promovarea unei noi metodologii privind dezvoltarea curriculumului la decizia
școlii, centrat pe dezvoltarea competențelor**

Raport privind situația curriculumului la decizia școlii și a cadrului actual de reglementare

București, 2019

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

ISBN 978-606-8966-05-2

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CREDProiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Coordonatori:

Titel IORDACHE (coordonator subactivitatea A.1.2)
Ciprian FARTUȘNIC, Angela TEȘILEANU (coordonatori Partea I)
Irina HORGA (coordonator Partea a II-a)

Autori:

Mădălina Angelușiu (Partea a II-a – 2.2.2; Partea a III-a)
Luminița Catană (Partea a II-a – 2.2.1; Partea a III-a)
Delia Goia (Partea a II-a – 2.2.4; Partea a III-a)
Irina Horga (Partea a II-a – 2.1; 2.2.4; Partea a III-a; Partea a IV-a)
Titel Iordache (Partea I – 1.3; Partea a III-a)
Angelica Mihăilescu (Partea a II-a – 2.2.1; Partea a III-a)
Elena Nicolae (Partea a II-a – 2.2.3; Partea a III-a)
Eugen Palade (Partea I – 1.1, 1.2; Partea a III-a)
Angela Teșileanu (Partea I – 1.1, 1.2, 1.3; Partea a III-a; Partea a IV-a)
Speranța Țibu (Partea a II-a – 2.2.3; Partea a III-a)

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CREDProiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

CUPRINS

Introducere	3
PARTEA I. Situația actuală privind curriculumul la decizia școlii: semnificație, reglementări specifice	4
1.1. Ce reprezintă curriculumul la decizia școlii?	4
1.2. Curriculumul la decizia școlii în planurile-cadru de învățământ	4
1.2.1. Curriculumul la decizia școlii în planurile-cadru de învățământ pentru primar	4
1.2.2. Curriculumul la decizia școlii în planurile-cadru de învățământ pentru gimnaziu	7
1.2.3. Curriculumul la decizia școlii în planurile-cadru de învățământ pentru liceu	12
1.3. Reglementări actuale privind curriculumul la decizia școlii	18
1.3.1. Legea educației naționale nr. 1/2011 cu modificările și completările ulterioare	19
1.3.2. Regulamente	20
1.3.3. Metodologii, alte reglementări	22
1.3.4. Proceduri operaționale elaborate la nivelul inspectoratelor școlare pentru avizarea CDS	26
PARTEA A II-A. Reprezentări ale actorilor școlari cu privire la curriculumul la decizia școlii.....	29
2.1. Metodologia de cercetare	29
2.1.1. Scop și obiective	29
2.1.2. Metode și instrumente de cercetare	29
2.1.3. Populația investigată	31
2.2. Rezultate de cercetare	33
2.2.1. Perspectiva profesorilor	33
2.2.1.1. Practici privind fundamentarea și stabilirea disciplinelor opționale	33
2.2.1.2. Oportunități și provocări în stabilirea și implementarea curriculumului la decizia școlii	38
2.2.1.3. Experiențe de implementare a curriculumului la decizia școlii	42
2.2.1.4. Propuneri ameliorative cu privire la CDS	45
2.2.2. Perspectiva inspectorilor școlari	47
2.2.2.1. Reglementări în fundamentarea și stabilirea disciplinelor opționale	47
2.2.2.2. Aprecieri privind organizarea curriculumului la decizia școlii în unitățile de învățământ	48
2.2.2.3. Provocări în dezvoltarea și implementarea curriculumului la decizia școlii	50
2.2.2.4. Propuneri ameliorative cu privire la CDS	51
2.2.3. Perspectiva elevilor	53
2.2.3.1. Oferta de CDS – modalități de elaborare și actori implicați	53
2.2.3.2. Alegerea disciplinelor opționale – criterii utilizate și participarea elevilor	54
2.2.3.3. Opționale de succes; experiențe ale elevilor	56

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

2.2.3.4. Propuneri ameliorative cu privire la CDS	57
2.2.4. Perspectiva părinților	59
2.2.4.1. Nivelul de cunoaștere de către părinți a problematicii CDS.....	59
2.2.4.2. Oferta de CDS a școlilor – modalități de elaborare și de informare a părinților	60
2.2.4.3. Implicarea părinților în alegerea disciplinelor opționale	62
2.2.4.4. Opinii ale părinților cu privire la scopurile CDS.....	64
2.2.4.5. Experiențe pozitive privind parcurgerea CDS	66
2.2.4.6. Propuneri ameliorative cu privire la CDS	70
PARTEA A III-A. Concluzii	74
PARTEA A IV-A. Recomandări pentru elaborarea unei noi metodologii în domeniul CDS	82
Anexa 1. Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar – planuri-cadru de învățământ și programe școlare, aprobată prin OMEN nr. 3593/18.06.2014, Capitolul V.....	84
Anexa 2. Chestionarele utilizate în cercetare	86
Bibliografie	109

Introducere

Prezentul raport este elaborat în cadrul Activității A.1.2. *Promovarea unei noi metodologii privind dezvoltarea curriculumului la decizia școlii, centrat pe dezvoltarea competențelor*, componentă a Proiectului *CRED – Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți*, cod SMIS 118327, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020.

Scopul raportului este acela de a fundamenta elaborarea unei noi metodologii privind curriculumul la decizia școlii (CDS), prin oferirea de informații relevante rezultate atât din analiza situației actuale privind CDS, cât și din valorificarea datelor de cercetare cu privire la CDS.

Raportul cuprinde patru părți:

- prima parte prezintă situația actuală privind CDS, referitoare la: semnificația CDS la nivelul Curriculumului național din România; statutul CDS în planurile-cadru de învățământ pentru primar, gimnaziu și liceu; reglementările actuale privind CDS;
- a doua parte prezintă rezultatele unei cercetări care a investigat opiniile principalilor actori școlari cu privire la CDS: perspectiva instituțională asupra CDS; perspectiva elevilor; perspectiva inspectorilor școlari; perspectiva părinților;
- a treia parte sintetizează concluziile demersurilor investigative;
- ultima parte formulează un set de recomandări, cu rol de fundamentare a procesului de elaborare a metodologiei privind CDS.

Din punct de vedere al metodologiei de elaborare, raportul:

- valorifică rezultatele unei cercetări recente (2017-2018) întreprinse pe problematica CDS la nivelul Institutului de Științe ale Educației, anterioare debutului Proiectului CRED – prin analiza secundară de date statistice colectate în cadrul acestei cercetări și prin sintetizarea concluziilor; în cadrul acestei cercetări au fost investigate următoarele categorii de actori educaționali: cadre didactice, elevi, inspectori școlari;
- prezintă rezultatele unei investigații realizate la nivelul părinților în anul 2019, în contextul Proiectului CRED; în cadrul acestei investigații au fost cuprinși părinții, pornind de la premisa că rolul acestora în alegerea CDS este semnificativ, iar opiniile lor nu au fost investigate în primul demers de cercetare.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

PARTEA I. Situația actuală privind curriculumul la decizia școlii: semnificație, reglementări specifice

1.1. Ce reprezintă curriculumul la decizia școlii?

Curriculumul la decizia școlii reprezintă oferta educațională propusă de școală, în concordanță, pe de o parte, cu nevoile și interesele de învățare ale elevilor, iar pe de altă parte, cu specificul școlii, cu nevoile și tradițiile comunității locale. Pentru învățământul profesional și tehnic, curriculumul la decizia școlii este curriculum în dezvoltare locală (CDL).

Din perspectiva planului-cadru de învățământ, CDS este o componentă a acestui document și se exprimă prin numărul de ore alocate școlii pentru dezvoltarea ofertei curriculare proprii. Prin construirea, în cadrul oferit de CDS, a propriului proiect curricular, fiecare școală poate decide asupra acestui segment al Curriculumului național definind trasee specifice de învățare pentru elevi.

În planurile-cadru pentru primar și gimnaziu, CDS este o componentă alături de trunchiul comun (TC). În planurile-cadru pentru liceu, CDS/ CDL constituie o componentă a acestui document alături de trunchiul comun și de curriculumul diferențiat (CD). Trunchiul comun reprezintă oferta educațională stabilită la nivel central, parcursă în mod obligatoriu de elevi în funcție de nivelul de școlaritate, anul de studiu, filieră, profil și specializare; curriculumul diferențiat reprezintă oferta educațională stabilită la nivel central, parcursă în mod obligatoriu de toți elevii în funcție de profiluri și specializări/calificări. CDL cuprinde modulele de pregătire ofertate la nivel național sau la nivelul unităților de învățământ, în parteneriat cu agenții economici/autoritățile administrației publice locale, în scopul adaptării pregătirii profesionale a elevilor la cerințele pieței muncii de la nivel național, regional, județean sau local.

1.2. Curriculumul la decizia școlii în planurile-cadru de învățământ

1.2.1. Curriculumul la decizia școlii în planurile-cadru de învățământ pentru primar

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Situația curriculumului la decizia școlii în învățământul primar se raportează la planurile-cadru aprobate prin OMEN nr. 3371/ 12.03.2013, aplicate în prezent la acest nivel de școlarizare.

Termenii de referință utilizați în planurile-cadru de primar pentru segmentul de opționalitate sunt curriculum la decizia școlii (discipline opționale).

Numărul de ore pe săptămână alocate pentru curriculumul la decizia școlii în planurile-cadru pentru primar este prezentat în Tabelul 1 de mai jos.

Tabelul 1. Numărul de ore pe săptămână pentru curriculumul la decizia școlii în învățământul primar

Învățământ primar cf. planului-cadru	Nr. ore/ săpt. pentru curriculumul la decizia școlii (discipline opționale)				
	Clasa				
	pregătitoare	I	a II-a	a III-a	a IV-a
Învățământ primar (învățământ de masă)	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1
Învățământ primar în limbile minorităților naționale	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1
Învățământ primar pentru școlile sau clasele cu elevi aparținând minorităților naționale care studiază în limba română	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1
Învățământ primar cu program integrat și suplimentar de artă - muzică	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1
Învățământ primar cu program integrat și suplimentar de artă - coregrafie	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1
Învățământ primar cu program sportiv integrat	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1

Din tabelul de mai sus se constată exprimarea orelor alocate CDS prin plajă orară (ca variație de ore situată între un număr minim și un număr maxim de ore). Se constată, de asemenea, numărul mic de ore pe săptămână alocate pentru discipline opționale. Practic, elevii unei clase din ciclul primar pot să aleagă să nu studieze nicio disciplină opțională sau pot să aleagă să studieze o singură disciplină opțională. Din perspectiva elevilor, posibilitatea ca oferta educațională propusă de școală să reflecte interesele de învățare și nevoile lor, este restrânsă. Și din perspectiva școlii, se restrânge, de asemenea, posibilitatea oferirii unor parcursuri adecvate nevoilor elevilor, precum și specificului local.

Ordinul nr. 3371/12.03.2013 prin care sunt aprobate planurile-cadru pentru ciclul primar include și Metodologia privind aplicarea planurilor-cadru în învățământul primar. În acest cadru de reglementare sunt formulate precizări care privesc:

- semnificația curriculumului la decizia școlii;
- modul de stabilire a disciplinei opționale care urmează să fie studiată de elevii unei clase;

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- modalitățile de includere a disciplinei opționale în schema orară a clasei respective.

1.2.2. Curriculumul la decizia școlii în planurile-cadru de învățământ pentru gimnaziu

Noile planuri-cadru pentru învățământul gimnazial sunt aprobate prin OMENCS nr. 3590/05.04.2016; în anul școlar 2018-2019, planurile-cadru sunt aplicate la clasele a V-a și a VI-a; potrivit ordinului menționat, aplicarea planurilor-cadru în întreg învățământul gimnazial este progresivă (începând cu anul școlar 2019-2020, la clasa a VII-a, iar din anul 2020-2021, la clasa a VIII-a).

Pentru denumirea segmentului de opționalitate din planurile-cadru de gimnaziu sunt utilizați următorii termeni de referință: *curriculum la decizia școlii* (în relație cu numărul total de ore/săpt. prevăzute pentru fiecare clasă); *opțional* (în relație cu numărul de ore/săpt. prevăzute pentru fiecare clasă, la nivelul ariilor curriculare); *opțional integrat la nivelul mai multor arii curriculare* (în relație cu numărul de ore/săpt. prevăzute pentru fiecare clasă). Prin structura planurilor-cadru, opționalele țin de curriculum la decizia școlii.

Situația numărului de ore/ săpt. alocate pentru curriculumul la decizia școlii în planurile-cadru pentru gimnaziu este prezentată în Tabelul 2 de mai jos.

Tabelul 2. Situația alocărilor orare pentru curriculumul la decizia școlii în învățământul gimnazial

Învățământ gimnazial cf. planului-cadru	Aria curriculară/ Opțional integrat	Nr. ore/ săpt. pentru curriculumul la decizia școlii			
		Clasa			
		a V-a	a VI-a	a VII-a	a VIII-a
<ul style="list-style-type: none"> ○ Învățământ gimnazial (învățământ de masă) ○ Învățământ gimnazial cu predare în limbile minorităților naționale și învățământ gimnazial pentru școlile sau clasele cu elevi aparținând minorităților naționale care studiază în limba română 	Limbă și comunicare Matematică și științe ale naturii Om și societate Arte Educație fizică, sport și sănătate Tehnologii Consiliere și orientare	0-2	0-2	0-2	0-2
	Opțional integrat la nivelul mai multor arii curriculare	0-1	0-1	0-1	0-1
	Număr total de ore în CDS	1-3	1-3	1-3	1-4

UNIUNEA EUROPEANĂ

○ Învățământ gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă - muzică	Limbă și comunicare Matematică și științe ale naturii Om și societate Arte Educație fizică, sport și sănătate Tehnologii Consiliere și orientare	0-1	0-1	0-1	0-1
	Opțional integrat la nivelul mai multor arii curriculare	0-1	0-1	0-1	0-1
	Număr total de ore în CDS	2-3	2-3	2-3	2-3
○ Învățământ gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă – coregrafie ○ Învățământ gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă – arte vizuale	Limbă și comunicare Matematică și științe ale naturii Om și societate Educație fizică, sport și sănătate Tehnologii Consiliere și orientare	0-1	0-1	0-1	0-1
	Arte	1-2	1-2	1-2	1-2
	Opțional integrat la nivelul mai multor arii curriculare	0-1	0-1	0-1	0-1
	Număr total de ore în CDS	2-3	2-3	2-3	2-3
○ Învățământ gimnazial cu program sportiv integrat	Limbă și comunicare Matematică și științe ale naturii Om și societate Arte Tehnologii Consiliere și orientare	0-1	0-1	0-1	0-1
	Educație fizică, sport și sănătate	1-2	1-2	1-2	1-2
	Opțional integrat la nivelul mai multor arii curriculare	0-1	0-1	0-1	0-1
	Număr total de ore în CDS	2-3	2-3	2-3	2-3

Din tabelul de mai sus, se constată existența alocărilor orare pentru curriculumul la decizia școlii (exprimate prin plajă orară), astfel:

- la nivelul fiecărei arii curriculare, pe tipuri de învățământ gimnazial;
- pentru opționalul integrat la nivelul mai multor arii curriculare, considerat în mod distinct;
- ca număr total de ore alocate curriculumului la decizia școlii.

La nivelul fiecărei arii curriculare se constată diferențe de alocări orare pentru curriculumul la decizia școlii, în funcție de tipul de învățământ gimnazial, astfel:

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- învățământul gimnazial (învățământ de masă), învățământul gimnazial cu predare în limbile minorităților naționale și învățământul gimnazial pentru școlile sau clasele cu elevi aparținând minorităților naționale care studiază în limba română au aceeași alocare orară la nivelul ariilor curriculare (0-2 ore/săpt.), pentru toți anii de studiu;
- învățământul gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă – muzică are, la nivelul ariilor curriculare, o alocare orară de 0-1 ore/săpt., la toate clasele;
- învățământul gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă (coregrafie și arte vizuale) are, cu excepția ariei curriculare *Arte*, aceeași alocare orară pentru toate celelalte arii curriculare (0-1 ore/săpt.), la toate clasele; aria curriculară *Arte* beneficiază, pentru toți anii de studiu, de o alocare de 1-2 ore/săpt.;
- învățământul gimnazial cu program sportiv integrat are, cu excepția ariei curriculare *Educație fizică, sport și sănătate*, aceeași alocare orară pentru toate celelalte arii curriculare (0-1 ore/săpt.), indiferent de anul de studiu; aria curriculară *Educație fizică, sport și sănătate* beneficiază, pentru toți anii de studiu, de o alocare de 1-2 ore/săpt.

Opționalul integrat la nivelul mai multor arii curriculare este considerat în mod distinct. Potrivit planurilor-cadru aprobate prin ordinul ministrului nr. 3590/05.04.2016, opționalul integrat era prevăzut la toate clasele, cu o alocare de o oră/săpt. Potrivit OMEN nr. 4828/30.08.2018, începând cu anul școlar 2018-2019, opționalul integrat are o alocare orară de 0-1 ore/săpt. la toate tipurile de învățământ gimnazial și la toate clasele.

Numărul total de ore alocate curriculumului la decizia școlii este diferențiat pe tipuri de învățământ gimnazial, astfel:

- o pentru învățământul gimnazial (învățământ de masă), învățământul gimnazial cu predare în limbile minorităților naționale și învățământul gimnazial pentru școlile sau clasele cu elevi aparținând minorităților naționale care studiază în limba română, numărul total de ore alocate curriculumului la decizia școlii variază pe clase: 1-3 ore/ săpt. la clasele a V-a – a VII-a, 1-4 ore/ săpt. la clasa a VIII-a;
- o pentru învățământul gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă (muzică, coregrafie și arte vizuale), precum și pentru învățământul gimnazial cu program sportiv integrat, numărul total de ore alocate curriculumului la decizia școlii este același, indiferent de anul de studiu, respectiv 2-3 ore/ săpt.

Pentru toate tipurile de învățământ gimnazial și pentru toate clasele, potrivit precizării din planurile-cadru, numărul total de ore alocate curriculumului la decizia școlii include și opționalul integrat.

Deși numărul de ore alocate este mic, din aspectele menționate anterior, se poate constata, pe de o parte, rolul atribuit curriculumului la decizia școlii, de flexibilizare a parcursului educațional al elevilor și de reflectare a specificului tipului de învățământ respectiv. Pe de altă parte, din planurile-cadru pentru gimnaziu sau din precizări la planurile-cadru pentru gimnaziu se constată existența unor prevederi explicite privind orele alocate CDS: fie în scopul utilizării acestora pentru rezolvarea unor situații particulare de studiu al unor discipline, fie în scopul orientării cu

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

prioritate a orelor alocate CDS către dezvoltarea competențelor de specialitate din domeniul studiat. Aceste situații sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul 3. Prevederi care vizează orele alocate curriculumului la decizia școlii

Învățământ gimnazial cf. planului-cadru	Prevederi referitoare la orele alocate CDS	Documentul de referință
Învățământ gimnazial	La clasele cu program de studiu intensiv al disciplinei <i>Limba modernă 1</i> , pentru studierea acestei discipline se alocă 4 ore/săpt., ore în care se includ 2 ore/săpt. prevăzute în trunchiul comun și 2 ore/săpt. prevăzute în curriculumul la decizia școlii.	Precizări MENCs – ISE nr. 4496/25.10.2016 privind Planurile-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial, aprobate prin OMENCs nr. 3590/5.04.2016 – Predarea intensivă a Limbii moderne 1
Învățământ gimnazial cu predare în limbile minorităților naționale și învățământ gimnazial pentru școlile sau clasele cu elevi aparținând minorităților naționale care studiază în limba română	A doua limbă străină poate fi studiată în cadrul CDS	OMENCs nr. 3590/5.04.2016, Anexa 3
Învățământ gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă - muzică	Opționalul integrat la nivelul mai multor arii va viza dezvoltarea competențelor de specialitate din sfera disciplinei <i>Ansamblu coral/ Ansamblu instrumental</i> , integrate cu competențe specifice altor arii curriculare (spirit de echipă, cooperare într-un ansamblu, inițiativă și creativitate). Elevii înscriși în școlile cu program suplimentar de artă – muzică parcurg în cadrul acestor unități de învățământ disciplinele de trunchi comun și disciplina opțională din aria curriculară <i>Arte</i> .	OMENCs nr. 3590/5.04.2016, Anexa 4
Învățământ gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă – coregrafie	Curriculumul la decizia școlii din aria curriculară <i>Arte</i> se alocă disciplinei principale de specialitate. Opționalul integrat la nivelul mai multor arii va viza dezvoltarea competențelor de specialitate în domeniul repertoriului coregrafic, integrate cu competențe specifice altor arii curriculare (colaborare și lucru în echipă, inițiativă și creativitate). Elevii înscriși în școlile cu program suplimentar de artă – coregrafie parcurg în cadrul acestor unități de	OMENCs nr. 3590/5.04.2016, Anexa 5

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

	învățământ disciplinele de trunchi comun și disciplina opțională din aria curriculară <i>Arte</i> .	
Învățământ gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă – arte vizuale	<p>Curriculumul la decizia școlii pentru aria curriculară <i>Arte</i> se alocă la alegere uneia dintre disciplinele: <i>Desen, Pictură</i> sau <i>Modelaj</i>.</p> <p>Opționalul integrat la nivelul mai multor arii va viza dezvoltarea competențelor specifice corespunzătoare studiului artelor și arhitecturii, integrate cu competențe specifice altor arii curriculare precum: <i>Om și societate, Tehnologii, Matematică și științe ale naturii</i>.</p> <p>Elevii înscriși în școlile cu program suplimentar de artă – arte vizuale parcurg în cadrul acestor unități de învățământ disciplinele de trunchi comun și disciplina opțională din aria curriculară <i>Arte</i>.</p>	OMENCS nr. 3590/5.04.2016, Anexa 6

Din situația prezentată mai sus se poate constata trecerea de la flexibilitate la prescriptivitate, fiind lăsat un spațiu mult prea mic deciziei la nivelul școlii și alegerii elevilor. La aceasta se adaugă și numărul mic de ore/săpt. alocate pentru CDS. Astfel, existența plajei orare la nivelul CDS face posibilă, pentru diferitele tipuri de învățământ gimnazial, alegerea numărului minim de ore/săpt. pentru CDS (1, respectiv 2 ore/săpt.) sau alegerea numărului maxim de ore prevăzut de planul-cadru (3, respectiv 4 ore/săpt.). Alegerea numărului de ore pentru CDS, printre alte aspecte, poate fi pusă în corelație cu numărul de ore din trunchiul comun. Numărul mare de ore din trunchiul comun la anumite tipuri de învățământ gimnazial poate influența alegerea unui număr mai mic de ore de CDS. Este cazul, de exemplu, anumitor tipuri de învățământ gimnazial pentru care planul-cadru prevede un număr mare de ore în TC, de la clasa a V-a la clasa a VIII-a, astfel:

- învățământ gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă – muzică, (respectiv, 30-32-35-35 ore), numărul de ore pentru CDS prevăzut de planul-cadru fiind de 2-3 ore/săpt.;
- învățământ gimnazial cu program integrat și suplimentar de artă - coregrafie și arte vizuale (respectiv, 29-31-34-34 ore), numărul de ore pentru CDS prevăzut de planul-cadru fiind de 2-3 ore/săpt.;
- învățământ gimnazial cu program sportiv integrat (respectiv 29-31-34-34 ore), numărul de ore pentru CDS prevăzut de planul-cadru fiind de 2-3 ore/săpt.

Ordinul nr. 3590/05.04.2016 prin care sunt aprobate planurile-cadru pentru învățământul gimnazial cuprinde, în nota de fundamentare a planurilor-cadru, numeroase precizări referitoare la curriculumul la decizia școlii, astfel:

- ce semnificație are conceptul de curriculum la decizia școlii (plecând de la structura planurilor-cadru);
- ce include curriculumul la decizia școlii;

UNIUNEA EUROPEANĂ

- cum se stabilește curriculumul la decizia școlii;
- sunt oferite exemple de opționale promovate la nivel național.

Nu sunt incluse însă precizări referitoare la opționalul integrat.

1.2.3. Curriculumul la decizia școlii în planurile-cadru de învățământ pentru liceu

Pentru denumirea segmentului de opționalitate din planurile-cadru de liceu sunt utilizați următorii termeni de referință: *curriculum la decizia școlii* (la filierele teoretică și vocațională); *curriculum în dezvoltare locală* (la filiera tehnologică).

Situația curriculumului la decizia școlii în învățământul liceal, la filierele teoretică și vocațională poate fi urmărită în planurile-cadru aprobate prin OMECI nr. 3410/16.03.2009. Tabelul 4 de mai jos prezintă curriculumul la decizia școlii în ciclul inferior al liceului, la filierele teoretică și vocațională, conform planului-cadru de învățământ.

Tabelul 4. Situația alocărilor orare pentru curriculumul la decizia școlii în ciclul inferior al liceului - filierele teoretică și vocațională

Filiera	Profilul	Specializarea	Nr. ore/ săpt. pentru CDS		Observații
			Clasa a IX-a	Clasa a X-a	
Teoretică	real	matematică-informatică, științe ale naturii	1	1	-
	umanist	filologie, științe sociale	1	1	-
Vocațională	artistic	muzică	1	1	Orele sunt alocate pentru <i>Educație artistică specializată</i> (componenta CD a planului-cadru).
		coregrafie	2	2	Orele sunt alocate pentru <i>Educație artistică specializată</i> (componenta CD a planului-cadru).
		arta actorului	1	1	Orele sunt alocate pentru <i>Educație artistică specializată</i> (componenta CD a planului-

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Filiera	Profilul	Specializarea	Nr. ore/ săpt. pentru CDS		Observații
			Clasa a IX-a	Clasa a X-a	
					cadru).
		arhitectură, arte ambientale, design, arte plastice, arte decorative	1	1	Orele sunt alocate pentru <i>Educație artistică specializată</i> (componenta CD a planului-cadru).
Vocațională	sportiv	Toate specializările	1	1	Orele sunt alocate pentru <i>Pregătire sportivă practică</i> , (componenta CD a planului-cadru).
	pedagogic	învățător / educatoare	1	1	-
	pedagogic	bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar	1	1	-
	ordine și securitate publică (licee ale Ministerului Administrației și Internelor)	științe sociale	1	1	-
	militar (Licee ale Ministerului Apărării Naționale)	matematică-informatică	1	1	-
	teologic	teologie ortodoxă, muzică bisericească	2	2	Orele sunt alocate pentru discipline teologice (componenta CD a planului-cadru).
	teologic	patrimoniul cultural	2	2	Orele sunt alocate pentru <i>Educație artistică specializată</i> (componenta CD a planului-cadru).
	teologic	teologie (teologic catolic, teologic unitarian, teologic reformat, teologic baptist, teologic pentecostal, teologic adventist, teologic	2	2	Orele sunt alocate pentru discipline de specialitate stabilite de fiecare cult.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Filiera	Profilul	Specializarea	Nr. ore/ săpt. pentru CDS		Observații
			Clasa a IX-a	Clasa a X-a	
		musulman)			

Din tabelul de mai sus se constată următoarele:

- Numărul de ore/săptămână care este alocat CDS este fix; acest număr este foarte mic, ceea ce afectează – și din perspectiva școlii, și din perspectiva elevilor – posibilitatea oferirii/ alegerii unor parcursuri diferențiate de învățare.
- La filiera vocațională (la anumite specializări din cadrul profilurilor artistic, sportiv și teologic), prin planul-cadru, orele cu statut de CDS sunt alocate, în cea mai mare parte, pentru componenta de CD a planului-cadru, care acoperă pregătirea de specialitate a elevilor; astfel, pentru specializările din cadrul profilului artistic, orele de CDS sunt alocate pentru *Educația artistică specializată*; pentru specializările din cadrul profilului sportiv, orele de CDS sunt alocate pentru *Pregătire sportivă practică*, iar pentru profilul teologic (specializările teologie ortodoxă, muzică bisericească, patrimoniu cultural) orele de CDS sunt alocate pentru discipline teologice/ *Educație artistică specializată*. Și în situația în care orele de CDS nu sunt alocate componentei de curriculum diferențiat (cazul profilului teologic, specializarea teologie), orele contribuie la pregătirea de profil, fiind alocate disciplinelor de specialitate stabilite de fiecare cult. În toate aceste situații statutul CDS - ca număr de ore alocate școlii pentru construirea propriului proiect curricular - este anulat.

Tabelul următor evidențiază comparativ alocările orare pentru trunchiul comun, curriculumul diferențiat și curriculumul la decizia școlii în ciclul superior al liceului – filierele teoretică și vocațională.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020**Tabelul 5. Situația alocărilor orare pentru trunchiul comun, curriculumul diferențiat și curriculumul la decizia școlii în ciclul superior al liceului - filierele teoretică și vocațională**

Profil	Specializare	Clasa a XI-a			Clasa a XII-a		
		TC	CD	CDS	TC	CD	CDS
Filiera teoretică							
real	matematică-informatică	18	7	3-4	18	7	3-4
	științe ale naturii	18	6	4-5	18	5	5-6
umanist	filologie	15	8	5-6	15	7	6-7
	științe sociale	15	8	5-6	15	7	6-7
Filiera vocațională							
artistic	muzică	11	16	3-4	11	16	3-4
	coregrafie	11	18	2-4	11	18	2-4
	arta actorului	11	14	3-5	11	14	3-5
	arhitectură, arte ambientale și design	11	16	2-3	11	16	2-3
	arte plastice, arte decorative	11	16	2-3	11	16	2-3
sportiv	toate specializările	16	12	2-4	16	12	2-4
pedagogic	învățător / educatoare	15	14	1-2	15	14	1-2
	bibliotecar-documentarist	15	9	4-5	15	9	4-5
	instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare	15	10	3-4	15	9	4-5
	pedagog școlar	15	10	3-4	15	10	3-4
ordine și securitate publică (licee ale Ministerului Administrației și Internelor)	științe sociale	13	13	2-3	13	12	3-4
militar (licee ale Ministerului Apărării Naționale)	matematică-informatică	13	15	1-2	13	15	1-2
teologic	teologie ortodoxă, muzică bisericească	14	15	2-3	14	15	2-3
	patrimoniu cultural	14	15	2-3	14	15	2-3
	teologie romano-catolică (de limba română)	14	11	4-5	14	11	4-5
	teologie romano-catolică (de limba maghiară)	14	11	4-5	14	11	4-5
	teologie greco-catolică	14	11	4-5	14	11	4-5
	teologie reformată	14	12	3-4	14	12	3-4
	teologie pentecostală	14	12	4-5	14	12	4-5
	teologie baptistă	14	10	4-5	14	10	4-5
	teologie unitariană	14	13	3-5	14	13	3-5
	teologie adventistă	14	13	2-3	14	13	2-3

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

	teologie musulmană	14	13	3-4	14	13	3-4
--	--------------------	----	----	-----	----	----	-----

Reprezentarea CDS în planurile-cadru pentru ciclul superior al liceului este net îmbunătățită în comparație cu ciclul inferior al liceului. Astfel, cu un maximum de 4 ore pe săptămână, CDS poate reprezenta 13,8% în cazul profilului real, respectiv 20,7% la profilul umanist (maximum 6 ore pe săptămână). În cazul profilului vocațional, procentul CDS în totalul orelor alocate variază între 6,45% la profilul pedagogic, specializările învățător/educatoare și 16,66% la mai multe specializări ale profilului teologic.

Pentru a avea o imagine exactă a ponderii CDS în totalul orelor alocate învățământului liceal teoretic și vocațional, trebuie să ținem seama și de modul în care Ordinul ministrului nr. 3410/16.03.2009 reglementează diverse situații particulare, care diminuează posibilitatea unei opțiuni reale a elevilor/părinților pentru orele prevăzute în CDS , astfel:

- art. 5 (3) din ordin precizează că pentru învățământul în limbile minorităților naționale, studiul disciplinei limba modernă 2 este la decizia școlii;
- art. 8 (2) prevede pentru clasele cu program de studiu în regim bilingv alocarea, în fiecare an de studiu, a unei ore/săpt. pentru studierea *Geografiei* – în clasa a IX-a, a *Istoriei* – în clasa a X-a, și a *Elementelor de cultură și civilizație* – în clasele a XI-a și a XII-a, specifice spațiului lingvistic respectiv. Orele pentru studiul disciplinelor menționate se alocă din CDS;
- art. 9 precizează posibilitatea organizării, în învățământul liceal a claselor de matematică-informatică, intensiv informatică. La aceste clase, pentru disciplina *Informatică* se alocă 3 ore pe săptămână din cadrul CDS;
- conform anexei 2 (2.10) la ordinul menționat, la clasele a XI-a și a XII-a, la filiera vocațională, la toate specializările din cadrul profilului sportiv, 2 ore/săpt. din CDS se alocă pentru *Pregătire sportivă practică*.

Aspectele menționate mai sus pun în evidență limitarea rolului CDS în învățământul liceal prin utilizarea orelor alocate pentru CDS ca sursă de asigurare a numărului de ore necesar pentru studiul altor discipline.

Ordinul ministrului nr. 3410/16.03.2009 prin care sunt aprobate planurile-cadru pentru învățământul liceal la filierele teoretică și vocațională precizează, plecând de la structura planurilor-cadru, semnificația conceptului de curriculum la decizia școlii.

Situația CDL la liceu, filiera tehnologică se raportează la următoarele planuri-cadru, aplicate în prezent la acest nivel de studiu:

- OMECI 3411/ 16.03.2009 (cu privire la aprobarea planului-cadru de învățământ pentru clasa a IX-a);
- OMECTS 3081/27.01.2010 (cu privire la aprobarea planului-cadru de învățământ pentru clasa a X-a);

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- OMECI 3412/ 16.03.2009 (cu privire la aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a XI-a și a XII-a).

Situația privind CDL în ciclurile inferior și superior al liceului (exprimat ca număr fix de ore/săptămână, respectiv ca număr de ore/ an) este prezentată în tabelele următoare.

Tabelul 6. Situația privind CDL în ciclul inferior al liceului

Clasa	CDL în planul-cadru de învățământ	CDL alocare orară	
		Ore/săpt.	Ore/an
a IX-a	Stagii de pregătire practică CDL	30	90
a X-a	Pregătire practică comasată CDL	30	90

Tabelul 7. Situația privind CDL în ciclul superior al liceului

Clasa	Calificarea profesională	CDL în planul-cadru de învățământ	CDL alocare orară	
			Ore/săpt.	Ore/an
a XI-a	Toate calificările profesionale	Cultură de specialitate	2	66
a XII-a	Toate calificările profesionale	Cultură de specialitate	2	62

Se menține și în situația învățământului liceal, filiera tehnologică, prevederea potrivit căreia pentru învățământul în limbile minorităților naționale studiul disciplinei limba modernă 2 este la decizia școlii – pentru clasa a IX-a, conform art. 3 (3) din ordinul nr. 3411/ 16.03.2009; pentru clasa a X-a, conform art. 5 (3) din ordinul 3081/27.01.2010; pentru clasele a XI-a – a XII-a, conform art. 6 (3) din ordinul OMECI nr. 3412/ 16.03.2009. Pentru punerea în practică a acestei prevederi era necesar de menționat sursa alocării orelor (de exemplu, prin depășirea numărului total de ore prevăzute în planul-cadru de învățământ, așa cum se face în alte situații).

Plecând de la structura planurilor-cadru, ordinele ministrului nr. 3411/ 16.03.2009, nr. 3412/ 16.03.2009, nr. 3081/27.01.2010, precizează semnificația conceptului de curriculum în dezvoltare locală.

1.3. Reglementări actuale privind curriculumul la decizia școlii

Elaborarea unei noi metodologii privind CDS presupune raportarea, în sensul informării, respectării și valorificării, la documente de referință actuale privind CDS - lege, regulamente și metodologii, alte tipuri de reglementări. În continuare sunt prezentate câteva dintre aceste documente din perspectiva reglementărilor privind CDS pe care le includ și a relevanței acestora pentru elaborarea unei noi metodologii.

1.3.1. Legea educației naționale nr. 1/2011 cu modificările și completările ulterioare

La nivelul Legii educației naționale nr. 1/2011, în Capitolul IV și în Capitolul VII sunt incluse prevederi care vizează curriculumul la decizia școlii, astfel:

- Din ce se constituie CDS.

Art. 65. (2) Curriculumul la decizia școlii se constituie din disciplinele/domeniile de studiu/modulele de pregătire opționale.

Art. 65. (5) Curriculumul la decizia școlii se constituie atât din pachete disciplinare opționale oferite la nivel național, regional și local, cât și din pachete disciplinare opționale oferite la nivelul unității de învățământ.

- Precizarea semnificației curriculumului în dezvoltare locală, care constituie curriculum la decizia școlii pentru învățământul profesional și tehnic.

Pentru învățământul profesional și tehnic, curriculumul la decizia școlii este curriculum în dezvoltare locală (CDL) și constituie oferta educațională la nivel local, elaborată de unitatea de învățământ în parteneriat cu operatorii economici/autoritățile administrației publice locale, pentru adaptarea formării profesionale a elevilor la nevoile locale ale pieței muncii.

- Stabilirea ponderii disciplinelor opționale prin planurile-cadru de învățământ.

Art. 66. (2) În cadrul noului Curriculumului național, ponderea disciplinelor obligatorii, respectiv a celor opționale se stabilește prin planurile cadru, astfel încât să fie respectate atât principiul asigurării egalității de șanse și al echității, cât și principiul relevanței și al descentralizării.

- Precizarea gradului de acoperire de către programa școlară a bugetului de timp stabilit prin planul-cadru pentru o disciplină de studiu; precizarea este relevantă și pentru programa școlară elaborată, de exemplu, pentru un opțional ca disciplină nouă știind că formatul programei de opțional este cel utilizat pentru trunchiul comun. În egală măsură, este necesar ca precizarea să fie avută în vedere la stabilirea tipurilor de opționale.

Art. 66. (3) Pentru fiecare disciplină și domeniu de studiu, programa școlară acoperă 75% din orele de predare și evaluare, lăsând la dispoziția cadrului didactic 25% din timpul alocat disciplinei/domeniului de studiu respectiv. În funcție de caracteristicile elevilor și de strategia școlii din care face parte, profesorul decide dacă procentul de 25% din timpul alocat disciplinei/domeniului de studiu este folosit pentru învățare remedială, pentru consolidarea achizițiilor sau pentru stimularea elevilor capabili de performanțe superioare.

- Includerea unor prevederi referitoare la rolul Consiliului de administrație din fiecare școală în stabilirea curriculumului la decizia școlii, precum și în aprobarea programelor școlare pentru

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

opționale. Precizările sunt relevante și din perspectiva stabilirii, prin metodologia privind CDS, a parcursului de elaborare a programelor școlare pentru opționale și a aprobării acestora de către consiliul de administrație.

Art. 65. (5) Consiliul de administrație al unității de învățământ, în urma consultării elevilor, părinților și pe baza resurselor disponibile, stabilește curriculumul la decizia școlii.

Art. 65. (6) Programele școlare pentru disciplinele/domeniile de studiu, respectiv modulele de pregătire opționale se elaborează la nivelul unităților de învățământ, cu consultarea consiliului profesoral, consiliului consultativ al elevilor, structurii asociative a părinților, precum și a reprezentanților comunității locale și, după caz, a operatorilor economici cu care unitatea de învățământ are relații pentru pregătirea practică a elevilor. Acestea sunt aprobate de consiliul de administrație al unității de învățământ.

Art. 96. (7) Consiliul de administrație aprobă curriculumul la decizia școlii, la propunerea consiliului profesoral.

- Includerea unei prevederi referitoare la rolul Consiliului profesoral.

Art. 98. (2) litera e) Consiliul profesoral propune consiliului de administrație curriculumul la decizia școlii.

1.3.2. Regulamente

Datorită relevanței precizărilor, mai jos sunt prezentate principalele prevederi privind curriculumul la decizia școlii/ curriculumul în dezvoltare locală incluse în următoarele regulamente:

- Regulamentul cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, aprobat prin OMECS nr. 5079/2016, actualizat prin OMEN 3027/2018;
- Regulamentul de inspecție a unităților de învățământ preuniversitar, aprobat prin OMECTS nr. 5547/6.10.2011.

Regulamentul cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, aprobat prin OMECS nr. 5079/2016, actualizat prin OMEN 3027/2018, include prevederi referitoare la CDS, astfel:

- Atribuții, care au în vedere CDS, ale conducerii școlii, ale organismelor funcționale din școală, ale comisiilor.

Art. 13. (9) Consiliul de administrație poate decide constituirea de grupe pentru elevii care optează pentru aceleași opționale, în conformitate cu prevederile Statutului elevului, cu încadrarea în numărul de norme aprobat.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Art. 21. (4) cc) Directorul coordonează activitatea de elaborare a ofertei educaționale a unității de învățământ și o propune spre aprobare consiliului de administrație; prin excepție, în unitățile de învățământ preuniversitar care școlarizează elevi exclusiv în învățământul profesional și tehnic cu o pondere majoritară a învățământului dual, directorul aprobă curriculumul în dezvoltare locală.

Art. 58 litera i) Consiliul profesoral avizează oferta de curriculum la decizia școlii pentru anul școlar următor și o propune spre aprobare consiliului de administrație; prin excepție, în unitățile de învățământ preuniversitar cu personalitate juridică care școlarizează elevi în învățământul profesional și tehnic cu o pondere majoritară a învățământului dual, consiliul profesoral avizează curriculumul în dezvoltare locală (CDL) și îl propune spre aprobare directorului.

Art. 66 litera b) Atribuțiile catedrelor/comisiilor metodice includ elaborarea ofertei de curriculum la decizia școlii până la data realizării schemei de încadrare cu personal didactic de predare pentru anul școlar următor și propunerea acesteia spre dezbateră consiliului profesoral; curriculumul la decizia școlii cuprinde și oferta stabilită la nivel național; pentru învățământul liceal tehnologic și învățământul profesional, oferta de curriculum la decizia școlii este curriculum în dezvoltare locală (CDL) și este elaborată de catedrele/comisiile metodice în parteneriat cu operatorii economici/autoritățile administrației publice locale și este propusă spre dezbateră consiliului profesoral.

Art. 184 litera a) Consiliul reprezentativ al părinților propune unităților de învățământ discipline și domenii care să fie studiate prin curriculumul la decizia școlii, inclusiv din oferta națională;

- Reglementări privind disciplinele opționale în situația transferului elevilor de la o unitate de învățământ la alta.

Art. 134. (6) Nu se susțin examene de diferență pentru disciplinele din curriculum la decizia școlii.

Art. 134. (7) În cazul elevilor transferați, aceștia preiau disciplinele opționale ale clasei în care se transferă. În situația transferului elevului la începutul semestrului al II-lea sau în cursul acestuia, mediile semestriale obținute la disciplinele opționale ale clasei, la sfârșitul semestrului al II-lea, devin medii anuale pentru disciplina respectivă.

Art. 134. (8) În cazul transferului pe parcursul anului școlar, părintele, tutorele sau susținătorul legal al elevului/elevul major își asumă în scris responsabilitatea însușirii de către elev a conținutului programei școlare parcurse până în momentul transferului, la disciplinele opționale din unitatea de învățământ primitoare.

Art. 134. (9) În situația menționată la alin. (7), în foaia matricolă vor fi trecute atât disciplinele opționale pe care le-a parcurs elevul la unitatea de învățământ de la care se transferă, la care are situația școlară încheiată pe primul semestru, cât și cele ale clasei

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

din unitatea de învățământ la care se transferă. În acest caz, media semestrială la fiecare din aceste discipline opționale devine medie anuală.

Regulamentul de inspecție a unităților de învățământ preuniversitar, aprobat prin OMECTS nr. 5547/6.10.2011

ANEXA 1 la regulamentul (*Metodologie de aplicare a prevederilor privind inspecția școlară generală a unităților de învățământ preuniversitar*) include diferite arii tematice/ domenii inspectate, surse de informare consultate și criteriile de apreciere.

Curriculumul la decizia școlii este vizat îndeosebi prin ariile tematice:

- *Modul de aplicare a Curriculumului național, dezvoltarea și aplicarea curriculumului la decizia școlii/în dezvoltare locală*
 - Scopul urmărit: evaluarea calității și diversității curriculumului la decizia școlii/în dezvoltare locală.
 - Criteriile de apreciere utilizate de inspectorii: măsura în care au fost consultați părinții, membrii comunității locale și profesorii; măsura în care curriculumul la decizia școlii/în dezvoltare locală este adecvat elevilor în raport cu nivelul de vârstă, cu interesele, aptitudinile și deprinderile pe care le au; măsura în care curriculumul la decizia școlii ține cont de experiența anterioară a elevilor; măsura în care curriculumul la decizia școlii este revizuit;
 - Sunt precizați descriptorii pentru calificativele care pot fi acordate (bine, acceptabil, slab).
- *Relațiile unității de învățământ cu părinții și cu comunitatea locală*
 - Scopuri: aprecierea modului în care școala încurajează părinții să se implice în educația copiilor; evaluarea măsurii în care răspunde școala la nevoile comunității locale.
 - Sursele de informare consultate: CDS/CDL, pentru a sesiza orice aspect care privește legătura acestora cu comunitatea locală.
 - Criteriile de apreciere utilizate de inspectorii: măsura în care școala ține cont de nevoile comunității locale și în care valorifică oportunitățile oferite de comunitatea locală.
 - Sunt precizați descriptorii pentru calificativele care pot fi acordate (bine, acceptabil, slab).

1.3.3. Metodologii, alte reglementări

Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar – planuri-cadru de învățământ și programe școlare aprobată prin OMEN nr. 3593/18.06.2014 este cel mai recent document care reglementează Curriculumul național și include, în capitolul V (prezentat în Anexa 1 la prezentul raport), prevederi referitoare la curriculumul la decizia școlii, astfel:

- semnificația CDS/ CDL;
- fundamentarea CDS/ CDL;
- ofertarea la nivel național a unor discipline/domenii de studiu, respectiv module de pregătire opționale – propunere, demers de avizare și de aprobare prin ordin al ministrului educației;

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- ofertarea la nivelul unității de învățământ a unor discipline/domenii de studiu, respectiv module de pregătire opționale – rol; aspecte legate de tipurile de opționale; repere de propunere; avizarea și aprobarea programelor școlare pentru opționale;
- elaborarea, avizarea și aprobarea programelor școlare pentru CDL.

Cu privire la regimul disciplinelor opționale pot fi menționate două metodologii în domeniul curriculumului, care țin de începutul reformei învățământului din România. Este vorba despre:

- Metodologia privind regimul disciplinelor opționale, aprobată prin OMEN nr. 4224/22.07.1998, în perspectiva aplicării planului-cadru de învățământ pentru învățământul primar și gimnazial, începând cu anul școlar 1998-1999.
- Metodologia cu privire la regimul disciplinelor opționale, aprobată prin OMEN nr. 3449/15.03.1999, în perspectiva aplicării noilor planuri-cadru de învățământ începând cu anul școlar 1999-2000.

Metodologia privind regimul disciplinelor opționale din 1998 nu este abrogată; cu toate că metodologia a fost aprobată în relație cu un plan-cadru care nu mai este în vigoare, conține precizări referitoare la modalitatea de stabilire, organizare și desfășurare a CDS la nivelul unității de învățământ, care pot fi utile în demersul de actualizare a prevederilor și de realizare a unei noi metodologii, astfel:

- numărul de ore pentru opționale este cel prevăzut în planul-cadru de învățământ;
- opționalele pot fi atât din oferta ministerului, cât și din oferta locală; școlile pot propune elevilor discipline/teme/cursuri opționale, cu aprobarea inspectoratelor școlare județene;
- durata studiului unui opțional poate fi diferită; decizia privind durata unei discipline/unui curs/unei teme opționale aparține Consiliului de administrație al școlii;
- consultarea elevilor și stabilirea opționalelor se face pentru anul școlar următor;
- studiul opționalelor în situația de transfer - Consiliul profesoral și Consiliul de administrație asigură orientarea elevilor spre studiul unor discipline opționale, prevăzute în oferta școlii, în raport cu interesele elevilor;
- stabilirea unui număr minim de ore alocate spre studiu opționalelor, respectiv, o oră în învățământul primar și două ore în învățământul gimnazial;
- desfășurarea opționalelor - pe clase sau pe grupe de 10-15 elevi, în funcție de posibilitățile școlilor; este inclusă și recomandarea ca pentru clasele unui nivel să existe un bloc orar fix, interval de timp rezervat disciplinelor opționale, astfel încât elevii de la clase diferite să se poată constitui în grupe, în funcție de opțiunile exprimate;
- tipurile de opționale:
 - ✓ opțional derivat dintr-o disciplină de studiu, cu rol de aprofundare a acesteia;
 - ✓ opțional ca altă disciplină de studiu decât cele menționate în cadrul ariei;
 - ✓ opțional ca teme sau capitole ale unei discipline, care nu sunt incluse, ca atare, în programa disciplinară;
 - ✓ opțional ca temă integratoare pentru o arie curriculară;

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

✓ opțional ca temă integratoare pentru mai multe arii curriculare.

Din lista disciplinelor opționale pot face parte, cu acordul Consiliului de administrație al școlii, și proiecte specifice, realizate de către organizații nonguvernamentale.

- este oferită pentru fiecare arie curriculară, lista disciplinelor/cursurilor/temelor opționale recomandate de ministerul educației pentru clasele I-IV și pentru clasa a V-a; acestea sunt propuse pentru trei tipuri de opționale, dintre cele menționate mai sus (opționale la nivelul disciplinei, opționale la nivelul ariei curriculare; opționale la nivelul mai multor arii curriculare).

Situația metodologiei din 1999 este similară cu cea a metodologiei din 1998: nu este abrogată; cu toate că metodologia a fost aprobată în relație cu un plan-cadru care nu mai este în vigoare, conține precizări referitoare la modalitatea de stabilire, organizare și desfășurare a CDS la nivelul unității de învățământ (care pot fi, de asemenea, utile în demersul de realizare a unei noi metodologii), astfel:

- referiri la structura planului-cadru pentru liceu (care include trunchi comun și curriculum la decizia școlii);
- precizări referitoare la rolul CDS – este vizată, pe de o parte, posibilitatea de individualizare a școlilor și crearea unei *personalități* a acestora, iar, pe de altă parte, asigurarea parcursurilor individuale ale elevilor, potrivit intereselor și aptitudinilor lor (prin posibilitatea elevilor de a alege);
- durata studiului unui opțional poate fi diferită;
- opționalele pot fi atât din oferta ministerului, cât și din oferta locală;
- consultarea elevilor și stabilirea opționalelor se face pentru anul școlar următor;
- posibilitatea ca prin alegerea disciplinelor din curriculum la decizia școlii, în cadrul unei specializări să fie create clase/grupe cu subspecializări (de exemplu, o clasă de filologie poate avea subspecializarea *Limbi moderne*, prin atribuirea unui număr mai mare de ore din CDS pentru una sau ambele limbi moderne; o clasă de filologie poate avea subspecializarea *Limbi clasice*, prin alocarea orelor din CDS pentru limba latină și/sau limba greacă);
- organizarea claselor bilingve și intensive pentru orice filiera și profil, în condițiile în care orele suplimentare necesare se alocă din CDS sau/și extracurricular (în afara numărului de ore maxim admis de planul-cadru);
- studiul opționalelor în situația de transfer – Consiliile profesionale și Consiliul de administrație asigură orientarea elevilor spre studiul unor discipline opționale, prevăzute în oferta școlii, în raport cu interesele elevilor;
- posibilitatea de constituire a unor grupe de 10-15 elevi din clase diferite, de același nivel, în funcție de posibilitățile școlilor – pentru studiul unui opțional; pentru clasele de același tip se recomandă un bloc orar fix, interval de timp rezervat disciplinelor opționale din aceeași arie curriculară, astfel încât elevii de la clase diferite să poată constitui grupe, în funcție de opțiunile exprimate;
- prezentarea unor etape privind constituirea și aprobarea ofertei de opționale a școlii, astfel: propunerile pentru disciplinele din CDS sunt discutate în colectivele de catedră, care

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- stabilesc natura opționalului, perioada pentru care este prevăzut precum și, dacă este cazul, programa disciplinei respective; propunerile colectivelor de catedră se discută în consiliile profesionale, care stabilesc prin vot disciplinele opționale ce vor figura în oferta școlii, precum și durata lor;
- programele pentru disciplinele din CDS elaborate în școală sunt avizate de Consiliul de administrație al școlii și aprobate de inspectoratul școlar județean; după aprobarea lor, programele devin document oficial și sunt obligatorii, respectarea și realizarea lor integrală fiind subiect al inspecției școlare.
 - sunt precizate tipurile de opționale:
 - ✓ opțional derivat dintr-o disciplină studiată (aprofundări ale conținuturilor din programa școlară);
 - ✓ opțional ca teme sau capitole ale unei discipline, care nu sunt incluse, ca atare, în programa de trunchi comun (curriculum extins);
 - ✓ opțional ca disciplină care apare în trunchiul comun la alte specializări;
 - ✓ opțional, ca altă disciplină decât cele menționate în cadrul ariei;
 - ✓ opțional ca temă integratoare pentru o anumită arie curriculară;
 - ✓ opțional ca temă integratoare pentru mai multe arii curriculare.
 - sunt prezentate cu titlu orientativ, pentru fiecare arie curriculară, opționale la nivelul disciplinei, opționale ca temă integratoare la nivelul ariei, precum și opționale ca teme integratoare la nivelul mai multor arii curriculare.

Nota MEC-CNC nr. 39595/18.09.2006 prezintă tipurile de curriculum la decizia școlii. Deși este propusă inițial pentru anul școlar 2006-2007, nota care specifică tipurile de opționale și semnificația acestora pentru învățământul primar și gimnazial, pe de o parte, și pentru învățământul liceal, pe de altă parte, a constituit prima referință actualizată privind tipurile de CDS, după metodologiile elaborate în 1998 și 1999. Nota nu este abrogată.

În mod real, pentru învățământul primar și gimnazial, valabilitatea precizărilor incluse în Nota MEC-CNC este afectată în urma unor modificări ale planurilor-cadru și în urma aplicării unui model de proiectare curriculară pe competențe, astfel:

- În 2009, programele școlare pentru gimnaziu au fost elaborate pe baza unui model centrat pe competențe (anterior, programele școlare fiind realizate potrivit modelului de proiectare curriculară centrat pe obiective – elaborat și implementat în sistemul românesc de învățământ la mijlocul anilor '90); modelul de proiectare curriculară pe competențe stă și la baza programelor școlare nou elaborate pentru gimnaziu (aprobate în 2017); trimiterea la obiective de referință face neoperaționale caracterizările tipurilor de opționale incluse în notă.
- În 2016 au fost aprobate, potrivit OMENCS nr. 3590/05.04.2016, noi planuri-cadru de învățământ pentru gimnaziu; potrivit acestora, alocările orare pentru disciplinele de studiu constituie un număr fix (renunțându-se la plaja orară); plaja orară rămâne exclusiv la nivelul alocărilor orare pentru CDS. Tipurile de opționale de aprofundare și de extindere (pentru care

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

orele se alocă din plaja orară a disciplinei de studiu) devin neoperaționale. Pentru învățământul liceal, operaționalitatea precizărilor incluse în Nota MEC-CNC este parțial afectată doar pentru opționalul de aprofundare, prin trimiterea la conținuturile notate cu asterisc (*) din programa școlară. Prin elaborarea unor noi programe școlare (în principal pentru clasa a IX-a), în urma modificării planurilor-cadru, conținuturile nu mai sunt semnalate în modul indicat; această situație există și în programe elaborate înainte de 2009. Caracterizarea acestui tip de opțional își păstrează, însă, valabilitatea în măsura în care sunt propuse noi conținuturi, altele decât cele din programă (posibilitate prevăzută de notă).

1.3.4. Proceduri operaționale elaborate la nivelul inspectoratelor școlare pentru avizarea CDS

Din consultarea a 10 proceduri operaționale elaborate la nivelul inspectoratelor școlare pentru avizarea CDS se constată următoarele aspecte cu caracter general:

- Procedurile consultate au grade diferite de dezvoltare, respectiv de la 4 la 19 pagini (respectiv 26 pagini, care includ și anexele).
- Au denumiri diferite, formulările fiind simple și clare sau, dimpotrivă, mai complicate.
- Au o structură diferită; componentele identificate în aproape toate procedurile consultate includ:
 - lista responsabililor cu elaborarea, verificarea și aprobarea ediției sau a reviziei în cadrul ediției unei proceduri operaționale;
 - situația edițiilor și a reviziilor în cadrul edițiilor procedurii operaționale;
 - lista persoanelor la care se difuzează ediția/ revizia;
 - scopul procedurii operaționale;
 - domeniul de aplicare;
 - documente de referință (reglementări) aplicabile activității procedurale;
 - definiții și abrevieri ale termenilor utilizați în procedura operațională; în unele cazuri este inclus un tabel sintetic privind CDS;
 - descrierea procedurii operaționale.

Cu privire la conținutul propriu-zis al reglementărilor pot fi menționate următoarele:

- În unele cazuri, procedura operațională prezintă simplu și clar scopul, pașii și responsabilitățile desemnate; toate elementele procedurii sunt subordonate reglementării unitare și eficiente a activităților de elaborare și de avizare a programelor pentru CDS, prin raportare la legislația în vigoare. În alte cazuri, organizarea documentului prezintă probleme de coerență, include aspecte contradictorii și neclarități.
- În alte cazuri sunt incluse prevederi care ilustrează un exces de reglementare, de exemplu:

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- Cerința de elaborare de către cadrele didactice a programelor școlare pentru opționale, însoțite și de un suport de curs, care să fie înregistrat la nivelul unității de învățământ ca document școlar.

În unele cazuri, apare neconcordanță între secțiunile procedurilor în ceea ce privește documentele trimise inspectoratului școlar, în vederea solicitării unui aviz științific; aparent se prevede (așa cum este precizat în metodologia aprobată prin OMEN nr. 3593/18.06.2014) înaintarea, de către Consiliul de administrație al școlii, a setului de programe școlare pentru opționale. În fapt, în altă secțiune se menționează explicit că suportul de curs primește aviz și de la inspectorul școlar (programa școlară și suportul de curs fiind transmise la aceeași dată către inspectorat); se constată, astfel, că suportul de curs este solicitat anterior obținerii avizului științific pentru programa propusă.
- Una dintre procedurile consultate prevede pentru avizarea programei de opțional, prezentarea, în afara programei propriu-zise și a suportului de curs aferent acesteia, a bibliografiei și a unei planificări calendaristice. O altă procedură atenționează explicit că nu este nevoie de trimiterea planificării calendaristice.
- Cerința ca oferta de opționale făcută elevilor să acopere cel puțin dublul numărului de ore alocat CDS.
- Procedurile consultate conțin greșeli în prezentarea tipurilor de opționale (este cazul a mai mult de jumătate dintre proceduri), de exemplu:
 - În mai multe proceduri elaborate pentru anul școlar 2018-2019, se menționează că aprofundarea, ca tip de curriculum la decizia școlii (de la clasa pregătitoare la clasa a VIII-a), se aplică numai la disciplinele care în planurile-cadru au prevăzută plajă orară. Noile planuri-cadru pentru primar și gimnaziu nu prevăd plajă orară pentru disciplinele de studiu. Nu se face nicio precizare referitoare la aplicarea progresivă a planurilor-cadru pentru gimnaziu aprobate prin OMENCS nr. 3590/2016 (aplicate în anul școlar 2018-2019 la clasele a V-a și a VI-a). Aprofundarea, în sensul definit, putea fi legată de planurile-cadru aprobate prin OMEC nr. 3638/11.04.2001, aplicate în anul școlar 2018-2019 la clasele a VII-a și a VIII-a.

În aceleași proceduri elaborate pentru anul școlar 2018-2019 și extinderea prevăzută pentru clasele de primar și de gimnaziu, este definită prin raportarea la plaja orară (nefiind avute în vedere aspectele menționate mai sus). În plus extinderea este caracterizată, în mod impropriu ca extindere a competențelor generale; de asemenea, se face trimitere la conținuturi marcate cu asterisc (*) în programa școlară, în condițiile în care programele școlare elaborate după 2009 nu mai includ așa ceva.
 - În două dintre procedurile consultate, aprofundarea și extinderea sunt incorect prezentate, fără să fie vorba despre probleme de tipul celor semnalate mai sus.
- Procedurile consultate includ și alte tipuri de greșeli:
 - În două dintre procedurile consultate nu este clar care sunt programele școlare care necesită aviz din partea inspectoratului școlar.

- În patru dintre procedurile consultate sunt erori în prezentarea structurii programelor școlare pentru opțional.

Aspectele de mai sus care pun în evidență neajunsuri majore în conținutul propriu-zis al reglementărilor arată că la nivelul procedurilor operaționale, abordarea unitară și coerentă a activității de elaborare și avizare a CDS este serios afectată.

PARTEA A II-A. Reprezentări ale actorilor școlari cu privire la curriculumul la decizia școlii

2.1. Metodologia de cercetare

2.1.1. Scop și obiective

Scopul acestor demersuri investigative a fost acela de a identifica opinii ale actorilor școlari, practici curente, dificultăți, puncte tari și posibile elemente de ameliorare la nivelul elaborării, implementării și asigurării impactului CDS – care să fie ulterior valorificate în elaborarea unei noi metodologii privind dezvoltarea CDS.

Obiectivele specifice sunt următoarele:

- identificarea opiniilor actorilor școlari cu privire la utilitatea, importanța și nevoia de CDS la nivelul curriculumului național românesc;
- evaluarea modalităților de realizare a informării actorilor educaționali cu privire la oferta de CDS a școlilor;
- analizarea practicilor curente referitoare la implicarea actorilor școlari (elevi, părinți, profesori) în alegerea disciplinelor opționale la nivelul școlilor;
- identificarea unor exemple de bune practici în derularea CDS la nivelul școlilor în utilizarea segmentului de opționalitate pentru construcția unui proiect curricular personalizat;
- identificarea dificultăților cu care se confruntă școlile în alegerea și implementarea CDS;
- sintetizarea unor recomandări de ameliorare a modalităților de proiectare, aprobare și implementare a CDS, care să fie ulterior valorificate în elaborarea unei noi metodologii privind dezvoltarea CDS centrat pe formarea competențelor.

2.1.2. Metode și instrumente de cercetare

Opiniile actorilor școlari – elevi, cadre didactice, inspectorii școlari, părinți – au fost colectate prin intermediul **anchetei pe bază de chestionar**. Pentru fiecare categorie a fost elaborat câte un chestionar distinct. Chestionarele au vizat aspecte similare sau complementare, în funcție de rolurile pe care fiecare actor educațional îl are în demersul de proiectare, alegere, implementare și evaluare a curriculumului la decizia școlii. Dacă chestionarele adresate cadrelor didactice și inspectorilor școlari au vizat, cu prioritate, perspectiva instituțională, prin practici la nivelul școlii referitoare la CDS, chestionarele adresate elevilor și părinților s-au centrat pe perspectiva procedurală, individuală cu privire la aplicarea CDS.

Tabelul 8. Instrumente de cercetare și aspectele vizate

Instrument de cercetare	Aspecte vizate
Chestionar cadre didactice	<ul style="list-style-type: none"> - contextul activității de stabilire și implementare a opționalelor la nivel de școală – resurse, oportunități și provocări - modalități de fundamentare și stabilire a disciplinelor opționale la nivelul școlii, influența politicii școlii în domeniul opționalelor - experiențe ale profesorilor privind abordarea opționalului integrat la nivel de școală - exemple de opționale de succes în oferta școlii - propuneri de îmbunătățire a stabilirii și implementării CDS
Chestionar elevi	<ul style="list-style-type: none"> - modalități de implicare a elevilor în stabilirea și alegerea disciplinelor opționale - criterii de alegere a opționalelor utilizate de elevi - reprezentări ale elevilor privind rolul opționalelor în propria formare - orizonturi de așteptare ale elevilor privind disciplinele opționale - propuneri de îmbunătățire a stabilirii și implementării CDS
Chestionar inspectorii școlari	<ul style="list-style-type: none"> - aspecte privind reglementarea procesului de avizare a disciplinelor opționale propuse de școli - modalități de monitorizare a modului de organizare și desfășurare a disciplinelor opționale în școli – provocări identificate, experiențe pozitive - propuneri de îmbunătățire a stabilirii și implementării CDS
Chestionar părinți	<ul style="list-style-type: none"> - modalități de informare a părinților cu privire la oferta școlii de CDS - modalități de implicare a părinților în stabilirea ofertei de CDS - criterii utilizate de părinți în alegerea CDS - experiențe de succes din perspectiva propriilor copii - propuneri de îmbunătățire a stabilirii și implementării CDS

Modalitățile de aplicare a chestionarelor au fost variate:

- chestionarele adresate cadrelor didactice, elevilor și inspectorilor școlari au fost aplicate online (cu utilizarea software SurveyMonkey), valorificând posibilitățile de acces la Internet în cadrul școlilor;
- chestionarele adresate părinților au fost aplicate în format print, pornind de la ipoteza că nu toți părinții au acces la Internet și nu toți au competențele necesare în utilizarea calculatorului.

2.1.3. Populația investigată

Categoriile de populație investigată au cuprins: cadre didactice (profesori și directori), elevi, inspectori școlari, părinți. Sistemul de referință a fost învățământul primar și cel gimnazial – niveluri de învățământ la care se aplică noul Curriculum național.

Atât în contextul cercetării Institutului de Științe ale Educației din anul 2018, cât și în cel al cercetării din anul 2019, în contextul Proiectului CRED au fost proiectate **eșantioane reprezentative la nivel național** din fiecare categorie de actori educaționali (cadre didactice, elevi, părinți). Valorile Hi-pătrat calculate pentru eșantioanele realizate în raport cu cele proiectate au evidențiat reprezentativitatea acestora pentru populația investigată.

Baza de eșantionare a fost **unitatea de învățământ**:

- În demersul investigativ din 2018 (chestionare cadre didactice, elevi, inspectori școlari), eșantionul realizat a cuprins 298 unități de învățământ, cu 213 (71,5%) din rural și 85 (28,5%) din urban.
- În demersul de cercetare din 2019 (chestionare părinți) eșantionul realizat a cuprins 306 unități de învățământ. Dintre acestea, 265 sunt din mediul rural (80,1%) și 61 din urban (19,9%).

În **selectarea unităților de învățământ** au fost aplicate următoarele aspecte considerate importante din perspectiva proiectării și implementării CDS la nivel de școală:

- Au fost luate în analiză atât unități de învățământ cu statut de personalitate juridică (independente sau coordonatoare), cât și unități de învățământ cu statut de structuri în subordinea primelor.
- Au fost cuprinse atât școli gimnaziale, cât și școli primare – dat fiind faptul că modalitățile de abordare a problematicii CDS sunt diferite pe cele două niveluri de școlaritate.
- S-a urmărit asigurarea reprezentativității pe cele două medii de rezidență din care provin unitățile de învățământ: urban și rural.
- Un alt criteriu a fost reprezentat de selecția de școli din toate cele opt regiuni de dezvoltare, generând o selecție de câte două județe pe fiecare regiune.
- Unitățile de învățământ au fost selectate din rețeaua învățământului public de masă, fiind excluse următoarele categorii: unitățile private, unitățile de învățământ special și cele cu program integrat de artă și sport.

Situația colectării răspunsurilor la nivelul fiecărui grup țintă este următoarea:

- La chestionarul adresat **cadrelor didactice** au răspuns 379 directori de școală și profesori – cel puțin un respondent pe fiecare școală din eșantionul de unități de învățământ, 73% (277

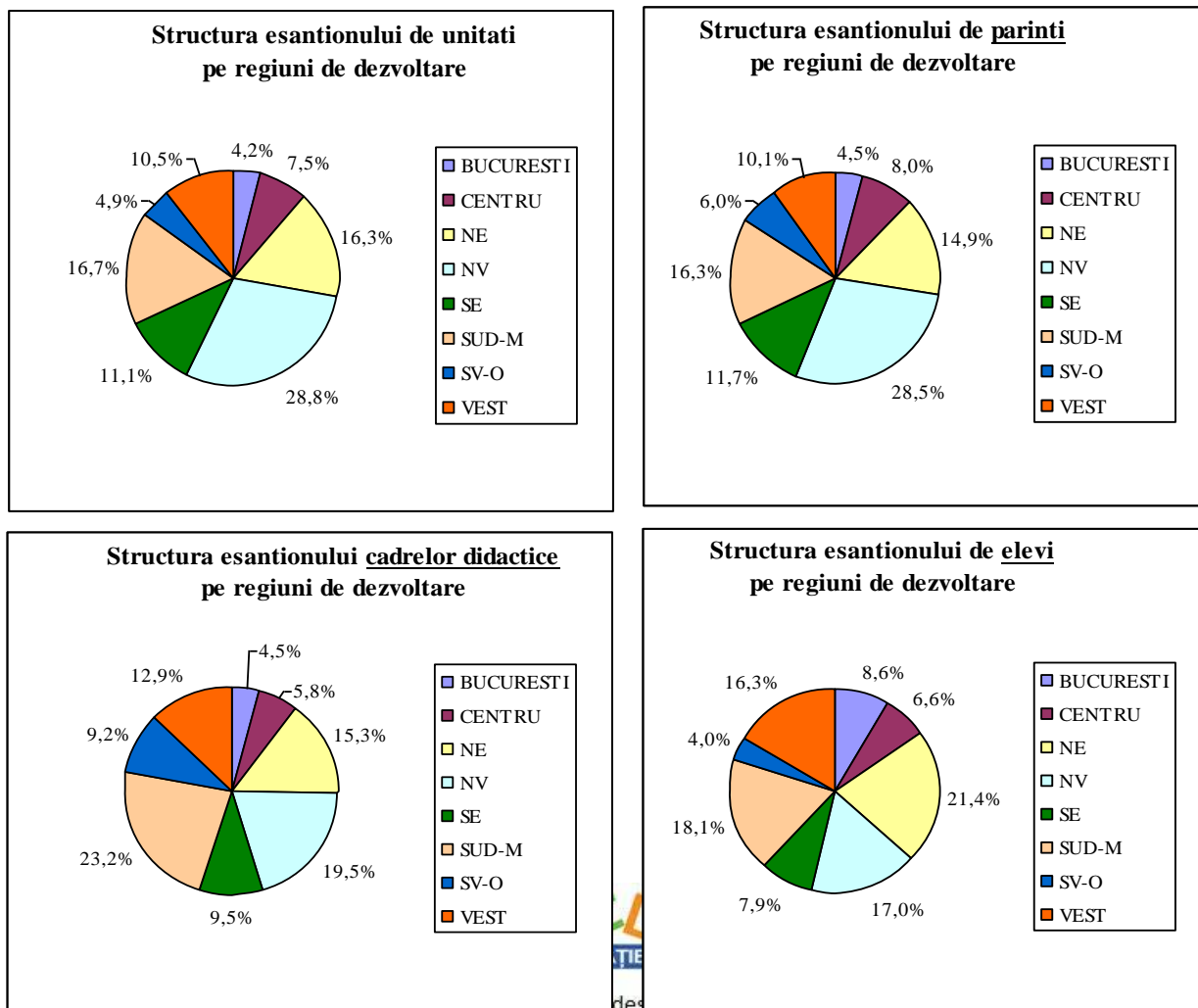
„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

persoane) provenind din unități de învățământ din mediul rural și 27% (102 persoane) din urban.

- La chestionarul adresat **elevilor** s-au înregistrat 9089 de respondenți: au fost selectați elevii de clasele VII-VIII din unitățile de învățământ din eșantion. 51% (4641 elevi) provin din mediul rural și 49% (4448 elevi) din mediul urban. Distribuția respondenților pe sexe este echilibrată (50,3% fete și 49,7% băieți).
- La chestionarul adresat **părinților** s-au înregistrat 3927 de respondenți proveniți din școlile din eșantion: 3025 (77%) din rural și 902 (23%) din urban. La chestionar au răspuns părinți ai elevilor aflați în toate clasele de învățământ primar (43%) și gimnazial (57%). Cei mai mulți respondenți au fost reprezentați de mame (82,5%).
- **Inspectorii școlari** participanți la cercetare au provenit din 16 inspectorate școlare județene. În condițiile în care o analiză statistică pe o bază cu 16 subiecți nu poate fi considerată relevantă statistic, valorile procentuale obținute prin raportarea la totalul răspunsurilor trebuie luate în considerare sub această rezervă.

Figura 1. Distribuția actorilor școlari investigați pe regiuni de dezvoltare

2.2. Rezultate de cercetare

2.2.1. Perspectiva profesorilor

Explorarea opiniilor profesorilor prin intermediul chestionarului a urmărit diferite direcții de analiză, prin care să poată fi identificate aspecte referitoare la practicile frecvente de la nivelul unităților de învățământ, al profesorilor și al elevilor, cu privire la implementarea CDS. Au fost avute în vedere dimensiunile referitoare la: fundamentarea și stabilirea disciplinelor opționale la nivelul organizației școlare; procesul de dezvoltare a opționalelor la nivel de școală; experiențe de implementare a opționalelor la clasă. Sunt analizate, de asemenea, așteptările profesorilor în privința opționalelor din școli, care se regăsesc în propunerile de îmbunătățire formulate de către aceștia.

2.2.1.1. Practici privind fundamentarea și stabilirea disciplinelor opționale

Capitolul are în vedere analiza unor aspecte referitoare la suportul oferit școlilor prin documentele de reglementare actuale, relevanța opționalelor în cadrul documentelor care prezintă politica școlii și mecanismele prin care aceste oferte sunt structurate (modalități de luare a deciziilor, consultare, disponibilitate de implicare etc.).

- **Dintre documentele legale care fundamentează, la nivelul școlii, procesul de propunere și de alegere a disciplinelor opționale, planul-cadru de învățământ și *Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar – planuri-cadru de învățământ și programe școlare* (aprobată prin OMEN nr. 3593/18.06.2014) sunt considerate printre cele mai importante.**

Planul-cadru de învățământ și *Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar – planuri-cadru de învățământ și programe școlare* (aprobată prin OMEN nr. 3593/18.06.2014) sunt apreciate, de mai mult de trei sferturi dintre profesori, ca fiind documente de fundamentare în stabilirea disciplinelor opționale. Pe lângă cele două documente amintite, mai sunt considerate utile – de către mai mult de două treimi dintre cadrele didactice – atât regulamentele/procedurile operaționale stabilite la nivel de inspectorat, cât și *Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar* (ROFUIP).

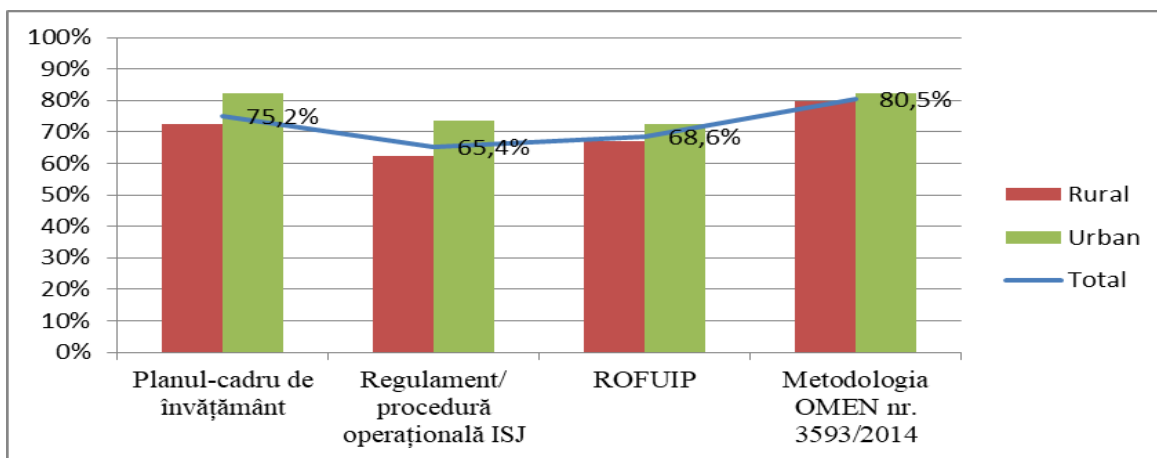

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Diferențele dintre opiniile profesorilor în funcție de mediile de proveniență rural/urban nu depășesc 10 procente, școlile din zonele urbane declarând în pondere mai mare că își fundamentează oferta de opționale în acord cu precizările din documentele oficiale.

Figura 2. Importanța pe care profesorii o acordă documentelor legale care fundamentează stabilirea CDS

- **Procedura de decizie privind disciplinele opționale, aplicată în prezent la nivelul școlii, este apreciată de către profesori ca fiind clară, simplă și permisivă.**

Peste 90% dintre profesori consideră că procedura referitoare la opționale aplicată în școala lor este clară și ușor de înțeles, este simplă din perspectiva numărului de pași de parcurs și include cerințe realiste care sunt ușor de respectat. De asemenea, ponderea respondenților care consideră că procedura stimulează propunerile inovative de discipline opționale se situează la 84,7%.

Dificultatea de aplicare reprezintă o problemă pentru numai 8,7% dintre participanții la cercetare, fără diferențe semnificative statistic între mediul urban și rural.

Tabelul 9. Opiniile cadrelor didactice cu privire la procedura de stabilire a CDS la nivelul școlii

	Total	Rural	Urban
Este clară și ușor de înțeles	98,4%	98,2%	99,0%
Este simplă și include un număr mic de pași de parcurs	91,8%	91,3%	93,1%
Include cerințe realiste care sunt ușor de respectat	93,7%	93,5%	94,1%

UNIUNEA EUROPEANĂ

Stimulează propuneri inovative de discipline opționale	84,7%	85,6%	82,4%
Este dificil de aplicat	8,7%	7,9%	10,8%

- **Cadrele didactice și directorul școlii au rolul cel mai activ în stabilirea disciplinelor opționale. De asemenea, profesorii apreciază că și elevii și părinții sunt implicați activ în acest proces.**

Chestionați cu privire la măsura în care actorii școlari se implică în stabilirea ofertei CDS la nivelul unității lor de învățământ, profesorii au declarat că toate categoriile au un rol activ în acest sens. Rolurile cadrelor didactice și cele ale directorilor se situează pe o poziție principală, prin natura responsabilităților acestora privind stabilirea opționalelor. De asemenea, participarea activă a elevilor și a părinților este confirmată de ponderi ample dintre respondenți.

Tabelul 10. Opiniile cadrelor didactice cu privire la gradul de implicare a actorilor școlari în stabilirea CDS

	în foarte mică măsură/ deloc	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	Scor mediu
	1	2	4	5	
cadrele didactice	0,8%	2,1%	35,9%	60,9%	4,53
directorul	1,8%	6,3%	39,6%	51,7%	4,31
elevii	1,3%	10,0%	51,2%	36,7%	4,09
părinții	1,3%	13,5%	50,1%	34,8%	4,03

- **În mai mult de trei sferturi dintre situații există o politică a școlii în domeniul opționalelor, evidentă la nivelul documentelor organizaționale și promovată prin diferite activități de informare pentru cadrele didactice din școală, pentru elevi și pentru părinți.**

Modalitățile cel mai frecvent utilizate pentru promovarea ofertei de CDS a școlilor fac referire la planul de dezvoltare instituțională și la planul operațional – documente strategice care includ prevederi explicite cu privire la disciplinele opționale. Peste trei sferturi dintre școli includ, în politica organizațională, măsuri de promovare a ofertei CDS în cadrul activităților de informare destinate profesorilor, elevilor și părinților. Mai puțin de jumătate dintre școli promovează oferta de CDS prin diferite documente de informare pentru comunitatea locală. Doar o pondere redusă dintre respondenți (6%) au declarat că nu există o politică explicită a școlii cu privire la reglementarea și promovarea CDS.

Modalitățile prin care politica școlii privind CDS este promovată la diferite niveluri au fost menționate în ponderi mai ample de către profesorii din urban, comparativ cu cei din rural. Aceste date atrag atenția asupra faptului că școlile urbane sunt mai centrate pe elaborarea unei

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

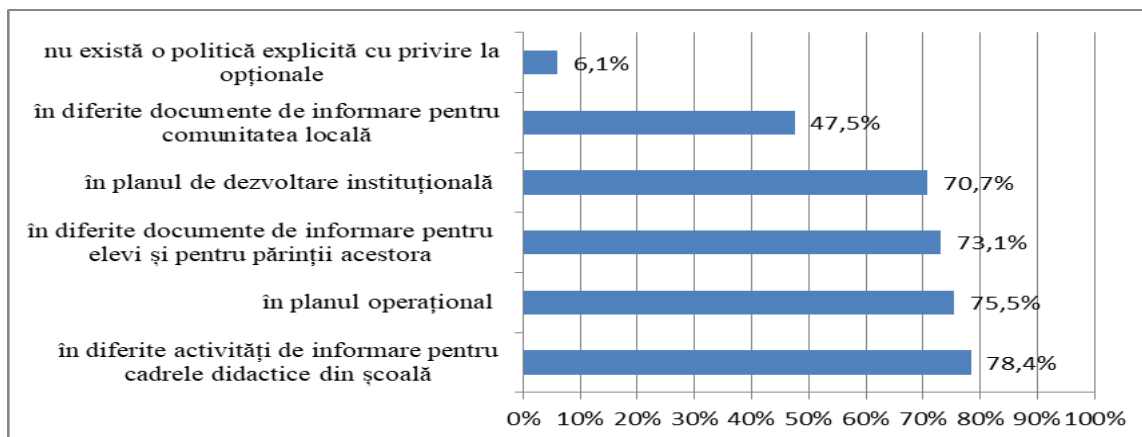
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

politici proprii în domeniul CDS și pe promovarea acestora – cel mai probabil, ca o măsură de atragere și motivare a populației școlare către acele unități de învățământ.

Figura 3. Opinii ale profesorilor cu privire la modalitățile cel mai frecvent utilizate pentru prezentarea politicii școlii în domeniul CDS

- **Motivele pentru care profesorii au propus/inițiat opționale la nivelul școlii sunt diverse. Aceștia au făcut referiri atât la nevoia de a diversifica activitățile de învățare și de a răspunde intereselor elevilor, precum și la nevoia de completare a normelor didactice cu orele de opționale.**

Conform declarațiilor profesorilor, cel mai frecvent motiv pentru care aceștia au propus/inițiat un opțional la nivelul școlii lor (92,8% au menționat „în mare măsură” și „în foarte mare măsură”) a fost acela de a răspunde nevoilor și intereselor de învățare ale elevilor. Interesul pentru diversificarea activităților de învățare propuse elevilor a înregistrat, de asemenea, ponderi ample (83,4%). De asemenea, aproape 80% dintre profesori au declarat că au propus opționale care să poată valorifica resursele pe care școala le oferă.

Este important de semnalat că, pentru peste 60% dintre profesori, motivul pentru care au propus un opțional a vizat, în primul rând, nevoia de completare a normei didactice; datele de cercetare arată că această practică este mai frecventă în mediul urban.

Tabelul 11. Opinii ale profesorilor cu privire la motivele care stau la baza inițierii unor opționale din oferta școlii

	în foarte mică măsură/ deloc	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	Scor mediu
	1	2	4	5	
pentru a răspunde unor nevoi și interese de învățare ale elevilor	1,3%	4,7%	55,1%	37,7%	4,20
pentru a diversifica	2,4%	13,2%	52,5%	30,9%	3,93

activitățile de învățare propuse elevilor					
pentru a valorifica resursele de care dispune școala	2,1%	18,2%	55,4%	22,7%	3,74
pentru a completa norma didactică	5,3%	32,5%	33,0%	28,5%	3,45

2.2.1.2. Oportunități și provocări în stabilirea și implementarea curriculumului la decizia școlii

Analiza contextului de stabilire și implementare a CDS a avut în vedere identificarea resurselor școlii (umane, materiale, financiare) implicate în acest demers, oportunitățile și provocările cu care se confruntă profesorii, suportul organizațional și cel colaborativ, precum și motivațiile de implicare ale profesorilor care îi determină să-și asume roluri active în procesul de stabilire și implementare a opționalelor.

- **Profesorii declară că aproape în toate școlile există resursele umane necesare pentru implementarea CDS. Resursele materiale și financiare sunt apreciate a fi favorabile în aproximativ două treimi dintre situații, cu prioritate în mediul urban.**

Profesorii au fost chestionați cu privire la măsura în care școala în care predau oferă resursele (umane, informaționale, materiale, financiare) necesare pentru stabilirea și implementarea disciplinelor opționale. Potrivit respondenților, în peste 90% dintre școli există cadre didactice calificate și titulare care pot susține implementarea CDS în bune condiții.

În ponderi de aproximativ două treimi, profesorii apreciază că resursele materiale sunt adecvate pentru implementarea CDS: infrastructura (săli de clasă, laboratoare, mobilier modern, sală de sport etc.); bibliotecă școlară cu un număr suficient de volume și cu titluri aduse la zi; echipamente și materiale didactice noi (calculatoare, videoproiectoare, aparatură audio, instrumente de laborator, planșe, hărți etc.). În schimb, aprecierea bugetului anual care ar trebui să acopere nevoile școlii legate de implementarea CDS este mult mai redusă (48,5%); posibilitățile școlilor de a găsi alte tipuri de resurse (colaborarea cu părinții, donații, venituri proprii din spații închiriate, proiecte/parteneriate cu ONG-uri) sunt destul de limitate, fiind menționate de numai 10% dintre respondenți.

Este important de semnalat că aprecierile privind resursele umane ale școlilor nu relevă diferențe semnificative pe medii de rezidență. În același timp însă, aprecierile referitoare la dotările materiale ale școlilor ca factori de sprijin pentru implementarea CDS sunt puternic diferențiate, în favoarea mediului urban (cu peste 20 puncte procentuale mai mult decât în rural). Datele

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

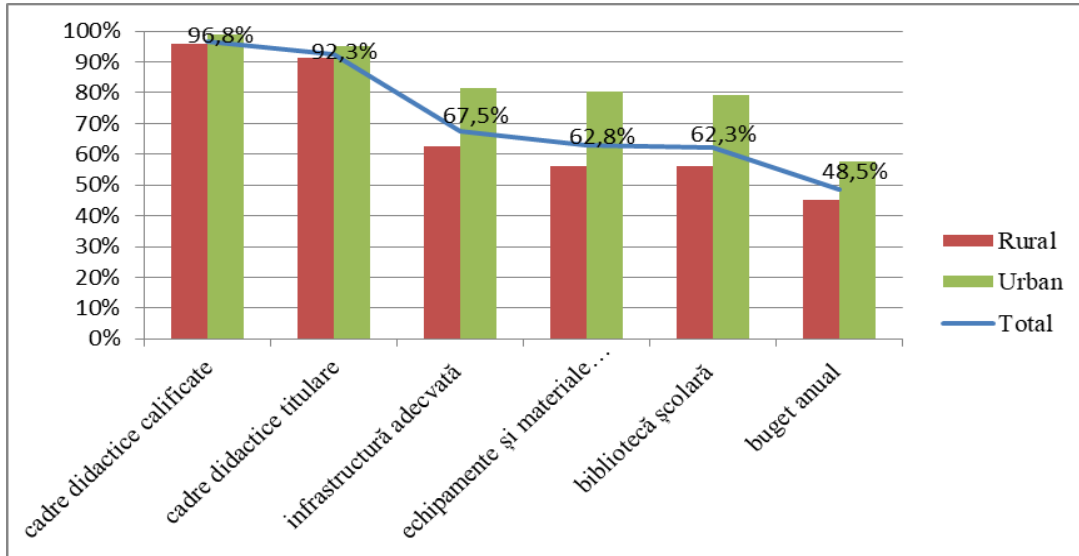
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

confirmă concluziile altor studii din domeniul educației, care evidențiază dotările materiale nesatisfăcătoare ale școlilor din rural.

Figura 4. Opinii ale profesorilor cu privire la suficiența resurselor disponibile în școli pentru aplicarea CDS

- **Din perspectiva factorilor favorizanți pentru dezvoltarea și implementarea CDS, există puncte forte la nivelul școlilor oferite de: climatul democratic, interesul profesorilor pentru propria dezvoltare, buna relație cu autoritățile locale, accesul la internet și participarea activă a elevilor. Aspectele referitoare la experiențele de colaborare în cadrul unor proiecte și parteneriate și existența profesorilor navetiști relevă decalaje semnificative în defavoarea școlilor rurale.**

Profesorii au fost chestionați în legătură cu oportunitățile pe care școala le oferă pentru stabilirea și implementarea opționalelor, la nivel de: grad de implicare a diferitelor categorii de actori școlari, climat școlar, relații și colaborări la nivel local.

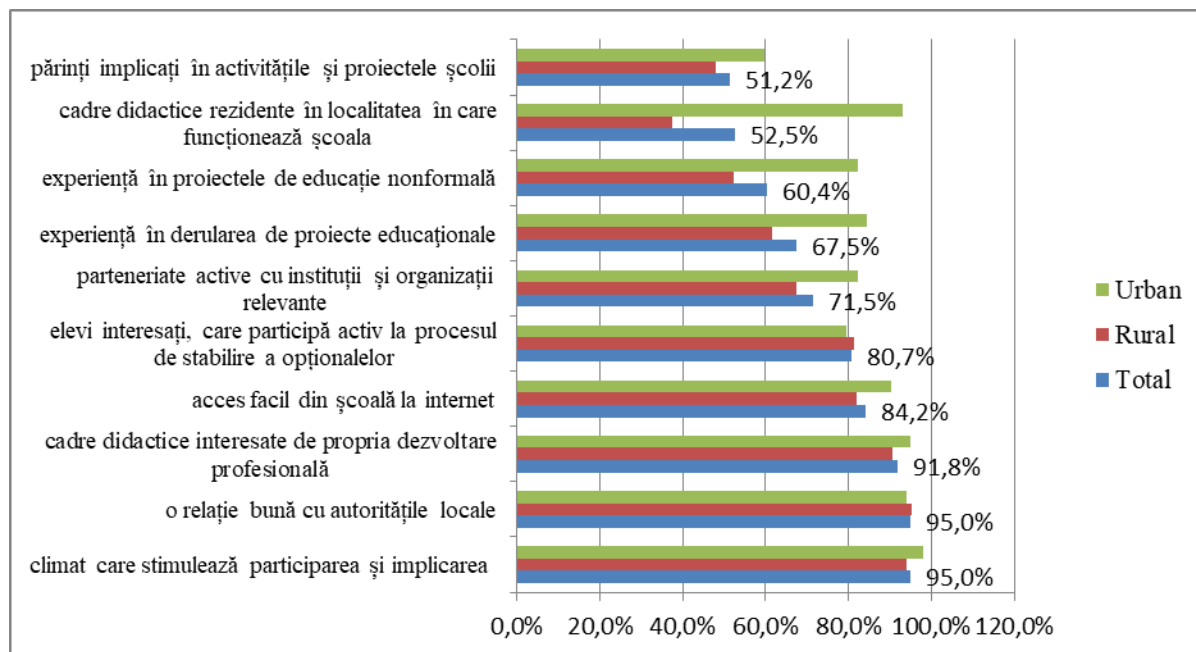
Astfel, ponderi ample de peste 90% dintre profesori au semnalat că școlile lor oferă condiții pentru implementarea eficientă a CDS prin: climatul democratic din școală care stimulează participarea și implicarea, o relație bună cu autoritățile locale, cadre didactice interesate în mod real de propria dezvoltare profesională. Peste 80% dintre respondenți au declarat că au acces facil la internet în școală, iar acest lucru susține implementarea CDS. În ponderi asemănătoare, profesorii apreciază că elevii sunt, de asemenea, interesați și participă activ la procesul de stabilire a opționalelor. De asemenea, jumătate dintre părinți se implică în activitățile și proiectele școlii și acest fapt este considerat o oportunitate din perspectiva dezvoltării CDS.

Un alt beneficiu valorizat de către profesori se referă la parteneriatele școlilor cu instituții și organizații relevante (71,5%), precum și la experiențele acumulate în cadrul unor proiecte educaționale

derulate la nivel local, național sau internațional (67,5%) sau în cadrul unor activități de educație nonformală (60,4%) – contexte care aduc plusvaloare în dezvoltarea și implementarea CDS.

Chiar dacă, la nivel general, aceste tipuri de oportunități de colaborare concentrează peste două treimi dintre opiniile exprimate, o analiză pe medii de rezidență a școlilor relevă decalaje importante între rural și urban. Astfel, profesorii din mediul urban menționează – în ponderi mult mai ample (cu peste 20 puncte procentuale) decât cei din rural – că școlile au astfel de experiențe pe care le valorifică la nivelul CDS. Suplimentar, școlile rurale par a fi defavorizate și din cauza faptului că au mulți profesori navetiști.

Figura 5. Opinii ale profesorilor cu privire la oportunitățile pe care le oferă școala în stabilirea și implementarea CDS

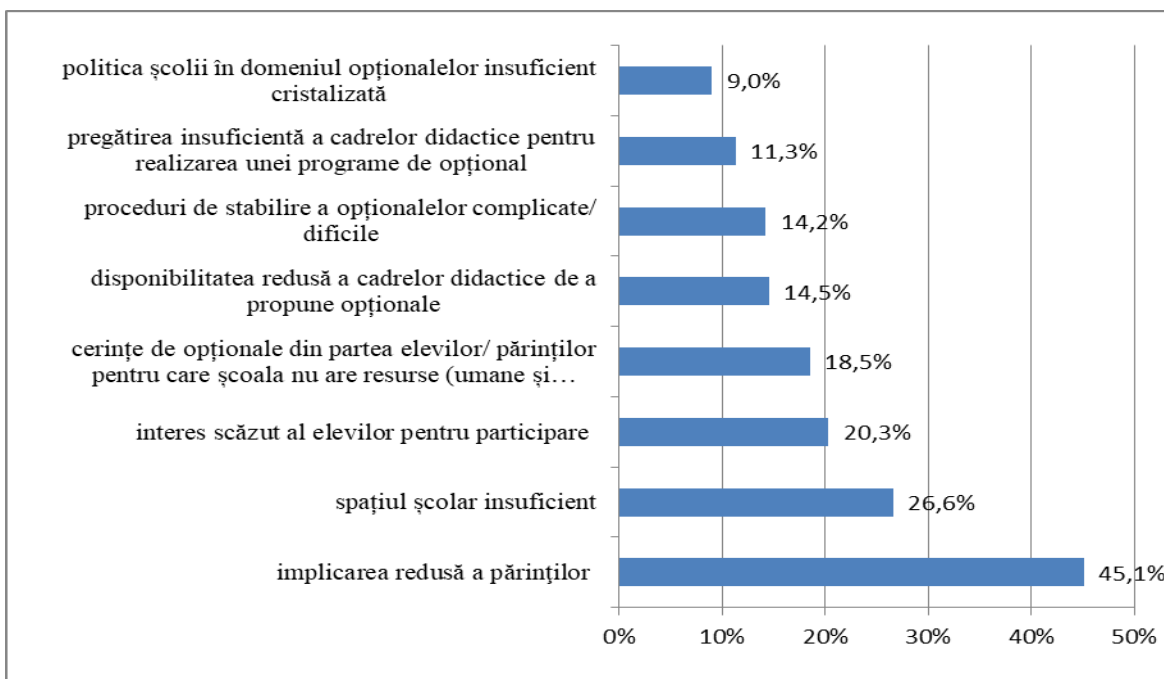
- **Provocările cărora trebuie să le facă față profesorii în implementarea CDS sunt corelate invers proporțional cu oportunitățile pe care aceștia apreciază că le au. Implicarea redusă a părinților și a elevilor în acest demers, spațiile insuficiente și pregătirea limitată a resurselor umane în dezvoltarea CDS sunt principalele obstacole.**

Pe primele locuri în lista provocărilor cu care se confruntă profesorii în stabilirea și implementarea opționalelor au fost menționate: insuficienta implicare a părinților (45%) și a elevilor (20,3%) în acest demers, precum și lipsa unor spații școlare suficiente (26,6%).

Este important de semnalat că aproape 20% dintre profesori au declarat că au cerințe de opționale din partea profesorilor și a elevilor, dar nu le pot implementa din cauza absenței resurselor umane și materiale necesare (ex. profesori cu pregătire în domeniul tematic solicitat, dotări și materiale didactice necesare etc.).

De asemenea, cumulând provocările care implică resursele umane ale școlii – disponibilitatea redusă a cadrelor didactice pentru a propune opționale; lipsa pregătirii profesorilor pentru abordarea anumitor teme, în cadrul unor opționale solicitate de elevi și părinți; pregătirea insuficientă a cadrelor didactice pentru a elabora un opțional din oferta școlii – se poate aprecia că există nevoi ample de intervenție ameliorativă pentru a asigura competențele necesare implementării opționalelor, atât la nivelul abordării unor teme specifice, cât și la nivelul proiectării unei programe de opțional.

Figura 6. Opiniile ale profesorilor cu privire la provocările cu care se confruntă în stabilirea și implementarea CDS

2.2.1.3. Experițe de implementare a curriculumului la decizia școlii

În acest capitol sunt analizate aspectele referitoare la: experiențele profesorilor de dezvoltare a opționalelor la nivelul învățământului primar, interesul pentru oferta centrală, exemplele de opționale care au avut succes la elevi și opționale oferite și implementate în mod repetat, în mai mulți ani școlari.

- **Peste o treime dintre profesorii de învățământ primar au declarat că în școala lor nu a fost implementat niciun opțional în anul școlar curent, în pondere aproape dublă în rural față de urban. De asemenea, la nivel general, se remarcă o preocupare mai amplă a școlilor urbane pentru valorificarea oportunităților planurilor-cadru de învățământ cu privire la opționale.**

În procesul de implementare a opționalelor la clasă, profesorii din învățământul primar au o experiență mult mai mare în comparație cu cei din învățământul gimnazial, datorită calendarului parcurs în introducerea noilor programe școlare. Aproape 20% dintre profesorii care predau în învățământul primar au declarat că, în ultimul an școlar, au fost implementate opționale la toate clasele din școlile lor (în pondere mai amplă în urban față de rural), iar aproape jumătate (45,9%) că au fost opționale doar la unele clase. O pondere amplă de 34,5% dintre profesorii de primar au afirmat că la nicio clasă din școală nu au fost implementate opționale – în pondere aproape dublă în rural față de urban.

Datele evidențiază așadar, o preocupare mai amplă a școlilor urbane pentru valorificarea oportunităților planurilor-cadru de învățământ cu privire la opționale. De asemenea, necesită atenționare faptul că multe școli nu oferă elevilor oportunitatea de a beneficia de opționale, deși planurile-cadru alocă un minim de resurse de timp în acest sens.

Tabelul 12. Declarațiile profesorilor cu privire la implementarea opționalelor în ciclul primar, la nivelul școlii lor

	Total	Rural	Urban
Da, la toate clasele	19,7%	18,3%	23,4%
Da, la unele clase	45,9%	42,8%	54,3%
Nu, la nicio clasă	34,5%	38,9%	22,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

- **Peste jumătate dintre școli aleg discipline din oferta centrală de opționale, aspect care atrage atenția asupra nevoii dezvoltării unei oferte substanțiale și actualizate de CDS la nivel național.**

Pentru implementarea disciplinelor opționale în ultimii ani școlari, 54,7% dintre profesori au declarat că au fost utilizate opționale din oferta centrală – în pondere mai mare în urban (61,7%)

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

față de rural (52,1%). Aceste date evidențiază nevoia dezvoltării unei oferte consistente de opționale la nivel național.

- **În pondere covârșitoare, școlile reiau aceleași opționale de la un an școlar la altul.**

Într-un procent de 92%, profesorii au declarat că au implementat, în mod repetat, anumite opționale. Situațiile de schimbare a opționalelor de la un an școlar la altul se înregistrează numai în cazul a 8% dintre școli, potrivit opiniilor exprimate de cadrele didactice.

2.2.1.4. Propuneri ameliorative cu privire la CDS

Recomandările de îmbunătățire a procesului de stabilire și implementare a CDS au vizat mai multe aspecte referitoare atât la sprijinul concret oferit de reglementările în vigoare, cât și la măsurile pentru asigurarea calității și relevanței ofertei de opționale de la nivelul școlii.

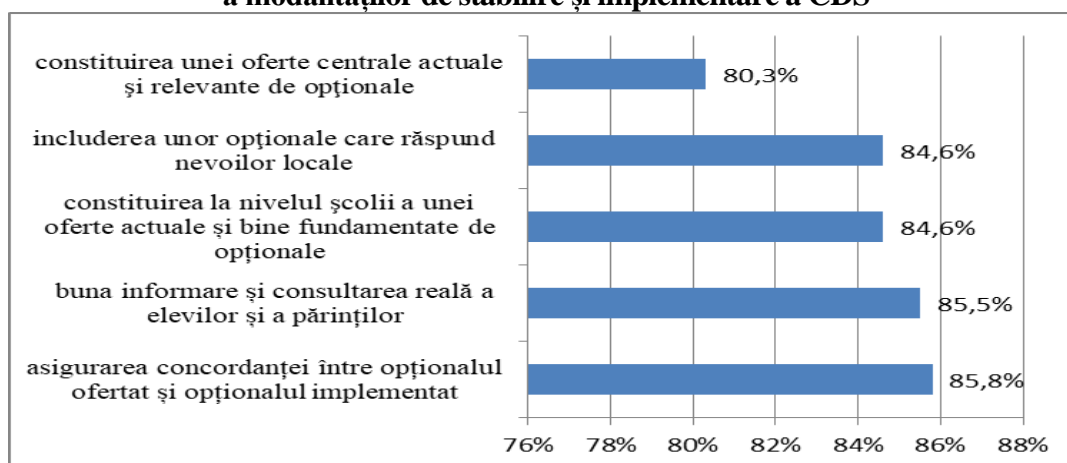
- **Propunerile profesorilor de îmbunătățire a CDS se focalizează pe nevoia de a avea o consultare mai bună cu elevii și cu părinții și pe o mai bună fundamentare a ofertei propuse la nivelul școlii, care să fie actualizată și corelată cu așteptările din comunitatea locală.**

Cei mai mulți dintre profesori (85,8%) au formulat propuneri cu privire la aplicarea de calitate a opționalelor la nivelul clasei, în sensul concordanței între oferta propusă și derularea propriu-zisă la clasă. De asemenea, opiniile profesorilor (85,5%) se concentrează cu prioritate asupra ameliorării propriilor practici privind informarea și consultarea reală a elevilor și a părinților cu privire la stabilirea și alegerea disciplinelor opționale.

În ponderi ample, profesorii au formulat propuneri cu privire la constituirea la nivelul școlii a unei oferte actuale și bine fundamentate de opționale, inclusiv prin includerea în oferta școlii a unor propuneri de opționale care răspund nevoilor locale, identificate prin consultarea actorilor relevanți din comunitate.

De asemenea, un interes amplu se manifestă în legătură cu nevoia de a avea o ofertă centrală actualizată și relevantă de opționale.

Figura 7. Propuneri ale profesorilor de îmbunătățire a modalităților de stabilire și implementare a CDS

- **Așteptările profesorilor de la o nouă metodologie de elaborare a CDS vizează asigurarea unei proceduri unitare, coerente, clarificatoare cu privire la pașii de urmat și la responsabilitățile asumate la nivelul școlii.**

În ponderi relativ similare de peste 85%, profesorii respondenți au formulat următoarele așteptări de la o nouă metodologie în domeniul elaborării și aplicării CDS:

- stabilirea în mod simplu și clar a demersurilor de urmat (cine, ce, cum, cu ce rezultate etc.);
- fundamentarea unei proceduri unitare privind procesul de decizie și de implementare în școli a disciplinelor opționale;
- propunerea unor modalități de motivare a celor implicați în decizia și implementarea în școală a opționalelor, prin atribuții și responsabilități clar și realist stabilite.

2.2.2. Perspectiva inspectorilor școlari

Demersul investigativ adresat inspectorilor școlari a urmărit identificarea opiniilor acestora referitoare la procesul de stabilire și de implementare a curriculumului la decizia școlii și la ariile posibile de ameliorare a acestui proces, din perspectiva rolurilor lor de inspector. Au fost avute în vedere dimensiunile referitoare la: reglementarea procesului de stabilire a CDS; aspecte privind monitorizarea organizării CDS la nivelul școlilor; recomandări de îmbunătățire a procedurilor de stabilire a CDS.

2.2.2.1. Reglementări în fundamentarea și stabilirea disciplinelor opționale

Cercetarea a urmărit analizarea unor aspecte referitoare la documentele care reglementează, la nivel de inspectorat, avizarea disciplinelor opționale, precum și aspecte referitoare la procedura de avizare a acestora (claritate, număr de pași de parcurs etc.).

- **Inspectorii utilizează cu prioritate *Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar – planuri-cadru de învățământ și programe școlare (aprobată prin OMEN nr. 3593/2014)* în deciziile luate cu privire la implementarea CDS.**

Aproximativ două treimi dintre inspectorii apreciază rolul *Metodologiei privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar – planuri-cadru de învățământ și programe școlare* (aprobată prin OMEN nr. 3593/2014) în deciziile luate cu privire la disciplinele opționale. Pe lângă acest document, inspectorii școlari investigați consideră că sunt utile, pentru acest demers, și *Legea Educației Naționale nr. 1/2011*, cu modificările și reglementările ulterioare, precum și *Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar*. Faptul că aproximativ o treime dintre inspectorii nu menționează metodologia aprobată în anul 2014 atrage atenția asupra insuficienței cunoașterii și utilizării a acesteia la nivelul practicilor manageriale.

- **Ca și profesorii, cea mai mare parte dintre inspectorii școlari apreciază că procedura de avizare a disciplinelor opționale este clară, simplă, cu cerințe realiste, oferind profesorilor și școlilor un cadru stimulat.**

Procedura referitoare la opționale, aplicată la nivel de inspectorat, este considerată clară și ușoară de peste două treimi dintre inspectorii școlari. În aceeași pondere, aceștia consideră că procedura

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

este simplă, include un număr mic de pași de parcurs, include cerințe realiste, care sunt ușor de respectat, și oferă profesorilor și școlilor un cadru stimulat de a propune opționale.

Dificultatea de aplicare a procedurilor privind CDS reprezintă o problemă pentru 27,5% dintre inspectorii – în pondere mult mai amplă decât în cazul profesorilor. Diferențele de pondere pot fi explicate în primul rând prin responsabilitățile diferite pe care le au profesorii și inspectorii cu privire la elaborarea și implementarea CDS.

Tabelul 13. Opiniile inspectorilor școlari cu privire la procedura de stabilire a CDS

	Total
Este clară și ușor de înțeles	77,5%
Este simplă și include un număr mic de pași de parcurs	75,0%
Include cerințe realiste care sunt ușor de respectat	76,3%
Oferă profesorilor și școlilor un cadru stimulat pentru a propune discipline opționale	72,5%
Este dificil de aplicat	27,5%

2.2.2.2. Aprecieri privind organizarea curriculumului la decizia școlii în unitățile de învățământ

Inspectorii școlari au fost invitați să facă aprecieri cu privire la măsura în care școlile au resursele necesare pentru implementarea CDS și cu privire la modul în care profesorii se raportează la acest segment de curriculum.

- **Majoritatea inspectorilor școlari consideră că școlile au resurse umane suficiente pentru implementarea opționalelor; în schimb acestea nu dispun de suficiente resurse financiare.**

Inspectorii școlari apreciază ca pozitive suficiența și calitatea pregătirii cadrelor didactice pentru a dezvolta și implementa CDS la nivelul școlilor. De asemenea, ponderi cuprinse între 75-85% dintre inspectorii consideră că școlile au resursele materiale necesare pentru implementarea CDS: infrastructură adecvată (săli de clasă, laboratoare, mobilier modern, sală de sport etc.), biblioteci școlare cu un număr suficient de volume și cu titluri actualizate; echipamente și materiale didactice noi (calculatoare, videoproiectoare, aparatură audio, instrumente de laborator, planșe, hărți etc.). În schimb, bugetul anual care ar trebui să acopere nevoile școlii este suficient doar în opinia a aproximativ două treimi dintre inspectorii chestionați.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

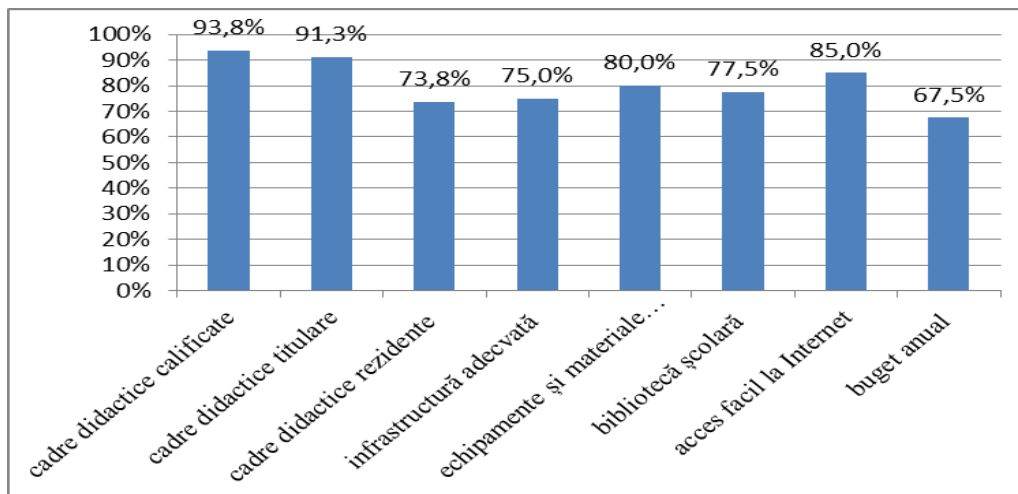
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Comparând răspunsurile cadrelor didactice cu cele ale inspectorilor, referitoare la resursele școlilor pentru implementarea CDS, se evidențiază aprecieri mai pozitive la nivelul inspectorilor școlari – perspectiva acestora fiind una generală, globală, mai puțin analitică decât cea a profesorilor.

Figura 8. Opinii ale inspectorilor școlari cu privire la suficiența resurselor disponibile în școli pentru aplicarea CDS

- Inspectorii declară că profesorii se raportează la rolul de inițiator al unor opționale, în principal din perspectiva valorificării unor resurse de care dispune școala și a diversificării activităților de învățare.

În opinia inspectorilor, profesorii devin inițiatori ai unor opționale cu scopuri diverse: de a diversifica activitățile de învățare pe care aceștia le propun elevilor (78,8%); de a valorifica unele resurse de care dispune școala (75%); nu în ultimul rând, de a realiza completarea de norme didactice (68,8%).

2.2.2.3. Provocări în dezvoltarea și implementarea curriculumului la decizia școlii

- Inspectorii școlari au identificat o serie de experiențe de succes în dezvoltarea și implementarea CDS la nivel local. În același timp, au remarcat existența unor provocări legate de procedurile și contextul administrativ al școlilor, dar și de abilitățile profesorilor de a dezvolta o ofertă reală de CDS la nivel local.

Inspectorii școlari participanți la cercetare au identificat, în activitatea lor de monitorizare, o serie de provocări cu privire la stabilirea și implementarea disciplinelor opționale la nivelul școlilor. Aspectele semnalate de către inspectorii se referă la:

- Derularea procedurilor și contextul administrativ al școlii – De multe ori, școlile acordă prioritate completării normelor didactice prin CDS, în defavoarea satisfacerii intereselor și nevoilor de învățare ale elevilor; În multe situații, elevii și părinții se implică insuficient în stabilirea și alegerea opțiunilor, din cauza lipsei de informare cu privire la rolurile lor; Oferta locală de CDS nu este suficient corelată cu nevoile și specificul comunității locale; Școlile reclamă lipsa resurselor de spațiu și de timp pentru a derula CDS conform nevoilor exprimate de elevi.
- Structurarea ofertelor de CDS – Se evidențiază o anumită uniformizare a ofertei de CDS la nivelul școlilor, prin lipsa de propuneri de CDS inovative, prin propunerea unor opțiuni ce reiau în mare măsură aspecte din disciplinele de trunchi comun; Inspectorii reclamă că profesorii nu au competențe suficiente pentru a implementa opțiuni integrate; Adesea, inspectorii se confruntă cu un număr mare de opțiuni propuse pentru avizare la nivel local.

Modalitățile utilizate cel mai frecvent de inspectoratele școlare județene pentru a răspunde unor astfel de provocări includ: consilierea cadrelor didactice în elaborarea de CDS; promovarea unor documente cu recomandări privind dezvoltarea CDS; identificarea unor soluții care să răspundă atât nevoilor și opțiunilor elevilor, cât și disponibilității resurselor din școală.

Inspectoratele școlare au descris, de asemenea, diferite experiențe pozitive întâlnite în școlile monitorizate cu privire la stabilirea și implementarea disciplinelor opționale, precum și la modalitățile de popularizare ale acestora. Printre aceste experiențe se numără: implementarea unor opțiuni care au atras un număr foarte mare de elevi; valorificarea, prin oferta locală de CDS, a tradițiilor sau a unor nevoi locale de formare (ex. comunicare în limba română în școli cu predare în limba minorităților); realizarea unor parteneriate cu alte școli în scopul dezvoltării unor CDS-uri locale; fundamentarea unor oferte de CDS pe o analiză riguroasă a nevoilor de învățare ale elevilor, care poate asigura concordanța ofertei cu solicitările elevilor și ale părinților.

2.2.2.4. Propuneri ameliorative cu privire la CDS

Recomandările inspectorilor școlari cu privire la îmbunătățirea procesului de stabilire și implementare a curriculumului la decizia școlii au vizat aspecte variate:

- Este necesar ca oferta de opțiuni să fie mai bine corelată cu așteptările elevilor și părinților, printr-un proces de consultare reală a acestora.
- Școlile trebuie să își dezvolte oferte mai personalizate de CDS, actualizate și adaptate la nevoile propriilor elevi și la specificul comunității locale.
- Este necesară o procedură mai activă de monitorizare a aplicării CDS la nivelul școlilor, astfel încât să se asigure o mai bună concordanță între opționalul oferit și opționalul implementat.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

De asemenea, inspectorii și-au exprimat aprecierea pentru o nouă metodologie de dezvoltare și implementare a CDS, astfel încât să fie asigurate proceduri unitare, cu descrierea de atribuții și responsabilități clare și realiste în legătură cu disciplinele opționale.

2.2.3. Perspectiva elevilor

Scopul chestionarului adresat elevilor a fost de a evidenția opiniile acestora și experiențele școlare în relație cu CDS: modalități de stabilire a listei de opționale la nivelul școlilor; gradul de implicare a elevilor și a părinților în alegerea acestora; experiențe concrete legate de parcurgerea unor discipline opționale; scopurile cu care sunt investite opționalele; propuneri de îmbunătățire a aspectelor procedurale.

2.2.3.1. Oferta de CDS – modalități de elaborare și actori implicați

- **Peste jumătate dintre elevi au declarat că ei sau părinții lor pot propune opționale care să fie incluse în oferta CDS a școlii, iar acest lucru se întâmplă în mai mare măsură în școlile din mediul rural (74,5%) decât în cele din urban (44,5%).**

Aproximativ o treime dintre elevi (35,3%) au declarat că au putut să propună discipline opționale pe care doreau să le studieze. Există diferențe semnificative între opiniile elevilor în funcție de mediul din care provin; astfel, cei din mediul rural declară într-o proporție semnificativ mai mare (44,5%) decât cei din urban (27,5%) că au putut propune opționalele pe care doreau să le studieze.

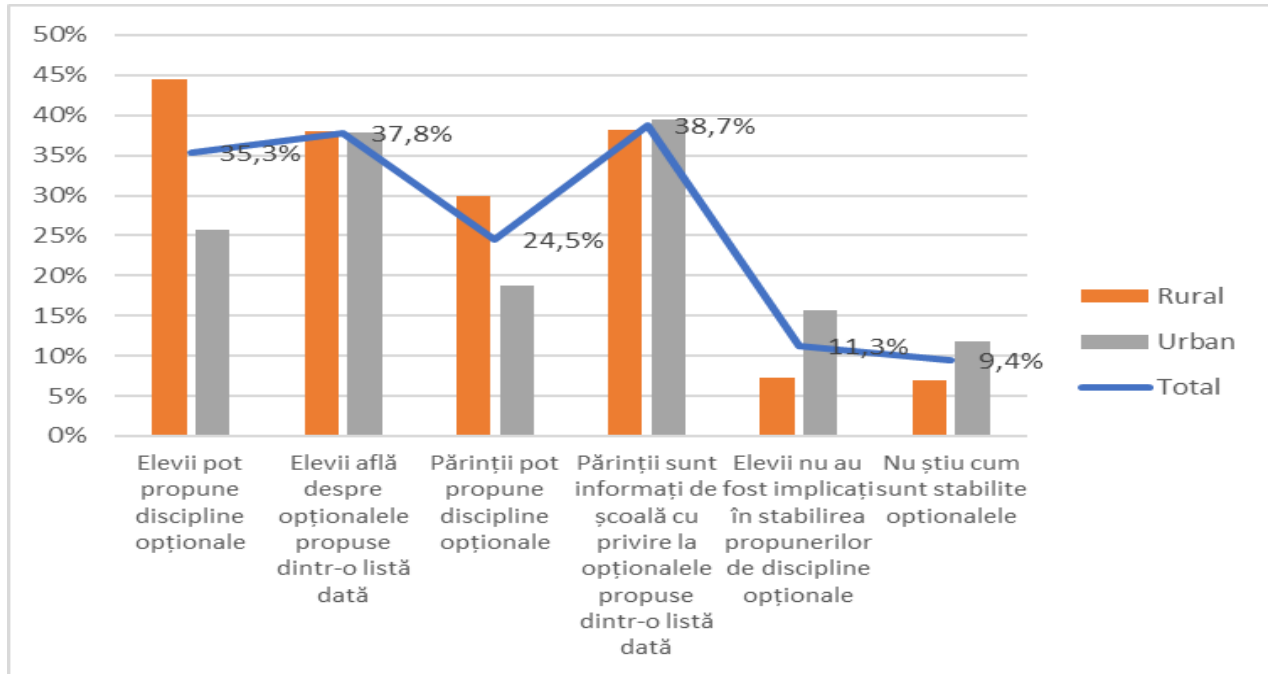
În același timp, aproximativ un sfert dintre elevi au menționat un rol activ al părinților lor în propunerea unor discipline opționale, care să fie incluse în oferta de CDS a școlilor. Și în acest caz există diferențe semnificative între opiniile elevilor în funcție de mediul din care provin: 30% în mediul rural, respectiv 18,8% în urban.

Ponderi ample de elevi (de peste o treime) au declarat că ei și părinții au fost informați despre disciplinele opționale dintr-o listă dată de școală, fără a avea un rol activ în stabilirea acestora.

11,3% dintre elevii investigați au declarat că nu au fost implicați în stabilirea propunerilor de opționale, iar aproape 10% că nu știu cum au fost stabilite disciplinele opționale din oferta CDS a școlii. Și în acest caz, elevii din mediul rural declară aceste aspecte în procente semnificativ mai mici decât elevii din mediul urban.

Cumulând datele de mai sus, se evidențiază un rol pasiv al unei ponderi importante de elevi și părinți, în stabilirea opționalelor care să fie incluse în lista CDS a școlilor.

Figura 9. Opinii ale elevilor cu privire la măsura în care ei și părinții lor au fost implicați în stabilirea ofertei CDS a școlii

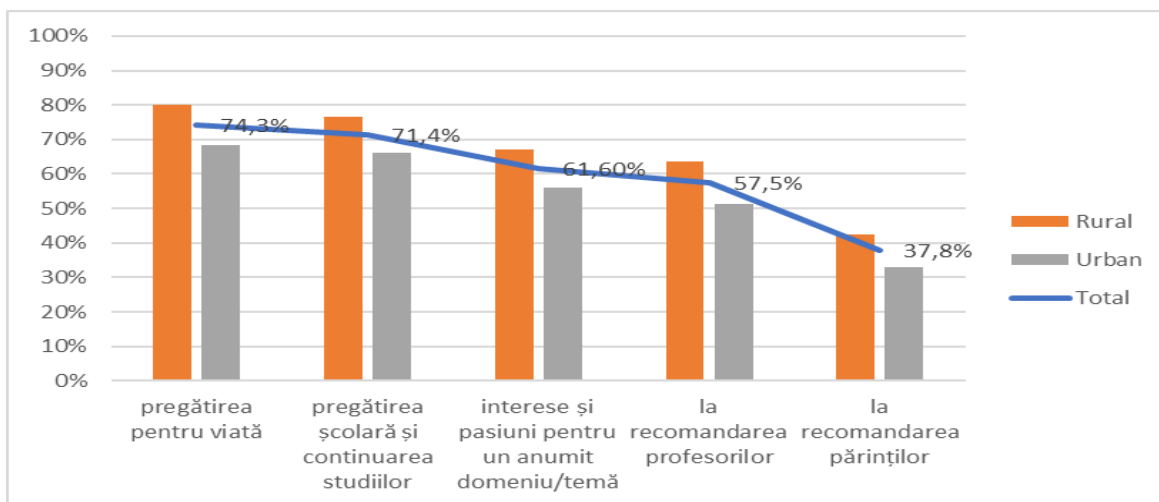
2.2.3.2. Alegerea disciplinelor opționale – criteriile utilizate și participarea elevilor

- **Elevii aleg opțiunile în principal în funcție de utilitatea pentru viață sau de utilitatea pentru pregătirea școlară. În ponderi ample, elevii au declarat că țin cont de recomandările părinților și ale profesorilor în acest demers.**

Proape trei sferturi dintre elevii investigați au declarat că aleg opțiunile în funcție de utilitatea în pregătirea pentru viață. Peste 70% vizează relevanța opțiunilor alese pentru pregătirea școlară și pentru continuarea studiilor, iar peste 60% au ales opțiunile care au răspuns unor interese și pasiuni personale. Astfel, se remarcă rolul compensator al opțiunilor în raport cu curriculumul obligatoriu, CDS-ul fiind considerat de către elevi ca o modalitate de personalizare a ofertei de învățare.

În ponderi ample, elevii declară că țin cont, în alegerea opțiunilor, de recomandările profesorilor (57,5%) sau de indicațiile părinților (37,8%).

Figura 10. Criterii utilizate de elevi în alegerea disciplinelor opționale

Există diferențe semnificative în ceea ce privește utilizarea criteriilor de alegere a opționalelor și în funcție de gen. Astfel, fetele declară în procente semnificativ mai mari decât băieții că aleg opționalele la recomandarea profesorilor (60,1% fetele față de 54,9% băieții), în funcție de utilitatea pentru pregătirea școlară și continuarea studiilor (73,7% fetele față de 69,1% băieții) – datele susținând concluziile altor studii care evidențiază o implicare mai amplă a fetelor decât a băieților în pregătirea pentru școală.

- **În doar jumătate dintre cazuri, elevii, părinții și profesorii au luat împreună decizia de alegere a opționalelor.**

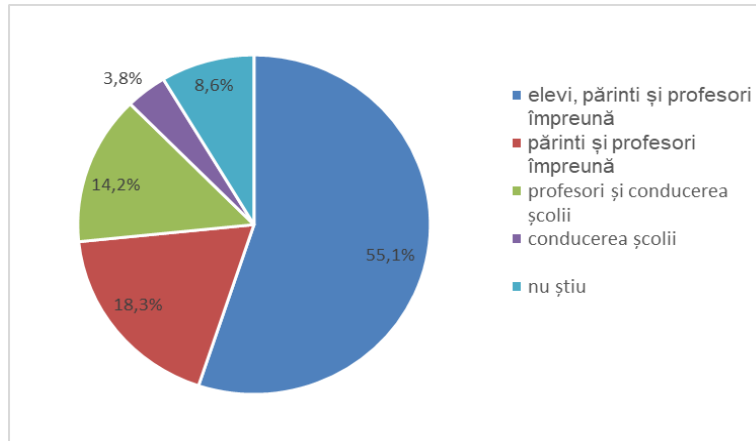
Peste jumătate dintre elevi au declarat că alegerea opționalelor pe care ei le-au studiat a fost decizia comună a lor, a profesorilor și a părinților. Pentru 18,3% dintre elevi, decizia privind alegerea CDS a fost luată de părinți împreună cu profesorii.

Implicarea elevilor sau a părinților lor lipsește în 18% dintre cazuri, decizia fiind luată numai de profesori și/sau conducerea școlii. Pentru un procent de aproape 9% dintre elevi este necunoscut modul în care se ia decizia cu privire la CDS. De asemenea, mulți dintre elevii respondenți au adăugat diverse comentarii, cei mai mulți semnaland faptul că nu au fost consultați, nu au avut posibilitatea alegerii, în cele mai multe dintre situații cel care a ales fiind profesorul sau dirigintele clasei.

Există diferențe semnificative în ceea ce privește decizia cu privire la opționalele care vor fi studiate, în funcție de mediul de proveniență al elevilor. Astfel, în mediul rural elevii declară în procente mai mari (66,1%) decât cei din mediul urban (47,3%) că luarea deciziilor se face prin colaborarea elevi-profesori-părinți. În schimb, în mediul urban este mai mare decât în mediul rural procentul elevilor care declară că decizia este luată exclusiv de conducerea școlii (10,7%

urban față de 6,6% rural) sau că nu știu cum se ia această decizie (5,4% urban față de 2,3% rural).

Figura 11. Opinii ale elevilor cu privire la actorii implicați în alegerea CDS

2.2.3.3. Opționale de succes; experiențe ale elevilor

- **Aproape trei sferturi dintre elevi declară că, în ultimul an școlar, au avut în orar discipline opționale care le-au plăcut.**

72% dintre elevi au declarat că au urmat în ultimul an un opțional care să le placă. Procentul este mai mare pentru elevii din mediul rural (78%) față de cei din mediul urban (67%).

Aproximativ jumătate dintre elevi au menționat că opționalele urmate au fost de tip tradițional, mai puțin inovative, îndeaproape corelate cu disciplinele de trunchi comun, orientate cu prioritate către disciplinele care fac obiectul evaluărilor naționale (*Matematică, Limba și literatura română*).

- **Motivele pentru care opționalele urmate au fost apreciate de elevi sunt variate. Succesul acestora se datorează climatului de învățare asigurat de profesor (modalități și metode inovative de prezentare a temelor, încurajarea elevilor, atmosferă de studiu plăcută, moduri diverse de lucru), dar și conținuturilor oferite de opționale (actuale, orientate către viața de zi cu zi, care răspund intereselor de cunoaștere ale copiilor).**

Aspectele cele mai apreciate de elevi fac referire la tematica opționalelor. Astfel, motivul central pentru care elevii au apreciat opționalele parcurse (80%) vizează faptul că acestea au oferit contexte favorabile pentru a explora și a învăța lucruri care corespund intereselor lor. De

asemenea, orientarea temelor abordate către aspecte cu relevanță pentru viața de zi cu zi a fost menționată de peste 70% dintre elevi.

Ponderi ample de elevi (77,8%) apreciază metodele folosite de profesori pentru prezentarea temelor de opțional și faptul că s-au utilizat forme variate de organizare (individual, în perechi sau pe grupuri).

Climatul de învățare asigurat de profesori la orele de opțional a fost apreciat prin următoarele aspecte: atitudinea de sprijin și încurajare a profesorilor și absența presiunii notării exigente (75,1%); atmosfera mai relaxată din clasă (72,2%).

Alte motive de apreciere a opționalelor au vizat: utilizarea internetului (53,2%); modul de amenajare a spațiului clasei (43,2%); invitarea la orele de opțional a unor persoane din afara școlii (18,2%).

Trebuie remarcat faptul că o pondere amplă dintre elevi (73,4%) sunt de părere că notele de la opționale îi ajută să își mărească media generală, dar acesta nu constituie un motiv important în aprecierea acestora.

- **Pentru viitor, elevii își doresc opționale care: să le permită să facă mișcare (în aer liber); să aprofundeze aspecte de informatică; să învețe limbi străine. În proporții mai mici doresc arte vizuale, științe, muzică, educație pentru sănătate, dezvoltare personală.**

Peste trei sferturi dintre elevii respondenți au făcut propuneri concrete de opționale pe care ar dori să le studieze în anii școlari următori. Dintre aceștia, aproape 25% și-a manifestat dorința de a avea un opțional de educație fizică, numindu-l ca atare sau sub forma unor activități în aer liber ori a diverse sporturi. Această opțiune a elevilor se corelează îndeaproape cu cea a părinților.

Același interes a fost manifestat de elevi față de domeniile IT (informatică, programare, robotică, TIC), precum și față de limbile străine (cele mai menționate fiind limba engleză, limba germană, limba spaniolă, limba franceză).

Într-o mai mică măsură, în raport cu opțiunile amintite anterior, respondenții și-au manifestat interesul față de artele vizuale (desen, pictură, fotografie) sau pentru domenii precum științele naturii, muzică, matematică, istorie, educație pentru sănătate, dans, geografie, teatru, dezvoltarea personală, lectură, chimie, astronomie.

2.2.3.4. Propuneri ameliorative cu privire la CDS

- **Elevii își doresc să existe o paletă mai largă de opționale, asupra cărora să fie consultați din timp, cu teme noi, atractive și la care să nu existe presiunea notelor.**

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

80% dintre elevii respondenți au făcut propuneri cu privire la opțiunile pe care le doresc prezente în orarul lor:

- „să existe o listă mai bogată de propuneri din care noi să putem alege ceea ce ne interesează”;
- „cursul predat să fie așa cum ne-a fost prezentat”;
- „să fim întrebați și informați din timp cu privire la opțiunile de interes pentru noi”;
- „opțiunile propuse elevilor să aibă teme noi, atractive și diferite de ceea ce învățăm în mod obișnuit”;
- „la orele de opțional ar trebui să fim mai mult motivați și să nu existe presiunea notelor”.

2.2.4. Perspectiva părinților

În relație cu informațiile colectate de la elevi, profesori și inspectori școlari, au fost chestionate și opiniile părinților cu privire la CDS. Aspectele avute în vedere au vizat:

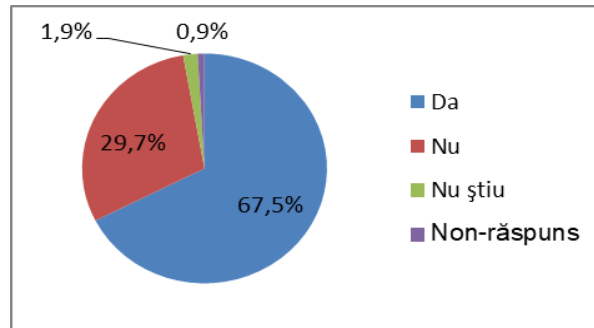
- gradul de cunoaștere de către părinți a problematicii disciplinelor opționale pe care le studiază copiii lor (pondere, categorii de CDS etc.);
- aprecieri privind informarea părinților despre oferta CDS a școlii;
- măsura în care părinții sunt implicați în procesul de alegere a disciplinelor opționale;
- aprecieri ale părinților privind experiențele pozitive ale propriilor copii în derularea unor opționale;
- propuneri ale părinților privind ameliorarea modalităților de stabilire și de implementare a CDS la nivelul școlii.

2.2.4.1. Nivelul de cunoaștere de către părinți a problematicii CDS

- **O pondere semnificativă dintre părinții elevilor de ciclu primar și gimnazial au informații despre existența disciplinelor opționale în orarul copiilor lor.**

Peste două treimi dintre părinții chestionați (67,5%) au declarat că în anul școlar curent există discipline opționale în orarul copiilor lor. Dintre aceștia, majoritatea celor care au răspuns afirmativ sunt părinți ai copiilor care sunt înscriși în ciclul gimnazial (94,8% dintre părinții de copii de gimnaziu, comparativ cu numai 35,9% părinți ai copiilor de primar) – în condițiile în care ponderea CDS este mai amplă în gimnaziu, iar consultarea părinților cu privire la stabilirea CDS este mai vizibilă. Un procent foarte mic dintre părinți au declarat că nu știu dacă în orarul copilului există discipline opționale (1,9%).

Figura 12. Opinii ale părinților cu privire la existența disciplinelor opționale în orarul copiilor lor

- **Cei mai mulți dintre părinți au identificat opționale din ariile curriculare *Limbă și comunicare, Matematică și științe ale naturii și Tehnologii*.**

Părinții chestionați au declarat că majoritatea opționalelor desfășurate de copiii lor în anul școlar în curs au vizat discipline din ariile curriculare *Limbă și comunicare, Matematică și științe ale naturii și Tehnologii*: opționale corelate cu *Limba română* (20,8%), cu *Matematica* (16,4%), cu TIC (16,1% – cu pondere mai mare în gimnaziu decât în primar), cu limbile moderne (8,5% – cu pondere mai mare în urban, decât în rural) sau cu științele (6,4% – de asemenea, în pondere mai mare în gimnaziu). Opționalele corespunzătoare celorlalte arii curriculare au fost menționate în ponderi mult mai reduse, de sub 3% dintre răspunsuri.

Este important de semnalat că răspunsurile părinților se corelează îndeaproape cu declarațiile elevilor, care au afirmat că opționalele studiate de ei au fost mai ales de tipul disciplinelor tradiționale (*Matematică, Limba și literatura română*).

2.2.4.2. Oferta de CDS a școlilor – modalități de elaborare și de informare a părinților

- **Cea mai frecventă modalitate de informare a părinților cu privire la oferta de CDS a școlii o constituie ședințele cu părinții. Alte forme alternative de informare și diseminare a ofertei de CDS sunt mai puțin utilizate de către școli.**

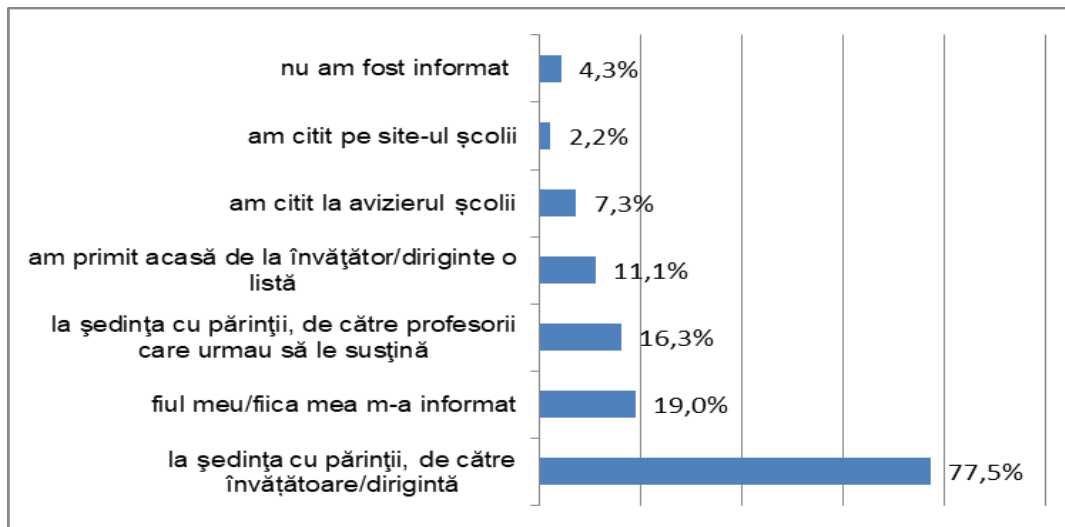
Chestionați fiind cu privire la modul în care au fost informați despre oferta de CDS a școlilor în care învață copiii lor, părinții au menționat căi variate. În pondere covârșitoare (77,5%), aceștia au declarat că au primit informații despre opționale de la cadrele didactice (învățători/profesorii de învățământ primar sau diriginți), în cadrul ședințelor cu părinții.

Tot în cadrul ședințelor, 16,3% dintre părinți au menționat că au beneficiat de o prezentare a ofertei de CDS din partea profesorilor care urmau să susțină opțiunile – o modalitate mai consistentă, care poate permite o aprofundare a prezentărilor realizate către părinți, un schimb de întrebări și răspunsuri între aceștia și profesori.

Unul din cinci părinți (19%) au declarat că au primit informații despre posibilele opțiuni prin intermediul propriilor copii, iar unul din zece (11,1%) au primit acasă o listă cu oferta de opțiuni a școlii.

Alte modalități de informare a părinților (de la avizierul școlii, de pe site-ul școlii) au fost menționate în procente mici, de sub 7% – aspect care evidențiază o slabă valorificare de către școli a mijloacelor de informare alternativă, deschisă cu privire la oferta CDS.

Figura 13. Modalități de informare a părinților cu privire la oferta CDS

Analiza distribuției răspunsurilor părinților pe diferite criterii evidențiază unele diferențe pe medii de rezidență. Astfel, modalitățile de informare mai directă sunt utilizate în pondere mai mare în școlile din mediul rural (prezentarea opțiunilor de către profesorii care le vor susține – 18,7% rural și 8,2% urban; informarea de la avizierul școlii – 8,8% rural și 5,8% urban), comparativ cu școlile din urban, în care predomină formele mai depersonalizate de informare (prin listă trimisă acasă – 14% urban și 10,2% rural; prin site-ul școlii – 4,5% urban și 1,6% rural).

- **Elevii au un rol activ în stabilirea ofertei de CDS a unei școli, în special la nivelul ciclului gimnazial.**

Prima etapă în demersul de definitivare a CDS la nivelul unei școli este elaborarea unei liste cu opționale, din care ulterior actorii școlari (elevi, profesori, părinți) să poată alege. Părinții au fost chestionați cu privire la măsura în care cunosc cum sunt realizate aceste liste cu posibile opționale la nivelul unei școli.

Mai mult de jumătate dintre respondenți (51,7%) au declarat că lista opționalelor a fost stabilită de școală, cu consultarea elevilor; ponderea părinților care au menționat această situație a fost mai mare la nivelul ciclului gimnazial decât la nivelul învățământului primar – în condițiile în care, la acest nivel de studiu, numărul opționalelor este mai mare, iar experiența de școală a elevilor face posibilă exprimarea opiniilor acestora în problema CDS.

De asemenea, o pondere semnificativă de 17,4% dintre părinți au răspuns că au putut să propună ei înșiși o serie de discipline, care au fost incluse ulterior în lista opționalelor.

În foarte puține cazuri, părinții au declarat că elevii nu au fost consultați pentru stabilirea listei de opționale (5,2%) sau că nu știu cum a fost stabilită aceasta (2,9%).

2.2.4.3. Implicarea părinților în alegerea disciplinelor opționale

- **Patru din cinci părinți declară că au fost consultați cu privire la alegerea disciplinelor opționale pentru copiii lor.**

Cea mai mare parte dintre părinți (80,3%) – indiferent dacă au provenit din mediul urban sau rural – au declarat că au fost consultați atunci când au fost alese disciplinele opționale pentru copiii lor. Nivelul de implicare este mai mare în cazul părinților elevilor de gimnaziu (87,3%) comparativ cu cei din primar (73,4%).

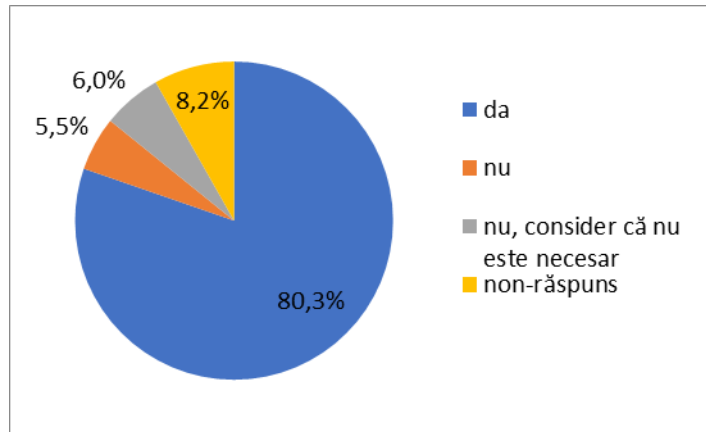
Ponderea părinților care au răspuns că nu au fost consultați în alegerea CDS este redusă (sub 12%); o parte dintre aceștia consideră că nici nu trebuie să se implice în acest demers, răspunsul lor demonstrând o înțelegere limitată a rolului și modului de organizare a CDS.

Figura 14. Gradul de consultare a părinților în alegerea CDS

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- **Modalitățile de consultare a părinților sunt cele tradiționale, prin ședințe și completare de chestionare. Cei mai mulți dintre părinți au discutat cu proprii copii la momentul formulării opțiunilor pentru disciplinele de CDS.**

În cele mai multe dintre situații, părinții și-au exprimat opțiunile pentru anumite discipline opționale fie prin discuții la ședințele cu părinții (73,2%), fie prin completarea unui chestionar destinat acestui scop (29,2%).

Majoritatea părinților (74,6%) au declarat că s-au consultat cu proprii copii, discutând despre ce opționale le-ar plăcea – în pondere mai amplă în urban (84,8%) față de rural (64,6%). Aproximativ 15% dintre părinți au declarat că nu au discutat cu copiii, din motive variate: pentru că nu s-au gândit să îi întrebe, pentru că nu au avut timpul necesar sau pentru că i-au considerat prea mici pentru ca aceștia să aibă un punct de vedere cu privire la CDS. Ca urmare, se poate aprecia că părinții îi consultă pe copii, ca parteneri de dialog cu privire la alegerea CDS.

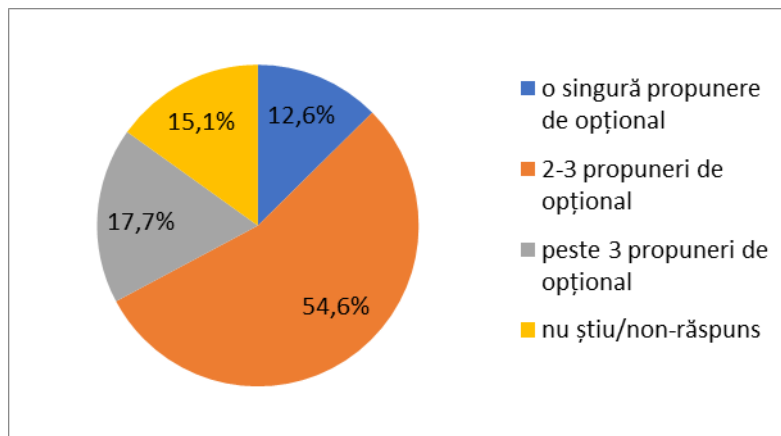
- **În cele mai multe situații, ofertele de CDS ale școlilor sunt restrânse din punct de vedere numeric.**

Mai mult de jumătate dintre respondenți (54,6%) au declarat că lista de opționale care le-a fost prezentată și din care au făcut alegeri a conținut între două și trei propuneri. Un procent de 17,7% au consultat o listă cu peste trei propuneri, iar 12,6% au avut la dispoziție o singură propunere de opțional. Răspunsurile la această întrebare sunt similare pentru părinții din mediul rural și din mediul urban.

Datele evidențiază astfel oportunități destul de restrânse pe care le pregătesc școlile atunci când elaborează listele de CDS; investigația de față nu a chestionat cauzele acestei situații, dar, cel mai probabil, școlile fac puține propuneri proprii de opționale pentru că nu au resursele (umane,

materiale, de timp, curriculare) pentru a pune la dispoziția elevilor și a părinților o ofertă bogată în acest sens.

Figura 15. Numărul de opționale cuprinse în ofertele de CDS ale școlilor

- **Motivele care au stat la baza alegerii opționalelor au fost variate, de la rolul acestora în susținerea intereselor și pasiunilor copiilor, la utilitatea în pregătirea pentru viață și sprijinul oferit pregătirii pentru evaluările naționale.**

Criteriile principale pentru care părinții au ales anumite discipline opționale au fost: urmărirea intereselor și pasiunilor copilului (39,2%); utilitatea în pregătirea copiilor pentru viață (38,9%); sprijin pentru pregătirea suplimentară pentru evaluarea națională de la finalul clasei VIII-a (33,4%).

Un procent mai mic dintre părinți (11,8%) au declarat că au ales opționalul pentru că le-a fost recomandat de învățătoarea/dirigintele/profesorii clasei și foarte puțini (2,9%) au luat în considerare recomandările de la alți părinți sau elevi mai mari.

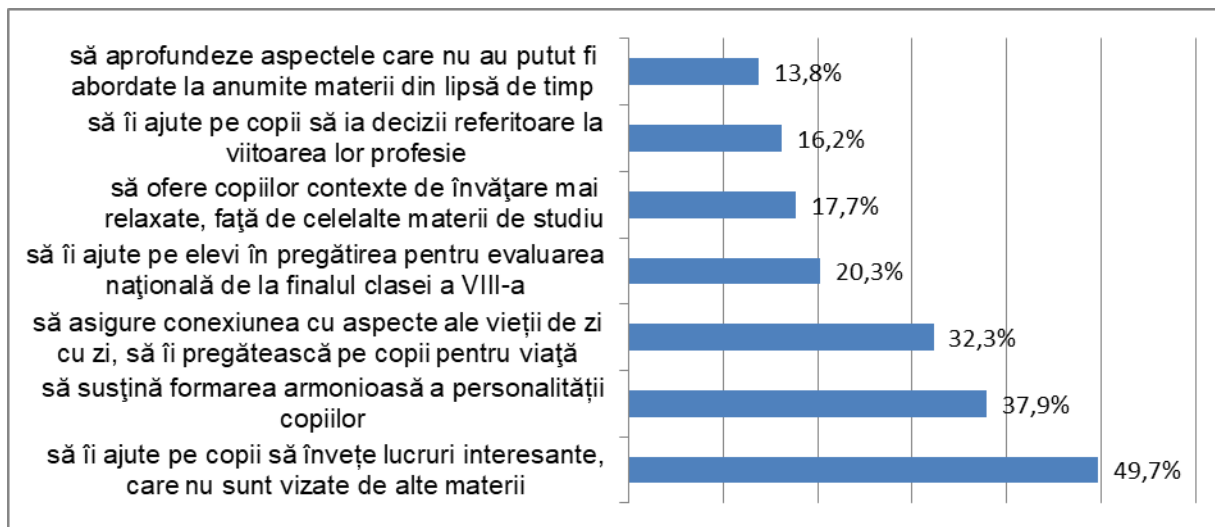
Părinții din mediul urban par să țină cont, într-o pondere mai mare decât cei din rural, de interesele și pasiunile copilului (42,7% urban și 37,4% rural). De asemenea, cei din rural acordă o importanță ușor mai mare pregătirii suplimentare pentru evaluarea națională de la finalul clasei VIII-a, prin disciplinele opționale (35,4% rural, față de 28,6% urban).

2.2.4.4. Opinii ale părinților cu privire la scopurile CDS

- **Părinții investesc CDS-ul cu scopuri multiple. În viziunea lor, cele mai importante scopuri pe care ar trebui să le asume acest segment de curriculum vizează promovarea intereselor de cunoaștere ale copiilor, susținerea dezvoltării armonioase a personalității lor și accentuarea caracterului practic al învățării.**

Părinții au fost chestionați cu privire la scopul pe care ar trebui să îl aibă o disciplină opțională. Aria de definire a scopurilor a urmat îndeaproape răspunsurile oferite de elevi cu privire la aceeași problematică.

Figura 16. Opinii ale părinților cu privire la scopurile disciplinelor opționale

Aproximativ jumătate dintre părinți consideră că disciplinele opționale au rolul de a susține interesele de cunoaștere ale elevilor, prin explorarea unor aspecte noi, care nu sunt abordate de alte discipline de studiu.

Un alt scop al CDS pentru care au optat aproape 38% dintre părinți vizează rolul acestuia de a contribui la formarea armonioasă a personalității copiilor, la o pregătire mai amplă a acestora. Astfel, CDS trebuie să aducă o varietate de teme, să vizeze nu doar aspecte predominant cognitive, ci și alte elemente care să susțină dezvoltarea personalității elevilor (aspecte de dezvoltare psiho-emoțională, de pregătire pentru inserția socială etc.).

În corelație cu acest scop, o treime dintre părinți au menționat rolul important al CDS pentru pregătirea copiilor pentru viață, prin asigurarea de conexiuni cu aspecte ale vieții de zi cu zi. Oferta de CDS trebuie să asigure, în viziunea părinților, un puternic caracter aplicativ al învățării, prin abordarea de teme cu relevanță pentru experiența copiilor și pentru rolurile sociale actuale și de viitor.

Destul de mulți dintre părinți (20,3%) oferă CDS un rol de susținere în pregătirea copiilor pentru evaluările naționale. În contextul evaluării de la finalul clasei a VIII-a, pregătirea la *Matematică*

și *Limba și literatura română* devin prioritare pentru părinți, iar zona de opționalitate din orarul copiilor este considerată a avea un rol semnificativ în acest sens. Răspunsurile cadrelor didactice și ale profesorilor confirmă într-o mare măsură faptul că uneori CDS este orientat către disciplinele care fac obiectul evaluărilor naționale (cu o importanță atât de mare în parcursul ulterior al elevilor!), deturnând astfel rolul general al acestui segment de curriculum. Acest rol al CDS este menționat în ponderi mai ample de părinții din gimnaziu (evaluarea de la finalul clasei a VIII-a având un rol mult mai important decât cele de la finalul claselor a II-a, a IV-a și a VI-a) și de părinții din rural (22%), comparativ cu cei din urban (16%), dat fiind faptul că, în rural, posibilitățile și practicile de susținere a copiilor pentru pregătirea evaluărilor naționale în afara școlii (prin meditații) sunt mai reduse.

Alte roluri cu care este investit CDS vizează oferirea de contexte de învățare mai relaxante (17,7%), sprijinirea copiilor pentru a lua decizii referitoare la viitoarea profesie (16,2%) sau aprofundarea unor aspecte specifice altor discipline de studiu din trunchiul comun, care ar necesita mai mult timp de studiu (13,8%).

2.2.4.5. Experiențe pozitive privind parcurgerea CDS

- **Peste jumătate dintre părinți au menționat experiențe pozitive ale propriilor copii în derularea de CDS. În lista exemplurilor de CDS de succes se regăsesc multe dintre disciplinele opționale oferite la nivel național, dar și o serie de discipline dezvoltate la nivel local. În ponderi mai ridicate decât părinții din urban, cei din rural apreciază CDS care susține pregătirea pentru evaluările naționale.**

Părinții au fost chestionați cu privire la măsura în care copiii lor au avut experiențe pozitive de parcurgere a unui opțional și la motivele pentru care aceste experiențe s-au bucurat de aprecierea copiilor. Această arie de investigație a fost selectată nu atât cu rol de a analiza gradul de satisfacție a elevilor față de CDS (elevii au răspuns ei înșiși cu privire la acest aspect), cât de a evalua măsura în care părinții au informații despre CDS de la propriii copii și despre experiențele lor de învățare.

Peste jumătate dintre părinți (53%) au declarat că propriul copil a urmat, în anii școlari anteriori, un opțional care i-a plăcut în mod deosebit și care poate fi recomandat și altor copii/părinți. Aproximativ un sfert dintre părinți (27,3%) au apreciat că propriii copii nu au avut experiențe pozitive cu opționalele pe care le-au urmat, iar 20% au declarat că nu au informații cu privire la acest aspect.

Aproape jumătate dintre părinți au făcut mențiuni cu privire la opționalele de succes derulate de copii; opționalele menționate de aceștia au fost clasificate ulterior pe arii curriculare. Astfel,

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

UNIUNEA EUROPEANĂ

datele arată că cele mai apreciate opționale au fost cele corelate cu *Informatică și TIC* (11,5%), cu *Limba și literatura română* (8,2%), cu *Matematica* (7%) și cu limbile moderne (4,5%). Dacă părinții din rural dau ca exemple pozitive opționalele corelate cu disciplinele la care elevii vor susține evaluările naționale, cei din urban apreciază cu prioritate zona de opționalitate corelată cu TIC și cu limbile moderne. Cel mai probabil, experiențele de succes sunt raportate și la ponderea cu care opționalele dintr-o arie sau alta sunt alese în rural, respectiv în urban.

În lista exemplurilor de CDS de succes oferite de părinți se regăsesc multe dintre disciplinele opționale oferite la nivel național, dar și discipline dezvoltate la nivel local.

Tabelul 14. Experiențe de succes în parcurgerea opționalelor – opinii ale părinților

Aria curriculară	Exemple de CDS	Total	Rural	Urban
CDS corelat cu <i>Limba și literatura română / Limba și literatura maternă</i>	Folclor, Caligrafie, Scrierea corectă, Jocul cuvintelor, Lectura ca abilitate de viață, Literatura pentru copii	8,2%	9,1%	5,3%
CDS corelat cu <i>Matematica</i>	Desenul în geometrie, Matematică și joc	7,0%	8,0%	6,7%
CDS corelat cu limbile moderne	Engleza prin arte/Drama, Franceza prin muzică	4,5%	3,8%	6,9%
CDS corelat cu științele (<i>Științele naturii, Biologia, Fizica, Chimia</i>)	Științe aplicate, Astronomie, Ecologie	1,8%	1,7%	2,1%
CDS corelat cu <i>Educația civică/Educația socială</i>	Diversitatea europeană, Cunoaștere socială, Codul bunelor maniere	0,4%	0,5%	0,3%
CDS corelat cu <i>Istoria</i>	Istoria localității, Istorie și mit în spațiul românesc	0,9%	1,2%	0,2%
CDS corelat cu <i>Geografia</i>	Capitalele lumii, Turism european, Orizontul local, Joc geografic	1,1%	1,0%	1,3%
CDS corelat cu <i>Religia</i>	Spiritualitate românească, Istoria religiilor	0,3%	0,2%	0,7%
CDS corelat cu <i>Educația plastică</i>	Creativitate și îndemânare, Educație estetică, Elemente de arhitectură, Obținerea obiectelor decorative	0,7%	0,7%	0,8%
CDS corelat cu <i>Educația muzicală</i>	Muzica în viața tinerilor, Istoria muzicii	0,3%	0,3%	0,2%
CDS corelat cu <i>Educația fizică</i>	Dans sportiv, Jocuri și activități sportive, Jocurile copilăriei	1,2%	0,8%	2,5%
CDS corelat cu <i>Educația tehnologică</i>	Mediul privat – idei de organizare	0,2%	0,3%	0,0%
CDS corelat cu <i>Informatică și TIC</i>	Calculatorul în viața tinerilor	11,5%	8,2%	12,5%
CDS corelat cu <i>Consilierea și dezvoltarea personală</i>	Emoțiile, Creativitatea	0,4%	0,3%	0,7%
Opționale integrate inter-discipline sau inter-arii	Dezvoltarea abilităților de viață; Educația financiară; Educația pentru cunoaștere/Drum spre cunoaștere; Educația pentru sănătate; Familia mea; Civilizația omenirii; Istoria, arta și tehnica în epoca modernă; Istoria locală văzută prin prisma artei și religiei	2,3%	3,3%	2,6%
Alte		8,9%	6,9%	8,4%

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Non-răspuns	50,4%	49,8 %	52,5%
Total	100%	100%	100%

- **Pentru viitor, părinții fac propuneri de CDS cu prioritate tot în zona disciplinelor de evaluare națională, limbi străine și TIC, dar și în zona educației fizice și sportului.**

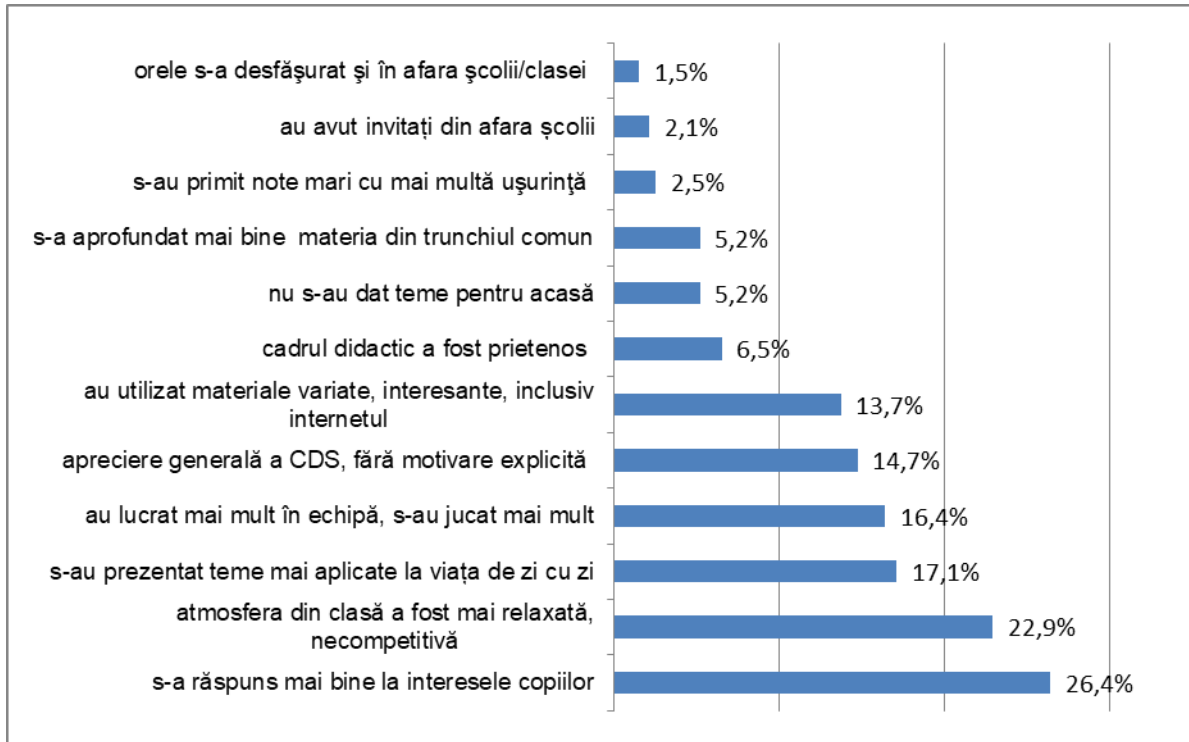
Părinții au fost invitați, de asemenea, să facă unele propuneri cu privire la opționale pe care le-ar dori pentru copiii lor. Și în acest caz, cele mai multe propuneri s-au situat în zona opționalelor corelate cu *Matematica*, cu *Limba și literatura română* și cu *Informatica și TIC* – zone curriculare supralicite de opționalele aflate în prezent în ofertele școlilor românești. De asemenea, o arie solicitată de părinți, dar foarte puțin prezentă în CDS așa cum este dezvoltat în școli, este cea a opționalelor corelate cu *Educația fizică și sportul*. Opțiunea părinților se explică prin îngrijorarea acestora pentru nevoia de mișcare a copiilor lor, puțin vizată de curriculumul școlar prezent. Această opinie a părinților se corelează îndeaproape cu declarațiile elevilor, aproape un sfert dintre aceștia manifestându-și dorința de a avea un opțional de educație fizică, derulat ca atare sau sub forma unor sporturi sau a altor activități în aer liber.

- **În opinia părinților, motivele pentru care opționalele s-au bucurat de aprecierea copiilor țin cu prioritate de climatul de învățare: o atmosferă de studiu mai relaxată, mai puțină competiție între elevi, metode variate care promovează lucrul în grup, conținuturi care corespund intereselor de cunoaștere ale copiilor și au caracter aplicativ în viața de zi cu zi. Alte motive au vizat deschiderea școlii, cu ocazia orelor de CDS, către actori și spații din afară, precum și o evaluare mai flexibilă și mai puțin exigentă din partea profesorilor.**

Întrebați fiind care au fost motivele pentru care opționalele s-a bucurat de aprecierea copiilor lor, părinții au menționat aspecte variate.

Figura 17. Opinii ale părinților cu privire la motivele pentru care opționalele au fost apreciate de copiii lor

Astfel, peste un sfert dintre aceștia apreciază în cea mai mare măsură faptul că opționalele au răspuns intereselor de cunoaștere și aptitudinilor copiilor; acest aspect este unul important în lista criteriilor pe baza cărora ar trebui selectat CDS la nivelul fiecărei școli. Motivul acesta a fost invocat cu prioritate de părinții elevilor de gimnaziu – nivel de studiu în care interesele copiilor pentru un anumit domeniu de cunoaștere sunt mai bine conturate, mai evidente.

De asemenea, un alt motiv situat tot pe primele locuri a fost faptul că opționalele promovează o atmosferă de învățare mai relaxată, mai prietenoasă, mai puțin competitivă în relație cu specificul celorlalte discipline de studiu (23%), în care profesorul este mai prietenos cu copiii și interacționează mai puțin formal (6,5%). Ca și în cazul motivului anterior menționat, aceste aspecte sunt mai valorizate de copiii din gimnaziu, unde climatul de învățare devine mai presant și mai rigid decât cel din primar.

În acord cu declarațiile părinților, un alt aspect valorizat de copii vizează și conținuturile promovate de opționale: mai practice, mai aplicate la viața de zi cu zi (17%).

Valoarea strategiilor didactice utilizate de profesori – înțelese ca ansambluri de metode și mijloace – au fost, de asemenea, menționate de părinți: lucrul în echipă, învățarea prin joc (16,4%), utilizarea de materiale variate, interesante, inclusiv computerul, internetul (13,7%).

Alte motive menționate de părinți în ponderi cuprinse între 1-5% au vizat: deschiderea școlii, cu ocazia orelor de CDS, către invitați din afară; desfășurarea orelor în alte spații decât sala de clasă; posibilitatea de a aprofunda alte discipline de studiu; nu în ultimul rând, evaluarea mai flexibilă și mai puțin exigentă din partea profesorilor.

Interesant de remarcat este faptul că opiniile părinților referitoare la motivele de apreciere a opționalelor concordă în foarte mare măsură cu declarațiile elevilor: aceștia au afirmat că apreciază opționalele tot pentru climatul de învățare promovat, metodele de lucru și materialele utilizate, relaționarea în grup, rolul profesorului de facilitator al învățării și lipsa presiunii notelor.

2.2.4.6. Propuneri ameliorative cu privire la CDS

Părinții au fost invitați să formuleze propuneri cu privire la modul în care poate fi îmbunătățit procesul de stabilire și de aplicare la clasă a CDS. Răspunsurile acestora au fost clasificate astfel:

- propuneri privind ponderea CDS în orarul copiilor;
- propuneri privind ameliorarea modalităților de alegere a disciplinelor opționale;
- propuneri privind condițiile care fundamentează constituirea ofertei de opționale;
- propuneri privind aplicarea opționalelor la clasă.

Prezentarea propunerilor părinților este importantă nu atât din perspectiva ponderii cu care au fost menționate anumite soluții, cât a diversității formulărilor și a caracterului inovativ al acestora, în raport cu prevederile metodologice în vigoare și cu practicile școlare prezentate în capitolele anterioare.

- **La nivel general, părinții preferă o pondere relativ redusă a CDS în orarul copiilor lor.**

Majoritatea părinților (53% la nivel general, cu 46% urban și 55,1% rural) consideră că o disciplină opțională este suficientă în orarul copiilor. Un sfert dintre părinți apreciază că două discipline opționale ar fi potrivite în orarul copiilor și numai 5% dintre aceștia solicită trei sau mai multe discipline opționale. 15% dintre părinți sunt de părere că nu este nevoie de opționale, disciplinele obligatorii din orar fiind suficiente.

Ca urmare, părinții reproduc – în răspunsurile lor – situația prezentă a sistemului educațional românesc, cu o ofertă de resurse de timp foarte limitate alocate pentru CDS și o ofertă curriculară încă insuficient dezvoltată pentru acest segment de curriculum.

- **Propunerile privind alegerea opționalelor vizează implicarea mai activă a elevilor și a părinților în acest demers și diversificarea modalităților de informare cu privire la oferta educațională a CDS.**

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Cele mai multe dintre propunerile (15,7%) au vizat implicarea activă a elevilor în consultare, prin modalități variate: chestionare, interviuri de grup, discuții libere cu elevii în cadrul orelor de dirigiență, jocuri de identificare a domeniilor de interes, discuții cu consilierul sau psihologul școlii, ședințe comune cu toți elevii de pe același nivel de studiu (clase paralele) pentru identificarea unor interese comune etc.

O altă propunere a vizat implicarea reală a părinților în consultare (14,8%), care poate lua forme diferite: discuții între părinți și cadrele didactice (învățător, diriginte, dar și toți profesorii care predau la o clasă); mese rotunde pe tema CDS și a rolului acestui segment de curriculum; întâlniri de prezentare detaliată și aprofundată a ofertei de CDS la nivelul fiecărei clase, pentru a asigura alegerea informată a opționalului; discuții comune părinți – elevi – profesori.

În aceeași categorie a propunerilor de ameliorare a modalităților de alegere a CDS s-au situat (5%) și recomandările privind diversificarea modalităților de informare cu privire la oferta de opționale: elaborarea de broșuri, pliante, materiale informative, prezentări PPT tematice postate pe site-ul școlii; prezentări de filmulețe cu activități educaționale referitoare la temele propuse; prezentări în fața părinților realizate de către profesorii care vor susține opționalele propuse; informare prin email către părinți; materiale de împărtășire a experienței altor elevi care au urmat opționalele propuse.

Informarea din timp a elevilor și a părinților cu privire la oferta CDS a școlii și asigurarea transparenței procesului de selecție a opționalelor au fost alte propuneri de ameliorare formulate de părinți.

- **Propunerile părinților privind condițiile care sprijină constituirea ofertei de opționale se concentrează pe aspecte precum: asigurarea de resurse materiale necesare; asigurarea resurselor umane necesare; corelarea cu nevoile comunităților locale.**

Propunerile formulate în ponderea cea mai mare de către părinți au vizat asigurarea de resurse materiale (7,5%) pentru desfășurarea opționalelor în condiții optime: spații adecvate unor activități cu o mai mare deschidere către nonformal, mijloace de învățare moderne, materiale didactice actualizate, acces la internet, dotarea bibliotecii școlare cu materiale informative pe tematicile opționalelor.

De asemenea, a fost menționată nevoia de asigurare a resurselor umane suficiente și calificate pentru implementarea opționalelor (3%): profesori care să participe la cursuri de formare specifice diferitelor opționale; colaboratori externi școlii, care să aducă informații complementare la cele prezentate de profesori.

În aceeași măsură, părinții au propus – în ponderi mai reduse – o mai directă corelare a ofertei de CDS cu nevoile comunităților locale și cu specificul social și cultural al acestora, prin: valorificarea elementelor de specificitate, implicarea actorilor locali în definirea unei astfel de oferte, implicarea acestora în derularea unor activități din cadrul orelor de opțional.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- **Alte propuneri ale părinților au vizat ameliorări la nivelul curriculumului opționalelor și al practicilor de predare-învățare-evaluare utilizate în abordarea acestora, cu accent pe elemente de: relevanță și actualitate a conținuturilor, caracter aplicativ, climat de învățare pozitiv și colaborativ, modalități și contexte de organizare variate și flexibile.**

În această categorie de propuneri ale părinților, cele mai multe formulări (11%) au vizat promovarea, la nivelul opționalelor, a unor contexte variate de învățare, cu caracter complementar activităților derulate la clasă: activități în aer liber, activități în alte spații decât școala, vizite, excursii.

Propuneri care țin de strategiile de predare-învățare active și inovative au fost, de asemenea, menționate de părinți (8,3%). Câteva exemple: activități cu caracter aplicativ, lucru individual, în perechi, pe grupe, proiecte, utilizarea frecventă a internetului și a diferitelor programe sau aplicații digitale, utilizarea de planșe, hărți, fișe, filmulețe etc.

Alegerea unor teme, conținuturi relevante pentru elevi a fost o altă propunere a părinților (6%): teme care se referă la probleme din viața de zi cu zi, centrate pe aspecte aplicative, pe interesele de cunoaștere a elevilor, pe aspecte specifice vârstei acestora.

Promovarea unui mediu de învățare colaborativ prin opționale este, de asemenea, o propunere a părinților (6,5%), prin: promovarea unui climat de colaborare, interacțiune cu specialiști în domeniul abordat de opțional sau cu persoane din zona nonformală, colaborarea pe teme/opționale comune cu elevi din alte școli.

Alte propuneri punctuale vizează schimbări la nivelul rolului profesorului: facilitator al învățării, mai prietenos cu elevii, cu rol de motivare pentru învățare.

Nu în ultimul rând, părinții au propus un regim mai flexibil al opționalelor, prin: modalități de evaluare alternative la sistemul de notare, complementare, flexibile, diferite, care valorifică feedback-ul din partea elevilor și progresul în învățare.

Alte propuneri au vizat aspecte manageriale și de organizare: organizarea pe grupe de elevi, în raport cu abilitățile și interesele acestora; alcătuirea unui pachet de opționale pe termen lung, în scopul de a asigura continuitate în studiul unui domeniu; stabilirea de colaborări cu școli care au mai derulat opționale similare, în vederea realizării de schimburi de bune practici/lecții învățate; dezvoltarea unor parteneriate/colaborări cu ONG-uri sau alte instituții care pot sprijini derularea unor opționale cu resurse materiale, financiare sau cu specialiști în diverse domenii.

* * *

În concluzie, opiniile actorilor școlari (elevi, profesori, inspectori școlari, părinți) au permis și formularea unor recomandări privind implementarea CDS:

- Dezvoltarea, la nivelul fiecărei unități de învățământ, a unei politici proprii privind CDS, care să fie centrată pe analize de nevoi reale și periodice la nivelul elevilor, al profesorilor, al părinților;
- Diversificarea ofertei de CDS de la un an școlar la altul, la nivelul unei unități de învățământ, concomitent cu posibilitatea de continuitate a unor opționale care s-au dovedit a avea succes la nivelul elevilor;
- Promovarea unor exemple și recomandări privind analiza de nevoi în domeniul managementului curriculumului la nivelul școlii, care să sprijine unitățile de învățământ să realizeze analize de nevoi realiste cu privire la CDS;
- Dezvoltarea unor oferte de formare și informare a profesorilor cu privire la CDS (rol, aspecte specifice, oferta locală, model de proiectare curriculară și de dezvoltare etc.);
- Promovarea, la nivelul sistemului de învățământ, a exemplelor de succes privind discipline opționale dezvoltate la nivel local (atât prin prezentarea programelor de opțional, cât și a rezultatelor aplicării acestora la nivelul clasei) – în forme variate: prezentări la diferite evenimente educaționale, târg de CDS, site-uri de prezentare tematice etc.;
- Încurajarea colaborării dintre diferite școli și profesori în vederea dezvoltării unor oferte locale de CDS consistente și relevante;
- Promovarea unor exemple de succes privind colaborarea școlilor cu alți parteneri externi în vederea dezvoltării de CDS (dezvoltarea programelor școlare, asigurarea de resurse umane pentru susținerea activităților de învățare oferite elevilor, asigurarea unor resurse de învățare, diversificarea spațiilor de învățare etc.);
- Dezvoltarea unei oferte consistente și actualizate de CDS la nivel național, care să permită școlilor alegeri multiple;
- Însoțirea ofertei naționale de CDS de materiale și resurse bibliografice și educaționale care să faciliteze aplicarea acestora la nivelul școlilor;
- Aplicarea unor modalități variate și periodice de monitorizare a calității implementării CDS, atât la nivelul inspectoratelor școlare, cât și al echipelor de conducere de la nivelul școlii.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

PARTEA A III-A. Concluzii

Analiza planurilor-cadru de învățământ pentru primar, gimnaziu și liceu privind CDS

- **Planurile cadru de învățământ pentru învățământul preuniversitar includ în structura lor componenta de curriculum la decizia școlii**, indiferent de elaborarea și aprobarea acestora în perioade diferite de timp (2013 – planurile-cadru pentru primar; 2016 – planurile-cadru pentru gimnaziu; 2009, 2010 – planurile-cadru pentru liceu).
- **Documentele de aprobare a planurilor-cadru de învățământ precizează semnificația componentei de opționalitate existentă în planurile-cadru.** Pornind de la structura planurilor-cadru de învățământ, documentele de aprobare includ definirea termenilor de referință utilizați (curriculum la decizia școlii/ curriculum în dezvoltare locală, trunchi comun, curriculum diferențiat).
 - Pentru primar, ordinul de aprobare a planurilor-cadru include și precizări referitoare la modul de stabilire a disciplinei opționale care urmează să fie studiată de către elevi, precum și la schema orară.
 - Pentru gimnaziu, ordinul de aprobare a planurilor-cadru cuprinde și precizări referitoare la ce include și cum se stabilește curriculumul la decizia școlii, oferă exemple de opționale din oferta națională.
- **La nivelul planului-cadru de învățământ, CDS se exprimă prin numărul de ore alocate școlii pentru dezvoltarea ofertei curriculare proprii.** Numărul de ore alocat CDS/ CDL se exprimă astfel:
 - în planurile-cadru pentru primar – prin plajă orară atribuită CDS pe săptămână;
 - în planurile-cadru pentru gimnaziu – prin plajă orară atribuită CDS pe săptămână, pentru fiecare arie curriculară și pentru opționalele integrate la nivelul mai multor arii curriculare, precum și prin numărul total de ore/săptămână de CDS;
 - în planurile-cadru pentru liceu, ciclul inferior al liceului, filierele teoretică și vocațională, ca număr total fix de ore/săptămână alocate CDS;
 - în planurile-cadru pentru liceu, ciclul superior al liceului, filierele teoretică și vocațională, prin plajă orară la nivelul numărului total de ore/săptămână de CDS;
 - în planurile-cadru pentru liceu, ciclurile inferior și superior al liceului, filiera tehnologică, prin număr fix de ore/ săptămână, respectiv de ore/ an alocate CDL.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- **Cadrul oferit de CDS permite fiecărei școli să construiască propriul proiect curricular pentru a personaliza oferta de învățare și pentru a stabili trasee particulare de învățare pentru elevi.** Proiectul curricular al școlii este influențat de măsura în care reflectă nevoile și interesele de învățare ale elevilor, în care valorifică resursele, contextul cultural, social și economic local, dar nu numai de aceste aspecte. Oferta de CDS prin planul-cadru are, de asemenea, o semnificație majoră și are în vedere:
 - **numărul de ore prevăzut pentru CDS** prin planul-cadru; analiza planurilor-cadru pune în evidență numărul mic de ore alocate CDS în învățământul primar, gimnazial, în ciclul inferior al liceului; numărul mic de ore alocate CDS afectează și din perspectiva școlii și din perspectiva elevilor, posibilitatea oferirii/ alegerii unor parcursuri particulare de învățare;
 - **numărul real de ore alocate CDS** care constituie cadrul realizării de către fiecare școală a proiectului curricular; analiza planurilor-cadru pune în evidență și pentru gimnaziu și pentru liceu, existența unor prevederi explicite care vizează orele alocate CDS – fie în sensul utilizării acestora pentru rezolvarea unor situații particulare de studiu al unor discipline, fie în scopul orientării cu prioritate a orelor alocate CDS către dezvoltarea competențelor de specialitate din domeniul studiat (în gimnaziu)/ componenta de curriculum diferențiat a planului-cadru, care reprezintă pregătirea de specialitate a elevilor (în liceu).

Analiza reglementărilor actuale privind curriculumul la decizia școlii

- **Legea educației naționale nr. 1/2011 cu modificările și completările ulterioare.** Prevederile incluse în Legea nr. 1/2011 constituie o referință pentru elaborarea unei noi metodologii privind CDS prin:
 - clarificarea semnificației curriculumului la decizia școlii/ curriculumului în dezvoltare locală;
 - sublinierea semnificației planului-cadru ca document reglator care stabilește ponderea disciplinelor obligatorii și a celor opționale; numărul de ore din planul-cadru constituie referința la care se raportează curriculumul la decizia școlii stabilit la nivel de școală;
 - precizarea referitoare la gradul de acoperire de către programa școlară a bugetului de timp stabilit prin planul-cadru are semnificație și pentru elaborarea programei de opțional (care respectă formatul programei școlare de trunchi comun);
 - prevederile referitoare la atribuțiile Consiliului profesoral și ale Consiliului de administrație care vizează curriculumul la decizia școlii sunt relevante pentru stabilirea, prin metodologie, a parcursului de elaborare și de aprobare a programelor școlare pentru opționale.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- **Regulamentul cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar**, aprobat prin OMECS nr. 5079/2016, actualizat prin OMEN 3027/2018, include prevederi referitoare la CDS care sunt relevante îndeosebi din perspectiva stabilirii, printr-o metodologie privind CDS, a parcursului de elaborare a programelor școlare pentru opționale, care implică, în mod specific, cadrele didactice, conducerea școlii, organismele funcționale din școală, comisii.
- **Regulamentul de inspecție a unităților de învățământ preuniversitar**, aprobat prin OMECTS nr. 55472011, include prevederi care vizează și curriculumul la decizia școlii; metodologia de aplicare a regulamentului precizează explicit ariile tematice inspectate, din perspectiva CDS fiind vizate: evaluarea calității și diversității curriculumului la decizia școlii/în dezvoltare locală, aprecierea modului în care școala încurajează părinții să se implice în educația copiilor, evaluarea măsurii în care răspunde școala la nevoile comunității locale. Metodologia include criteriile de apreciere utilizate de inspectori, calificative care pot fi acordate și descriptorii pentru fiecare calificativ.
- **Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar – planuri-cadru de învățământ și programe școlare** aprobată prin OMEN nr. 3593/18.06.2014 dedică curriculumului la decizia școlii un capitol (capitolul V). Aspectele incluse în metodologie cu privire la Curriculumul național, dar și cele cu privire la opționale sunt cele mai recente prevederi în domeniul curriculumului. Este necesar ca noua metodologie privind opționalele să plece de la prevederile generale și specifice care privesc Curriculumul național ca întreg și să fie concordante cu acestea.
- **Metodologiile privind regimul disciplinelor opționale din 1998 (pentru primar și gimnaziu) și 1999 (pentru liceu)** sunt încă în vigoare cu toate că au fost aprobate în relație cu planuri-cadru care nu mai sunt în vigoare; acestea conțin precizări referitoare la modalitatea de stabilire, organizare și desfășurare a CDS la nivelul unității de învățământ, care pot fi utile în demersul de actualizare a prevederilor și de realizare a unei noi metodologii.
- **Nota MEC-CNC nr. 39595/18.09.2006 care prezintă tipurile de curriculum la decizia școlii** pentru primar și gimnaziu, respectiv pentru liceu, a constituit prima referință actualizată privind tipurile de CDS, după metodologiile elaborate în 1998 și 1999.
 - Pentru învățământul primar și gimnazial, valabilitatea precizărilor incluse în Nota MEC-CNC este afectată în urma aplicării unui model de proiectare curriculară pe competențe (2009) și a modificării planurilor-cadru (2016).
 - Pentru învățământul liceal, operaționalitatea precizărilor incluse în Nota MEC-CNC este parțial afectată doar pentru opționalul de aprofundare, prin trimiterea la conținuturile notate cu asterisc (*) din programa școlară (în principal, ca urmare a modificării

planurilor-cadru și a elaborării unor noi programe școlare, conținuturile nemaifiind semnalate în modul indicat).

- **Procedurile operaționale elaborate la nivelul inspectoratelor școlare pentru avizarea CDS.** Cu toate că urmăresc abordarea unitară și coerentă a activității de elaborare și avizare a CDS, multe dintre procedurile consultate se confruntă cu neajunsuri majore în ceea ce privește conținutul propriu-zis al reglementărilor, îndeosebi prin: excesul de reglementare, greșelile grave în prezentarea tipurilor de opționale și a structurii programelor școlare pentru opțional. Așa fiind, aceste proceduri nu doar că nu asigură abordarea unitară a activității de elaborare și avizare a CDS, dar generează practici discriminatorii în raport cu cerințele și condițiile de avizare a CDS.

Perspectiva profesorilor cu privire la CDS

- Peste trei sferturi dintre profesori declară că utilizează planul-cadru de învățământ și *Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar – planuri-cadru de învățământ și programe școlare* (aprobată prin OMEN nr. 3593/18.06.2014) ca documente de fundamentare în stabilirea disciplinelor opționale.
- Aproape toți profesorii consideră că procedurile actuale referitoare la stabilirea CDS la nivelul școlii sunt clare și ușor de urmat. Dificultatea de aplicare reprezintă o problemă pentru sub 10% dintre profesori.
- În opinia profesorilor, cadrele didactice și directorul școlii au rolul cel mai activ în stabilirea disciplinelor opționale; de asemenea, profesorii apreciază că și elevii, și părinții sunt implicați activ în acest proces.
- În mai mult de trei sferturi dintre situații există o politică a școlii în domeniul opționalelor, evidentă la nivelul documentelor organizaționale și promovată prin diferite activități de informare pentru cadrele didactice din școală, pentru elevi și pentru părinți. Școlile urbane sunt mai centrate pe elaborarea unei politici proprii în domeniul CDS și pe promovarea acesteia – cel mai probabil, ca o măsură de atragere și motivare a populației școlare către acele unități de învățământ.
- Majoritatea profesorilor declară că se implică în dezvoltarea CDS pentru a diversifica oportunitățile de învățare pe care le oferă elevilor. În același timp, peste 60% dintre profesori recunosc că școlile utilizează adesea CDS pentru completarea normelor didactice.
- Profesorii declară că aproape în toate școlile există resursele umane necesare pentru implementarea CDS. Este însă mai puțin evidențiată măsura în care profesorii dețin competențe specifice de proiectare curriculară, care să îi poată ajuta în dezvoltarea ofertei locale de CDS.
- În favoarea dezvoltării și aplicării opționalelor stau aspecte precum: climatul din școli, interesul profesional al cadrelor didactice și experiența lor în diverse proiecte, relațiile școlilor

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

cu autoritățile locale, parteneriatele educaționale. Aspectele referitoare la experiențele de colaborare în cadrul unor proiecte și parteneriate și existența profesorilor navetiști relevă decalaje semnificative în defavoarea școlilor rurale.

- Resursele materiale și financiare necesare implementării opționalelor sunt apreciate a fi defavorabile în aproximativ o treime dintre situații, cu prioritate în mediul rural.
- Peste o treime dintre profesorii de învățământ primar au declarat că în școala lor nu a fost implementat niciun opțional în anul școlar curent, în pondere aproape dublă în rural față de urban.
- La nivel general, se remarcă o preocupare mai amplă a școlilor urbane pentru valorificarea oportunităților planurilor-cadru de învățământ cu privire la opționale.
- Peste jumătate dintre școli aleg discipline din oferta centrală de opționale. Acest aspect atrage atenția asupra nevoii dezvoltării unei oferte substanțiale și actualizate de CDS la nivel național, aspect solicitat de peste 80% dintre profesori.
- În pondere covârșitoare, școlile reiau aceleași opționale de la un an școlar la altul. Situațiile de schimbare frecventă a opționalelor de la un an școlar la altul se înregistrează numai în cazul a 8% dintre școli.
- La nivel declarativ există un interes major de îmbunătățire a ofertei de CDS. Propunerile profesorilor se focalizează pe nevoia de a avea o consultare mai bună cu elevii și cu părinții și pe o mai bună fundamentare a ofertei școlii pe nevoile propriilor elevi și ale comunității locale.
- Așteptările profesorilor de la o nouă metodologie de elaborare a CDS vizează asigurarea unei proceduri unitare, coerente, clarificatoare cu privire la pașii de urmat și la responsabilitățile asumate la nivelul școlii.

Perspectiva inspectorilor școlari cu privire la CDS

- Ca și profesorii, cea mai mare parte dintre inspectorii școlari apreciază că procedura de avizare a disciplinelor opționale este clară, simplă, cu cerințe realiste. Cu toate acestea, pentru a clarifica anumite aspecte metodologice, inspectoratele școlare au generat proceduri operaționale proprii privind elaborarea și aprobarea programelor pentru disciplinele opționale. Acestea se doresc a fi instrumente de lucru pentru profesori, conținând, de obicei, definiții, tipuri de opționale și etapele pe care le au de parcurs propunătorii de opționale.
- Majoritatea inspectorilor consideră că școlile au resurse umane suficiente pentru implementarea opționalelor, dar nu dispun de suficiente resurse financiare.
- Inspectorii școlari au identificat o serie de provocări la nivelul școlilor, legate de procedurile și contextul administrativ al școlilor, dar și de abilitățile profesorilor de a dezvolta o ofertă reală de CDS la nivel local.
- În opinia inspectorilor școlari, școlile utilizează adesea CDS pentru a completa normele didactice ale profesorilor, în defavoarea satisfacerii intereselor și nevoilor de învățare ale elevilor.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- Oferta locală de CDS nu este suficient corelată cu nevoile și specificul comunității locale, puțin inovativă, orientată cu prioritate către opțiuni ce reiau în mare măsură aspecte din disciplinele de trunchi comun.
- În unele situații pot fi identificate exemple de succes referitoare la oferta locală de CDS, care valorifică tradiții sau nevoi locale de învățare și/sau au fost rodul unor parteneriate educaționale.
- Școlile trebuie să își dezvolte oferte mai personalizate de CDS, actualizate și adaptate la nevoile propriilor elevi și la specificul comunității locale, iar aceste oferte locale necesită o mai atentă monitorizare, astfel încât să se asigure o mai bună concordanță între opționalul ofertat și opționalul implementat.

Perspectiva elevilor cu privire la CDS

- Peste jumătate dintre elevi au declarat că ei sau părinții lor pot propune opționale care să fie incluse în oferta CDS a școlii. Pentru ceilalți elevi se declară un rol pasiv: peste o treime au declarat că ei și părinții au fost informați despre CDS dintr-o listă dată de școală, iar aproximativ 20% nu au fost implicați în stabilirea propunerilor de opționale sau nu știu cum au fost stabilite acestea.
- Elevii aleg opționalele în principal în funcție de utilitatea pentru viață sau de utilitatea pentru pregătirea școlară. De asemenea, în ponderi ample, elevii au declarat că țin cont de recomandările părinților și ale profesorilor în acest demers. Astfel, se remarcă rolul compensator al opționalelor în raport cu curriculumul obligatoriu, CDS fiind considerat de către elevi ca o modalitate de personalizare a ofertei de învățare.
- În doar jumătate dintre cazuri, elevii, părinții și profesorii au luat împreună decizia de alegere a opționalelor.
- Aproape trei sferturi dintre elevi declară că, în ultimul an școlar, au avut în orar discipline opționale care le-au plăcut.
- Motivele pentru care opționalele urmate au fost apreciate de elevi sunt variate. Succesul acestora se datorează climatului de învățare asigurat de profesor (modalități și metode inovative de prezentare a temelor, încurajarea elevilor, atmosferă de studiu plăcută, moduri diverse de lucru), dar și conținuturilor oferite de opționale (actuale, orientate către viața de zi cu zi, care răspund intereselor de cunoaștere ale copiilor).
- Pentru viitor, elevii își doresc opționale care: să le permită să facă mișcare (în aer liber); să aprofundeze aspecte de informatică; să învețe limbi străine. În proporții mai mici doresc arte vizuale, științe, muzică, educație pentru sănătate, dezvoltare personală.
- Propunerile elevilor cu privire la îmbunătățirea CDS vizează aspecte precum: o paletă mai largă și mai variată de opționale; o consultare reală, din timp pentru alegerea CDS; teme noi atractive, cu caracter practic-aplicativ; eliminarea presiunii notelor la orele de opțional; experiențe colaborative, în afara școlii; diversitate în resursele materiale utilizate în predarea opționalelor; alocarea unui timp școlar mai amplu pentru disciplinele opționale.

Perspectiva părinților cu privire la CDS

- O pondere semnificativă dintre părinții elevilor de ciclu primar și gimnazial au informații despre existența disciplinelor opționale în orarul copiilor lor. Cei mai mulți dintre părinți au menționat opționale din ariile curriculare *Limbă și comunicare*, *Matematică și științe ale naturii* și *Tehnologii*.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- Cea mai frecventă modalitate de informare a părinților cu privire la oferta de CDS a școlii o constituie ședințele cu părinții. Alte forme alternative de informare și diseminare a ofertei de CDS sunt mai puțin utilizate de către școli (site-ul școlii, scrisoare din partea școlii adresată părinților etc.).
- Conform declarațiilor părinților, elevii au un rol activ în stabilirea ofertei de CDS a unei școli, în special la nivelul ciclului gimnazial. De asemenea, patru din cinci părinți declară că au fost consultați cu privire la alegerea disciplinelor opționale pentru copiii lor. La nivel general, modalitățile de consultare a părinților sunt cele tradiționale, prin ședințe și completare de chestionare.
- Cei mai mulți dintre părinți declară că își consultă proprii copii la momentul formulării opțiunilor pentru disciplinele de CDS.
- Mai mult de jumătate dintre respondenți au declarat că lista de opționale care le-a fost prezentată și din care au făcut alegeri a fost restrânsă, conținând doar două-trei propuneri.
- Cele mai frecvente criterii utilizate de părinți pentru alegerea disciplinelor opționale au fost: oferirea de sprijin pentru interesele și pasiunile copilului, utilitatea în pregătirea copiilor pentru viață, sprijin în pregătirea suplimentară pentru evaluarea națională de la finalul clasei VIII-a.
- În viziunea părinților, cele mai importante scopuri pe care ar trebui să le asume CDS vizează promovarea intereselor de cunoaștere ale copiilor, susținerea dezvoltării armonioase a personalității lor și accentuarea caracterului practic al învățării.
- Peste jumătate dintre părinți au menționat experiențe pozitive ale propriilor copii în derularea de CDS, în rândul cărora se regăsesc multe dintre disciplinele opționale oferite la nivel național, dar și o serie de discipline opționale proiectate la nivel local.
- În opinia părinților, motivele pentru care opționalele s-au bucurat de aprecierea copiilor țin cu prioritate de aspecte precum: climatul de învățare orientat către cooperare, strategiile didactice utilizate, conținuturi aplicative și care corespund intereselor de cunoaștere ale copiilor. Alte motive au vizat deschiderea școlii către actori și spații din afară, precum și o evaluare mai flexibilă și mai puțin exigentă din partea profesorilor.
- Pentru viitor, părinții fac propuneri de CDS cu prioritate tot în zona disciplinelor de evaluare națională, limbi străine și TIC, dar și în zona educației fizice și sportului.
- La nivel general, părinții sunt mulțumiți cu o pondere redusă a CDS în orarul copiilor lor.
- Părinții își doresc o implicare mai activă în alegerea opționalelor, precum și diversificarea modalităților de informare cu privire la oferta educațională a CDS. De la oferta de CDS au așteptări precum: corelarea cu nevoile comunităților locale, relevanța și actualitatea conținuturilor, caracterul aplicativ al celor învățate, modalități și contexte de organizare variate și flexibile.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

PARTEA A IV-A. Recomandări pentru elaborarea unei noi metodologii în domeniul CDS

- Elaborarea unei metodologii privind CDS constituie o necesitate legată de reglementarea curriculumului la decizia școlii din învățământul preuniversitar, în mod unitar la nivel național și în acord cu cadrul legal actual.
- Includerea în structura metodologiei privind CDS și reglementarea, cu prioritate, a următoarelor aspecte:
 - statutul CDS;
 - tipuri de opționale;
 - oferta de CDS – constituire, prezentare, promovare, avizare, aprobare;
 - alegerea opționalelor care urmează să fie studiate în anul școlar următor: mod de realizare; responsabilități;
 - elaborarea proiectelor de programe pentru disciplinele opționale alese;
 - avizarea proiectelor de programe pentru disciplinele opționale;
 - monitorizarea CDS la nivel de școală.
- Includerea în metodologie a unor prevederi cu privire la constituirea ofertei de curriculum la decizia școlii, precum:
 - descrierea explicită a scopurilor pe care trebuie să le asume oferta CDS de la nivelul unei școli;
 - stabilirea unei proceduri clare și coerente cu privire la pașii de urmat în stabilirea ofertei CDS la nivelul unei școli și la responsabilitățile asumate la nivelul școlii (de exemplu, la nivelul comisiilor metodice, comisiei pentru curriculum);
 - utilizarea unor modalități variate de analiză a nevoilor la nivelul unei unități de învățământ;
 - utilizarea unor modalități variate de implicare și colaborare a elevilor și a părinților elevilor în stabilirea ofertei de CDS a școlii pentru o mai bună fundamentare a ofertei pe nevoile propriilor elevi și pe cele ale comunității locale;
 - includerea în ofertă a unui număr mai mare de opționale față de numărul de ore alocat CDS, astfel încât să se ofere elevilor și părinților acestora, posibilități reale de alegere;
 - includerea unor modalități multiple și diversificate prin care școlile își pot promova ofertele CDS proprii, atât la nivelul actorilor școlari, cât și al comunității locale sau al mediului educațional larg (de exemplu, prezentări directe, afișare în școală, informări pe site-urile școlilor și ale ISJ-urilor, medii sociale etc.).
 - importanța unui CDS relevant pentru categorii de elevi în risc și pentru reducerea fenomenului de absenteism și abandon școlar.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- Includerea în metodologie a unor precizări care să asigure respectarea opțiunilor cu privire la opționale făcute de elevi și de părinții acestora, de exemplu: promovarea, prin metodologie, a unor modalități variate și flexibile de organizare a claselor/grupelor de elevi pentru parcurgerea unei discipline opționale (de exemplu, organizarea pe grupe de interese, elaborarea unui bloc orar fix, pentru clasele unui nivel, ca interval de timp rezervat disciplinelor opționale, astfel încât elevii de la clase diferite să poată constitui grupe, în funcție de opțiunile exprimate).
- Includerea în metodologie a unor prevederi cu privire la elaborarea proiectelor de programe pentru disciplinele opționale alese care vizează:
 - etape de realizare;
 - responsabilități;
 - o listă de verificare a proiectului programei de opțional (de exemplu, ca anexă) care să fie utilizată la nivel de școală pentru verificarea corectitudinii elaborării și viabilității ca ofertă.
- Includerea în metodologie a unor prevederi cu privire la avizarea proiectelor de programe pentru disciplinele opționale:
 - etape de realizare;
 - responsabilități;
 - documente care trebuie transmise inspectoratului școlar pentru obținerea avizului științific;
 - reglementări pentru situații de neacordare a avizului științific de către inspectoratul școlar.
- Includerea în metodologie a unor prevederi cu privire la monitorizarea CDS la nivel de școală, precizări cu privire la:
 - modul de realizare a monitorizării/ proceduri de monitorizare și responsabilități (la nivelul școlii, al inspectoratului școlar) – de la stabilirea ofertei școlii la implementarea și evaluarea calității implementării disciplinelor opționale;
 - aspecte urmărite prin monitorizare și evaluare (de exemplu, concordanța la nivelul opționalului între proiectare și implementare).
- Includerea în metodologie a unor prevederi care să permită școlilor să colaboreze cu alți parteneri externi în vederea dezvoltării și implementării unor opționale (pentru elaborarea programelor școlare, pentru aplicarea acestora la clasă, pentru organizarea unor activități de învățare în afara școlii etc.).

Anexa 1. Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar – planuri-cadru de învățământ și programe școlare, aprobată prin OMEN nr. 3593/18.06.2014, Capitolul V

V. ELABORAREA ȘI APROBAREA PROGRAMELOR ȘCOLARE PENTRU DISCIPLINELE/DOMENIILE DE STUDIU OPȚIONALE ȘI, RESPECTIV, PENTRU MODULELE DE PREGĂTIRE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR

Art. 11. (1) La nivelul planurilor-cadru de învățământ, CDS/CDL se exprimă prin numărul de ore alocate școlii pentru construirea propriului proiect curricular.

(2) CDS cuprinde discipline/domenii de studiu/module de pregătire opționale oferite la nivel național și discipline/domenii de studiu/module de pregătire opționale oferite la nivelul unităților de învățământ.

(3) CDL cuprinde modulele de pregătire oferite la nivel național sau la nivelul unităților de învățământ, în colaborare cu operatorii economici parteneri, în scopul adaptării pregătirii profesionale a elevilor la cerințele pieței muncii de la nivel național, regional, județean sau local.

Art. 12. Stabilirea CDS/CDL se fundamentează prin:

- a) realizarea unei analize de nevoi, la nivelul elevilor înscriși în unitatea de învățământ;
- b) evaluarea disponibilității resurselor umane și materiale existente în unitatea de învățământ;
- c) realizarea unei analize a nevoilor și a oportunităților specifice contextului cultural, social și economic local.

Art. 13. (1) Disciplinele/Domeniile de studiu, respectiv modulele de pregătire opționale oferite la nivel național pot fi propuse de MEN, ISE, CNDIPT, inspectorate școlare, unități de învățământ, precum și de alte organizații cu experiență în domeniul educației.

(2) Proiectele de programe școlare pentru disciplinele/domeniile de studiu, respectiv modulele de pregătire opționale propuse pentru oferta națională trebuie să respecte criteriile de calitate stabilite de MEN printr-o procedură specifică.

(3) Proiectele de programe școlare pentru disciplinele/domeniile de studiu, respectiv modulele de pregătire opționale propuse pentru oferta națională trebuie însoțite de o notă de fundamentare referitoare la relevanța propunerii pentru nevoile elevilor și la eventuale experiențe de pilotare la nivel local.

Art. 14. (1) Proiectele de programe școlare pentru disciplinele/domeniile de studiu, respectiv modulele de pregătire opționale propuse pentru oferta națională de către inspectorate școlare, unități de învățământ, precum și de alte organizații cu experiență în domeniul educației se depun la registratura MEN.

(2) Pentru fiecare proiect de programă școlară, experții ISE/CNDIPT și inspectorii de specialitate ai MEN verifică îndeplinirea criteriilor de calitate și elaborează un raport de expertiză.

(3) În situația respectării criteriilor de calitate, proiectul de programă școlară este înaintat Comisiei naționale de specialitate, însoțit de raportul de expertiză.

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- (4) În cazul neîndeplinirii criteriilor de calitate, ISE/CNDIPT transmite propunătorului raportul de expertiză, însoțit, după caz, de recomandări de îmbunătățire.
- (5) Comisiile naționale de specialitate analizează și dau avizul consultativ proiectelor de programe școlare pentru disciplinele/domeniile de studiu, respectiv modulele de pregătire opționale propuse pentru oferta națională.
- (6) ISE/CNDIPT avizează programele școlare pentru disciplinele/domeniile de studiu, respectiv modulele de pregătire opționale propuse pentru oferta națională și le înaintează MEN spre aprobare prin ordin al ministrului educației naționale.

Art. 15. (1) Disciplinele/Domeniile de studiu, respectiv modulele de pregătire opționale oferite la nivelul unității de învățământ:

- a) asigură diversificarea activităților de învățare, în funcție de nevoile și de aspirațiile elevilor;
- b) pot fi derivate din oricare dintre disciplinele de învățământ, constituindu-se astfel într-o ofertă educațională care răspunde interesului elevilor pentru un anumit domeniu de studiu;
- c) pot introduce un nou obiect de studiu, în afara celor prevăzute în TC, structurat în jurul unei teme integratoare pentru o anumită arie curriculară sau pentru mai multe arii curriculare.

(2) Proiectarea curriculumului elaborat în școală are ca repere:

- a) interesele elevilor;
- b) resursele umane și materiale ale școlii;
- c) nevoile și specificul comunității locale.

(3) Elaborarea programelor școlare pentru disciplinele/domeniile de studiu, respectiv modulele de pregătire opționale oferite la nivelul unității de învățământ respectă structura specifică programelor școlare din curriculumul național pentru respectivul nivel de studiu.

Art. 16. (1) Stabilirea CDS se realizează, în mod descentralizat, de către fiecare unitate de învățământ, în fiecare an școlar, pentru anul școlar următor.

(2) Oferta de curriculum la decizia școlii este avizată de Consiliul profesoral și este ulterior aprobată de către Consiliul de administrație al unității de învățământ.

Art. 17. (1) Cadrele didactice elaborează programele școlare pentru discipline/domenii de studiu, respectiv module de pregătire opționale oferite la nivelul unității de învățământ.

(2) Consiliul de administrație înaintează către inspectoratul școlar setul de programe școlare pentru discipline/domenii de studiu, respectiv module de pregătire opționale elaborate la nivelul școlii și solicită un aviz științific.

(3) După obținerea avizului științific din partea inspectoratului școlar, are loc aprobarea în Consiliul de administrație al unității de învățământ a programelor școlare pentru discipline/domenii de studiu opționale oferite la nivelul unității de învățământ ce se vor studia în anul școlar următor.

(4) În cazul în care o programă școlară nu primește avizul științific din partea inspectoratului școlar, aceasta poate fi refăcută de către autor, pe baza recomandărilor primite din partea inspectorului școlar.

(5) În situația indicată la alin. (4), autorul poate solicita sprijin din partea responsabilului catedrei/comisiei metodice pentru revizuirea programei școlare oferite; procedura este reluată până la obținerea avizului științific din partea inspectoratului școlar.

Art. 18. Programele școlare pentru CDL oferite la nivelul unității de învățământ profesional și tehnic:

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

- a) sunt elaborate pe baza standardelor de pregătire profesională;
- b) sunt avizate de Comisia metodică a ariei curriculare tehnologii din unitatea de învățământ, de Consiliul de administrație al unității de învățământ și de Comitetul local de dezvoltare a parteneriatului social/operatorii economici parteneri ai unității de învățământ;
- c) sunt aprobate de Consiliul de administrație al inspectoratului școlar județean/al municipiului București.

Anexa 2. Chestionarele utilizate în cercetare

- Chestionarele adresate profesorilor, inspectorilor școlari și elevilor au fost elaborate în cadrul Proiectului de cercetare *Opțiunile – proiect curricular la nivelul școlii* al Institutului de Științe ale Educației.
- Chestionarul adresat părinților a fost elaborat în cadrul Activității A.1.2 a *Proiectului CRED*.

CHESTIONAR PROFESORI

Vă mulțumim pentru că ați acceptat să răspundeți la acest chestionar. Prin răspunsurile dvs. veți contribui la o cercetare cu privire la curriculumul la decizia școlii, realizată în această perioadă de Institutul de Științe ale Educației.

Chestionarul de față urmărește identificarea stării de fapt din școală în ceea ce privește disciplinele opționale, precum și a opiniilor dumneavoastră referitoare la contextul, la procesul de stabilire și de implementare a curriculumului la decizia școlii și la ariile posibile de ameliorare a acestui proces. Răspunsurile dumneavoastră sunt confidențiale și vor fi folosite exclusiv în scopul prelucrării lor statistice.

Acest chestionar nu presupune răspunsuri corecte sau greșite, ci doar răspunsuri care se potrivesc cel mai bine cu opiniile dvs. și cu situația reală existentă în școală.

Completarea chestionarului se face prin bifarea variantei de răspuns sau prin completarea răspunsului în spațiul rezervat.

Informații generale

P1. Școala

P2. Localitatea P3. Județul

P4. Mediul de rezidență a școlii: Urban Rural

Contextul activității de dezvoltare a opționalelor la nivel de școală

P5. În ce măsură școala dvs. dispune de **resurse** suficiente pentru stabilirea și implementarea opționalelor?

	în foarte mică măsură/ deloc	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. cadre didactice calificate					
2. cadre didactice titulare					
3. infrastructură adecvată (săli de clasă, laboratoare, mobilier modern, sală de sport etc.)					
4. bibliotecă școlară cu un număr adecvat de volume și cu titluri aduse la zi					
5. echipamente și materiale didactice noi					

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

(calculatoare, videoproiectoare, aparatură audio, instrumente de laborator, planșe, hărți etc.)					
6. buget anual care acoperă nevoile școlii					
Alte resurse, care anume?					

P6. În ce măsură școala dvs. beneficiază de următoarele **oportunități** pentru stabilirea și implementarea opționalelor?

	în foarte mică măsură/ deloc	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. cadre didactice rezidente în localitatea în care funcționează școala					
2. cadre didactice interesate în mod real de propria dezvoltare profesională					
3. părinți implicați în activitățile și proiectele școlii					
4. climatul democratic din școală care stimulează participarea și implicarea					
5. acces facil din școală la internet					
6. experiență în derularea de proiecte educaționale cu alte școli (din comunitate, din alte țări)					
7. experiență în proiectele de educație nonformală					
8. parteneriate active cu instituții și organizații relevante					
9. o relație bună cu autoritățile locale					
10. elevi interesați, care participă activ la procesul de stabilire a opționalelor					
Alte oportunități, care anume?					

P7. În ce măsură școala dvs. se confruntă cu următoarele **provocări** în stabilirea și implementarea opționalelor?

	în foarte mică măsură/ deloc	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia

1. pregătirea insuficientă a cadrelor didactice pentru realizarea unei programe de opțional					
2. disponibilitatea redusă a cadrelor didactice de a propune opționale					
3. politica școlii în domeniul opționalelor insuficient cristalizată					
4. spațiul școlar insuficient în raport cu numărul de elevi					
5. implicarea redusă a părinților în parcursul educațional al copiilor lor					
6. cerințe de opționale din partea elevilor/ părinților pentru care școala nu are resurse (umane și materiale)					
7. proceduri de stabilire a opționalelor complicate/ dificil de aplicat					
8. interes scăzut al elevilor pentru participare la procesul de stabilire a opționalelor					
Alte provocări, care anume?					

Fundamentarea și stabilirea disciplinelor opționale

P8. În ce măsură următoarele **documente legale** fundamentează, la nivelul școlii dvs., procesul de propunere și de alegere a disciplinelor opționale?

	în foarte mică măsură/ deloc	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură
1. Planul-cadru de învățământ				
2. Regulament/ procedură operațională, stabilită la nivel de inspectorat				
3. Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar				
4. Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar – planuri-cadru de învățământ și programe școlare (aprobată prin OMEN nr. 3593/18.06.2014)				
Alte documente; care?				

P9. În ce măsură **politica școlii** dvs. în domeniul opționalelor este prezentată în formele menționate mai jos?

	în foarte mică măsură/ deloc	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură
1. este reflectată în planul de dezvoltare instituțională				
2. este reflectată în planul operațional				
3. este promovată în diferite activități de informare pentru cadrele didactice din școală				
4. este promovată în diferite documente de informare pentru elevi și pentru părinții acestora				
5. este promovată în diferite documente de informare pentru comunitatea locală				
6. nu există o politică explicită cu privire la opționale				

P10. Vă rugăm să prezentați succint **pașii** pe care școala dvs. îi parcurge în procesul de stabilire și aprobare a curriculumului la decizia școlii. Vă rugăm să aveți în vedere întregul proces și să vă referiți la constituirea ofertei, la consultarea elevilor și a părinților elevilor și la aprobarea programelor școlare pentru opționalele selectate.

P11. În ce măsură procedura de decizie privind disciplinele opționale, aplicată în prezent în școala dvs. răspunde următoarelor **criterii**?

	în foarte mică măsură/ deloc	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. este clară și ușor de înțeles					
2. este simplă și include un număr mic de pași de parcurs					
3. include cerințe realiste care sunt ușor de respectat					
4. stimulează propuneri inovative de discipline opționale					
5. este dificil de aplicat					
Alte aprecieri:					

P12. În ce măsură sunt **implicați** activ în stabilirea disciplinelor opționale, în școala dvs.:

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

	în foarte mică măsură	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. elevii					
2. părinții elevilor					
3. cadrele didactice					
4. directorul școlii					
Alți actori; care?.....					

P13. Cum ați abordat, în școala dvs., la clasa a V-a, **opționalul integrat** la nivelul mai multor arii curriculare, prevăzut în planul-cadru de învățământ cu 1 oră/ săptăm.?

P14. În opinia dvs., în ce măsură cadrele didactice sunt interesate de **rolul de inițiator al unor opționale?**

	în foarte mică măsură	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. sunt interesate din perspectiva diversificării activităților de învățare					
2. sunt interesate pentru completarea normei didactice					
3. sunt interesate din perspectiva valorificării unor resurse de care dispune școala					
4. sunt interesate pentru a răspunde unor nevoi și/ sau interese de învățare identificate la elevi					

Opționale de succes în oferta școlii

P15. Numiți cel puțin **3 opționale predate** în școala dvs., în anul școlar 2016-2017, care s-au bucurat de aprecierea elevilor și pe care le considerați bune practici pentru curriculumul la decizia școlii.

1.
2.
3.

P16. Numiți cel puțin **3 opționale selectate** pentru a fi implementate în anul școlar 2017-2018, care au întrunit cele mai multe opțiuni ale elevilor și ale părinților acestora.

1.
2.
3.

P17. În școala dvs., au fost implementate în **anul școlar 2016-2017**, discipline opționale la clasele de învățământ primar?

- Da, la toate clasele
- Da, la unele clase
- Nu, la nicio clasă

P18. În școala dvs., au fost implementate în ultimii doi ani școlari (2015-2016, 2016-2017) discipline opționale din **oferta centrală**?

- Da
- Nu

În situația unui răspuns afirmativ, numiți disciplina/ disciplinele din oferta centrală predate în școala dvs. în ultimii doi ani școlari.

P19. În școala dvs., există/ au existat opționale oferite și implementate, **în mod repetat**, în mai mulți ani școlari?

- Da
- Nu

În situația unui răspuns afirmativ, oferiți cel puțin un exemplu pe care îl considerați relevant.

Recomandări de îmbunătățire

P20. În opinia dvs., în ce măsură **poate fi îmbunătățit** procesul de stabilire și implementare a curriculumului la decizia școlii prin:

	în foarte mică măsură/ deloc	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. constituirea la nivelul școlii a unei oferte actuale și bine fundamentate de opționale					
2. buna informare și consultarea reală a elevilor și a părinților elevilor					
3. aplicarea opționalului prin					

asigurarea concordanței între opționalul ofertat și opționalul implementat					
4. constituirea unei oferte centrale actuale și relevante de opționale					
5. includerea în oferta școlii a unor propuneri de opționale care răspund nevoilor locale identificate prin consultarea actorilor relevanți din comunitate					

Vă rugăm să formulați și **alte propuneri de îmbunătățire** a acestui proces

.....

P21. În opinia dvs., în ce măsură elaborarea și implementarea, la nivel național, a unei **metodologii privind curriculumul la decizia școlii** pot contribui la:

	în foarte mică măsură	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. fundamentarea unei proceduri unitare privind procesul de decizie și de implementare în școli a disciplinelor opționale					
2. stabilirea în mod simplu și clar a demersurilor de urmat (cine? ce? cum? cu ce rezultate?)					
3. motivarea celor implicați în decizia și implementarea în școală a opționalelor, prin atribuții și responsabilități clar și realist stabilite					

CHESTIONAR INSPECTORI ȘCOLARI

Doamnă/ Domnule Inspector,

Vă mulțumim pentru că ați acceptat să răspundeți la acest chestionar. Prin răspunsurile dvs. veți contribui la o cercetare cu privire la curriculumul la decizia școlii, realizată în această perioadă de Institutul de Științe ale Educației.

Chestionarul de față urmărește identificarea stării de fapt în ceea ce privește disciplinele opționale, precum și a opiniilor dumneavoastră referitoare la procesul de stabilire și de implementare a curriculumului la decizia școlii și la arile posibile de ameliorare a acestui proces. Răspunsurile dumneavoastră sunt confidențiale și vor fi folosite exclusiv în scopul prelucrării lor statistice.

Acest chestionar nu presupune răspunsuri corecte sau greșite, ci doar răspunsuri care se potrivesc cel mai bine cu opiniile dvs. și cu situațiile reale pe care le-ați întâlnit în școli.

Completarea chestionarului se face prin bifarea variantei de răspuns sau prin completarea răspunsului în spațiul rezervat.

Informații generale

Instituția pe care o reprezentați

Localitatea Județul

Reglementarea procesului de stabilire a disciplinelor opționale

I 1. Vă rugăm să numiți **documentele care reglementează**, pentru anul școlar 2017-2018, la nivel de inspectorat, avizarea disciplinelor opționale în școlile din județ și data emiterii acestui document. Vă rugăm să indicați adresa la care poate fi consultat acest document.

.....

I 2. În ce măsură următoarele **documente legale** fundamentează, la nivel de inspectorat, procesul de avizare a disciplinelor opționale?

	în foarte mică măsură/ deloc	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură
1. Legea educației naționale nr.1/2011, cu modificările și completările ulterioare				
2. Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a				

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

unităților de învățământ preuniversitar				
3. Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar – planuri-cadru de învățământ și programe școlare (aprobată prin OMEN nr. 3593/18.06.2014)				
Alte documente; care?				

I 3. În ce măsură **procedura de avizare a disciplinelor opționale**, aplicată în prezent la nivel de inspectorat:

	în foarte mică măsură/ deloc	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. este clară și ușor de înțeles					
2. este simplă și include un număr mic de pași de parcurs					
3. include cerințe realiste care sunt ușor de respectat					
4. oferă profesorilor și școlilor un cadru stimulat de a propune opționale					
5. este dificil de aplicat					
Alte aspecte; care?					

Monitorizarea modului de organizare și desfășurare a disciplinelor opționale în unitățile de învățământ din județ

I 4. În ce măsură școlile monitorizate de inspectorat dispun de **resurse** suficiente pentru implementarea opționalelor?

	în foarte mică măsură/ deloc	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. cadre didactice calificate					
2. cadre didactice titulare					
3. cadre didactice rezidente în localitatea în care funcționează școala					
4. infrastructură adecvată (săli de clasă,					

laboratoare, mobilier modern, sală de sport etc.)					
5. bibliotecă școlară cu un număr adecvat de volume și cu titluri aduse la zi					
6. echipamente și materiale didactice noi (calculatoare, videoproiectoare, aparatură audio, instrumente de laborator, planșe, hărți etc.)					
7. acces facil din școală la internet					
8. buget anual care acoperă nevoile școlii					
alte resurse; care?					

I 5. În opinia dvs., cum se raportează cadrele didactice, în școlile monitorizate de inspectorat, la **rolul de inițiator al unor opționale?**

	în foarte mică măsură	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. sunt interesate din perspectiva diversificării activităților de învățare					
2. sunt interesate pentru completarea normei didactice					
3. sunt interesate din perspectiva valorificării unor resurse de care dispune școala					
altă situație; care?					

I 6. Numiți cel puțin o **provocare** întâlnită în școlile monitorizate de inspectoratul școlar, cu privire la stabilirea și implementarea disciplinelor opționale, și modalitatea prin care ați răspuns la aceasta.
.....

I 7. Numiți cel puțin o **experiență pozitivă** întâlnită în școlile monitorizate de inspectoratul școlar, cu privire la stabilirea și implementarea disciplinelor opționale, și modalitatea de popularizare a acesteia.
.....

Recomandări de îmbunătățire

I 8. În opinia dvs., în ce măsură **poate fi îmbunătățit** procesul de stabilire și implementare a curriculumului la decizia școlii prin următoarele intervenții?

	în foarte mică măsură/ deloc	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. respectarea reglementărilor existente la nivelul inspectoratului cu privire la disciplinele opționale					
2. constituirea la nivelul școlii a unei oferte actuale și bine fundamentate de opționale					
3. buna informare și consultarea reală a elevilor și a părinților elevilor					
4. aplicarea opționalului prin asigurarea concordanței între opționalul oferit și opționalul implementat					
5. elaborarea și implementarea, la nivel național, a unei metodologii privind curriculumul la decizia școlii					
Altă intervenție; care?					

I 9. În opinia dvs., elaborarea și implementarea, la nivel național, a unei **metodologii privind curriculumul la decizia școlii** poate contribui la:

	în foarte mică măsură	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. fundamentarea unei proceduri unitare privind procesul de decizie și de implementare în școli a disciplinelor opționale					
2. stabilirea în mod simplu și clar a demersurilor de urmat (cine? ce? cum? cu ce rezultate?)					
3. motivarea celor implicați în decizia și implementarea în școală a opționalelor, prin atribuții și responsabilități clar și realist stabilite					

Vă rugăm să menționați eventuale **dezavantaje** ale elaborării și implementării unei metodologii unitare la nivel național

I 10. Vă rugăm să formulați și alte **propuneri de îmbunătățire** a modului de stabilire și de implementare a opționalelor.

.....

CHESTIONAR ELEVI (gimnaziu)

Bună ziua!

Mulțumim pentru că ai acceptat invitația noastră de a răspunde la acest chestionar! Prin răspunsurile tale vei contribui în mod esențial la o cercetare cu privire la curriculumul la decizia școlii, realizată în această perioadă de Institutul de Științe ale Educației.

Chestionarul de față urmărește explorarea perspectivei elevilor referitoare la stabilirea și la aplicarea disciplinelor opționale și la posibilitățile de ameliorare a acestui proces. Răspunsurile sunt confidențiale și vor fi folosite exclusiv în scopul prelucrării lor statistice.

Acest chestionar nu presupune răspunsuri corecte sau greșite, ci doar răspunsuri care se potrivesc cel mai bine cu opiniile tale și cu situațiile reale pe care le-ai întâlnit în școală. Te asigurăm că opiniile tale nu vor fi transmise altor persoane, chestionarul fiind anonim (nu îți se solicită nume sau prenume sau alte date de identificare). De aceea, te rugăm să răspunzi sincer la toate întrebările.

Atenție! Completarea chestionarului se face prin bifarea variantei de răspuns sau prin completarea răspunsului în spațiul rezervat. Completarea acestui chestionar exprimă acordul tău.

Informații despre tine și despre școala ta

E1 Școala

E2 Localitatea E3 Județul

E4 Mediul de rezidență a școlii: Urban Rural

E5 Clasa: a VII-a a VIII-a

E6 Genul: Feminin Masculin

E7. În opinia ta, **școala** în care înveți este o școală:

1. foarte bună
2. bună
3. mai slabă decât alte școli pe care le știi
4. nu știu/ nu-mi dau seama

E8. **Media generală** pe care ai obținut-o în anul școlar anterior (2015-2016) te situează între:

1. 9,50 – 10
2. 9 – 9,49
3. 8 – 8,99
4. 7 – 7,99

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

5. 6 – 6,99
6. 5-5,99

Stabilirea disciplinelor opționale

E9. Cum **ai fost implicat** în stabilirea propunerilor de discipline opționale? (marchează variantele pe care le consideri potrivite)

1. Noi, elevii, putem să propunem discipline opționale pe care vrem să le studiem
2. Noi, elevii, aflăm despre opțiunile propuse dintr-o listă dată
3. Părinții noștri pot propune discipline opționale pe care să le studiem
4. Părinții noștri sunt informați de școală cu privire la opțiunile propuse dintr-o listă dată
5. Noi, elevii, nu am fost implicați în stabilirea propunerilor de discipline opționale
6. O altă situație; care?
7. Nu știu cum sunt alese opțiunile pe care le studiem

E10. În situația în care ai participat la alegerea disciplinelor opționale, în ce măsură ai utilizat următoarele **criterii** în alegerea acestora?

	în foarte mică măsură	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură
1. am ales opțiunile care îmi sunt utile pentru pregătirea școlară și pentru continuarea studiilor				
2. am ales opțiunile care răspund unor interese și pasiuni ale mele pentru un anumit domeniu/temă				
3. am ales discipline pe care mi le-au indicat părinții mei				
4. am ales opțiunile pe care mi le-au recomandat profesorii noștri				
5. am ales acele opțiuni pe care le-am considerat utile în pregătirea pentru viață				
alte criterii; care?				

E11. **Decizia** cu privire la opțiunile studiate de clasa ta în ultimii doi ani școlari a fost luată de către:

1. elevi, părinți și profesori împreună
2. părinți și profesori împreună
3. profesori și conducerea școlii
4. conducerea școlii

5. nu știu

Opinii despre disciplinele opționale

E12. În ce măsură ești **de acord** cu următoarele afirmații?

	în foarte mică măsură	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. disciplinele opționale mă ajută să explorez/ să învăț lucruri care mă interesează					
2. opționalele studiate până acum au fost mai ales de tipul disciplinelor tradiționale (<i>Matematică, Limba și literatura română</i>)					
3. notele de la opțional mă ajută să îmi măresc media generală					
4. numărul opționalelor ar trebui să fie mai mare					
5. îmi place atmosfera în care se desfășoară majoritatea disciplinelor opționale					
6. de cele mai multe ori avem la clasă tot ce ne trebuie pentru buna desfășurare a opționalelor (de exemplu: foi pentru lucru în grup, markere, planșe, echipamente audio-video, laptop)					
7. în orele de opțional avem ocazia să ne întâlnim cu specialiști ai domeniului studiat (în școală și în afara școlii)					
8. orele de opțional se desfășoară ca și celelate ore					
9. la disciplinele opționale nu ar trebui să primim note					

Opționale de succes în oferta școlii

E13. În ultimii doi ani școlari, ai urmat un **opțional** care să îți placă în mod deosebit?

1. Da
2. Nu

E14. Dacă da, te rugăm să menționezi **denumirea** unui opțional predat la clasa ta, în ultimii doi ani școlari, care s-a bucurat de aprecierea ta.

E15. În ce măsură aspectele de mai jos au asigurat **succesul** opționalului pe care l-ai apreciat cel mai mult?

	în foarte mică măsură	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. mi-a plăcut modul în care profesorul ne-a prezentat temele					
2. atmosfera din clasă a fost mai plăcută la acest opțional, față de alte ore					
3. mi-au plăcut temele de la opțional, care s-au referit la probleme din viața de zi cu zi					
4. la acest opțional am folosit moduri de lucru (individual, în perechi, pe grupe) și activități de învățare variate					
5. am folosit materiale diverse și interesante (de exemplu, planșe, hărți, fișe, filmele)					
6. profesorul ne-a încurajat mereu, nu am avut presiunea notelor					
7. am utilizat des Internetul și diferite programe sau aplicații digitale					
8. clasa a fost amenajată altfel decât la celelalte ore					
9. profesorul a invitat la ore alte persoane din afara școlii					
alte aspecte pe care le-ai apreciat:					

E16. Numește un **opțional** pe care ai fi vrut să-l studiezi, dar nu a fost niciodată organizat pentru clasa ta.

.....

E17. Care crezi că au fost principalele **motive** pentru care acest opțional nu a fost organizat?

- nu a existat un interes pentru acest curs în rândul colegilor, alegerea fiind realizată prin decizia majorității
- nu s-a bucurat de susținerea părinților sau profesorilor
- nu a fost propus de niciun profesor
- alt opțional a fost considerat mai important
- nu știu/ nu îmi dau seama

Recomandări de îmbunătățire

E18. În opinia ta, în ce măsură **aspectele** de mai jos pot face ca disciplinele opționale studiate să răspundă cât mai bine interesului tău?

	în foarte mică măsură	în mică măsură	în mare măsură	în foarte mare măsură	nu știu/ nu pot aprecia
1. opțiunile propuse elevilor să aibă teme noi, atractive și diferite de ceea ce învățăm în mod obișnuit					
2. să fim întrebați și informați din timp cu privire la opțiunile de interes pentru noi					
3. cursul predat să fie așa cum ne-a fost prezentat atunci când l-am ales					
4. să existe o listă mai bogată de propuneri din care noi să putem alege ceea ce ne interesează					
5. la orele de opțional ar trebui să fim mai mult motivați și să nu existe presiunea notelor					

E19 Dacă ai și alte idei, te rugăm să formulezi **propuneri de îmbunătățire** a disciplinelor opționale pentru ca acestea să fie pentru tine o experiență de învățare motivantă și utilă.

.....
.

CHESTIONAR PĂRINȚI

Bună ziua

Ministerul Educației Naționale derulează Proiectul CRED-Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți – cod SMIS 118327, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020.

În cadrul proiectului, are loc o cercetare pe tema curriculumului la decizia școlii. Curriculum la decizia școlii se referă la disciplinele opționale pe care elevii/ școala pot să le aleagă și care se derulează în timpul orarului școlar; disciplinele opționale nu se referă la activitățile extrașcolare.

Vă invităm să participați la completarea unui chestionar care are ca scop colectarea opiniilor părinților cu privire la disciplinele opționale. Completarea chestionarului se face prin bifarea variantei sau a variantelor de răspuns corespunzătoare sau, după caz, prin scrierea opiniei dvs. în spațiul rezervat.

Vă rugăm să faceți referire la experiența dvs. de părinte al copiilor de ciclu primar (clasele pregătitoare – a IV-a)/ gimnazial (clasele a V-a – a VIII-a).

Dacă aveți mai mulți copii în această școală, vă rugăm să vă referiți la situația celui pentru care cunoașteți mai bine problematica alegerii disciplinelor opționale.

Vă asigurăm de faptul că răspunsurile dvs. sunt confidențiale și nu vor fi transmise altor persoane, chestionarul fiind anonim.

Informații despre școală

1. Date despre școala în care învață copilul dvs.
 - Școala
 - Localitatea.....
2. Județul:
3. Mediul de rezidență a școlii: urban rural
4. Câți copii aveți înscriși în această școală?
 - 1 copil 2 copii 3 copii mai mult de 3 copii
5. Clasa în care este înscris copilul dvs. la a cărei situație vă referiți în completarea acestui chestionar. ***Dacă aveți mai mulți copii în școală, precizați clasa în care învață în acest an școlar copilul pentru care veți completa chestionarul.:***
6. Dvs. sunteți: mama tatăl tutorele legal alt membru al familiei; cine?

Stabilirea disciplinelor opționale

7. În orarul din acest an școlar al copilului dvs. **există** discipline opționale?
- da
 - nu
 - nu știu
8. Dacă în orarul copilului dvs. există discipline opționale, **care sunt acestea?**
.....
9. În opinia dvs., care ar fi **numărul potrivit** de discipline opționale din orarul copilului dvs., pe care să le alegeți dvs. împreună cu copilul? (*bifați o singură variantă de răspuns*)
- 1 disciplină opțională
 - 2 discipline opționale
 - 3 sau mai multe discipline opționale
 - sunt de părere că nu este nevoie de opționale, disciplinele obligatorii din orar sunt suficiente
10. Fiecare școală își stabilește o listă de mai multe discipline opționale posibil de realizat într-un an școlar; ulterior, din această listă se alege câteva opționale care se realizează la nivelul fiecărei clase. **Cum a fost stabilită această listă** extinsă a opționalelor la școala/clasa în care învață copilul dvs.? (*bifați o singură variantă de răspuns*)
- Lista opționalelor a fost stabilită de școală/cadre didactice, cu consultarea elevilor.
 - Lista opționalelor a fost stabilită de școală/cadre didactice, fără consultarea elevilor.
 - Părinții au putut să propună ei înșiși o serie de discipline, care au fost incluse în lista opționalelor.
 - Nu știu cum a fost stabilită lista disciplinelor opționale.
11. Care au fost **modalitățile prin care ați fost informat/ă** cu privire la oferta de discipline opționale posibil de ales la clasa în care învață copilul dvs.? (*bifați maximum 3 variante de răspuns*)
- La ședința cu părinții, oferta de opționale pe care școala le poate realiza a fost prezentată de către învățătoare/dirigintă.
 - La ședința cu părinții, oferta de opționale pe care școala le poate realiza a fost prezentată de către profesorii care urmau să le susțină.
 - Am primit acasă de la învățător/diriginte o listă cu disciplinele opționale propuse de școală.
 - Am citit despre disciplinele opționale la avizierul școlii.
 - Am citit despre disciplinele opționale pe site-ul școlii.
 - Fiul meu/fiica mea m-a informat în legătură cu oferta de opționale.
 - Nu am fost informat cu privire la oferta de discipline opționale.
 - Altă modalitate de informare; care?

12. **Ați fost consultat atunci când s-au ales** disciplinele opționale pentru copilul dvs. în acest an școlar? (*bifați o singură variantă de răspuns*)
- da
 - nu, dar sunt de părere că părinții trebuie consultați atunci când se aleg disciplinele opționale
 - nu, dar sunt de părere că părinții nu ar trebui consultați cu privire la acest aspect
13. Dacă ați fost consultat în alegerea disciplinelor opționale pentru copilul dvs. în acest an școlar, care au fost **modalitățile prin care s-a realizat acest lucru**? (*bifați maximum 3 variante de răspuns*)
- am completat un chestionar
 - am discutat la ședință, părinți și învățătoare/diriginte/profesori împreună
 - nu am fost consultat/ă cu privire la alegerea opționalelor pentru copilul meu
 - altă modalitate de consultare; care?
14. În alegerea disciplinelor opționale pentru acest an școlar, **v-ați consultat** cu copilul în legătură cu preferințele lui? (*1 singur răspuns posibil*)
- da, am discutat despre ce opționale i-ar plăcea
 - nu, pentru că nu m-am gândit să îl întreb
 - nu, pentru că nu am avut timpul necesar
 - nu, pentru că este prea mic pentru a avea un punct de vedere, în acest sens
15. **Câte discipline opționale** a cuprins lista de opționale care v-a fost prezentată și din care ați făcut alegeri? (*1 singur răspuns posibil*)
- Am avut o singură disciplină opțională propusă spre alegere.
 - Am avut de ales dintr-o listă care cuprindea 2-3 propuneri de discipline opționale.
 - Am avut de ales dintr-o listă care cuprindea mai mult de 3 propuneri de discipline opționale.
16. În situația în care ați participat la alegerea disciplinelor opționale pentru copilul dvs. în acest an școlar, care au fost **criteriile** care au stat la baza alegerii? (*bifați maximum 3 variante de răspuns*)
- am ales opționalele care îi sunt utile copilului meu pentru pregătirea școlară, în special pentru pregătirea pentru evaluarea națională de la finalul clasei a VIII-a
 - am ales opționalele care răspund unor interese și pasiuni ale copilului meu pentru un anumit domeniu/temă
 - am ales opționalele care sunt utile copilului meu pentru pregătirea pentru viață și care aduc ceva în plus față de celelalte discipline de la școală
 - am ales opționalele pe care mi le-au recomandat învățătoarea/dirigintele/profesorii clasei

- am ales opțiunile pe care mi le-au recomandat alți părinți sau elevi mai mari
- alte criterii; care?.....

Opinii despre disciplinele opționale

17. După părerea dvs., care ar trebui să fie **scopul unei discipline opționale?** (*bifați maximum 3 variante de răspuns*)
- să îi ajute pe copii să exploreze/să învețe lucruri care îi interesează în mod special și care nu sunt vizate de alte materii
 - să asigure o pregătire mai amplă pentru copii, care să contribuie la formarea armonioasă a personalității lor
 - să asigure conexiunea cu aspecte ale vieții de zi cu zi, să îi pregătească pe copii pentru viață
 - să îi ajute pe copii să ia decizii referitoare la viitoarea lor profesie
 - să aprofundeze aspectele care nu au putut fi abordate la anumite materii din lipsă de timp
 - să îi ajute pe elevi în pregătirea pentru evaluarea națională de la finalul clasei a VIII-a (Matematică, Limba și literatura română).
 - să ofere copiilor contexte de învățare mai relaxate, față de celelalte materii de studiu
 - alt scop: care?

Opționale de succes în oferta școlii

18. În anii școlari anteriori, copilul dvs. a urmat **un opțional care i-a plăcut** în mod deosebit și pe care l-ați recomanda și altor copii/părinți? (*bifați o singură variantă de răspuns*)
- da
 - nu
 - nu știu
19. Dacă da, vă rugăm să menționați **denumirea opționalului** apreciat de copilul dvs. și **clasa** în care l-a parcurs.
-
20. Care este **motivul** pentru care acest opțional s-a bucurat de aprecierea copilului dvs.? (*bifați maximum 3 variante de răspuns*)
- copilului i-a plăcut la modul general, nu am discutat cu el motivele
 - copilului i-a plăcut faptul că subiectele propuse au fost mai aplicate la viața de zi cu zi
 - copilului i-a plăcut faptul că acest opțional a răspuns la unele interese și aptitudini ale sale
 - copilului i-a plăcut faptul că atmosfera din clasă a fost mai relaxată, mai prietenoasă între elevi decât la celelalte ore de curs unde se simt mereu în competiție

- copilul mi-a relatat că învățătoarea/profesorul este mai prietenoasă/prietenos la aceste ore de opțional
- copilului i-a plăcut că la aceste ore s-a lucrat mai mult în echipă, s-au jucat mai mult
- copilului i-a plăcut faptul că la aceste ore s-au utilizat materiale variate, interesante, inclusiv computerul și materiale de pe Internet
- copilului i-a plăcut faptul că la aceste ore au avut invitați din afara școlii
- copilului i-a plăcut faptul că opționalul s-a desfășurat și în afara școlii/clasei (ex. vizite la muzee, laboratoare etc.)
- copilului i-a plăcut că la aceste ore a primit note mari cu mai multă ușurință decât la celelalte ore
- copilului i-a plăcut că la aceste ore nu a primit teme pentru acasă
- copilului i-a plăcut că la aceste ore a putut aprofunda mai bine materia, pentru a înțelege mai bine unele aspecte predate la alte discipline
- alte motive; care?.....

Recomandări de îmbunătățire

21. Vă invităm să formulați **propuneri de discipline opționale** pe care ați dori ca fiul/fiica dumneavoastră să le studieze în anul școlar viitor (maximum 3 propuneri).

.....

22. Vă invităm să formulați **propuneri care să ajute la îmbunătățirea modului în care sunt stabilite și aplicate opționalele** în școală (maximum 3 propuneri).

.....

Bibliografie

1. Legea educației naționale nr. 1/2011 cu modificările și completările ulterioare
2. OMEN nr. 4224/22.07.1998 referitor la Metodologia privind regimul disciplinelor opționale, în perspectiva aplicării Planului- cadru de învățământ pentru învățământul primar și gimnazial, începând cu anul școlar 1998-1999
3. OMEN nr. 3449/15.03.1999 cu privire la regimul disciplinelor opționale în perspectiva aplicării noilor planuri cadru de învățământ, începând cu anul școlar 1999-2000.
4. Nota MEC-CNC nr. 39595/18.09.2006 privind tipurile de CDS valabile pentru anul școlar 2006-2007.
5. OMECI nr. 3410/16.03.2009 cu privire la aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a – a XII-a, filierele teoretică și vocațională, cursuri de zi.
6. OMECI nr. 3411/ 16.03.2009 cu privire la aprobarea planului-cadru de învățământ pentru clasa a IX-a.
7. OMECI nr. 3412/16.03.2009 cu privire la aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a XI-a și a XII-a.
8. OMECTS 3081/27.01.2010 cu privire la aprobarea planului-cadru de învățământ pentru clasa a X-a.
9. OMEN nr. 5547/6.10.2011 privind aprobarea Regulamentului de inspecție a unităților de învățământ preuniversitar.
10. OMEN nr. 3371/ 12.03. 2013 privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul primar și a Metodologiei privind aplicarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul primar.
11. OMEN nr. 3593/18.06.2014 referitor la aprobarea Metodologiei privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar – planuri-cadru de învățământ și programe școlare.
12. OMENCS nr. 3590/ 5.04.2016 privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial.
13. OMEN nr. 3027/8.01.2018 pentru modificarea și completarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, aprobat prin Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 5079/2016.

14. OMEN nr. 4828/ 30.08.2018 pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 3.590/2016 privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial.

Titlul proiectului: „Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Beneficiarul proiectului: Ministerul Educației și Cercetării

Data publicării: Iulie 2018

Cod SMIS 2014+:118327

„Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României”.

ISBN 978-606-8966-05-2

„Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți” - CRED
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020